

Legislatívny zámer
OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA

Úvodom

Vláda Slovenskej republiky schválila dňa 14. januára 2009 svojim uznesením č. 13 Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka s pripomienkou prijatou na rokovaní vlády a uložila podpredsedovi vlády a ministrovi spravodlivosti predložiť vláde paragrafované znenie návrhu zákona. Pripomienka sa týkala názorového rozporu, ktorý vznikol medzi Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny, resp. aj Konfederáciou odborových zväzov na jednej strane a predkladateľom podporovaným celým radom oslovených rezortov na strane druhej. Išlo o otázku, či má byť v osobitnej časti záväzkového práva nový Občiansky zákonník aspoň nominálne prepojený s individuálnym pracovným právom v podobe odkazovej normy poukazujúcej na existenciu osobitnej úpravy pracovnej zmluvy a dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru v Zákonníku práce, alebo norma tohto znenia tam vôbec nemá byť. Primerane tomu predkladateľ navrhol dve alternatívy riešenia. Vláda sa svojim rozhodnutím priklonila k druhej alternatíve. Treba však poznamenať, že ani pri rozhodnutí pre prvú alternatívu sa nepredpokladalo, že by sa to meritórne nejako dotklo samostatnej a špecifickej úpravy obsiahnutej v platnom Zákonníku práce.

Ostatné tri pripomienky zásadného charakteru uplatňované mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa nepodarilo v legislatívnom procese odstrániť, vláda neakceptovala.

Prijatím citovaného uznesenia vládou Slovenskej republiky sa text predloženého návrhu legislatívneho zámeru Občianskeho zákonníka stal oficiálnym dokumentom, a teda záväzným rámcom pre vypracovanie paragrafovaného znenia zákonníka. Tým skončilo obdobie kedy sa text návrhu legislatívneho zámeru v jednotlivostiach dotváral, zdokonaľoval a vylepšoval. Dialo sa tak najmä prostredníctvom odborných diskusií na plenárnych

zasadnutiach rekodifikačnej komisie, rozpravou na osobitnej dvojdňovej celoštátnej konferencii v Trenčianskych Tepliciach, ktorej výsledky boli zverejnené v samostatnej knižnej publikácii, ďalej prostredníctvom medzirezortného pripomienkového konania, v ktorom bolo oslovených 120 subjektov a na zasadnutí Legislatívnej rady vlády SR. Zo všetkých týchto podujatí a inštitúcií, ale aj mimo nich boli uplatnené početné pripomienky, podnety, námety i návrhy. Viaceré z nich boli v texte zohľadnené najmä pri zdokonaľovaní textu, spresnení formulácii a návrhov na optimálne vecné riešenia dielčích otázok.

Z povahy vládou schváleného legislatívneho zámeru Občianskeho zákonníka jednoznačne vyplýva, že jeho záväzný rámec je vymedzený účelom vypracovania paragrafovaného znenia, t.j. procesom pretvorenia hlavných i dielčích cieľov úpravy vyjadrených najčastejšie vo všeobecnej rovine a tiež do právnych pravidiel a jednotlivých ustanovení. Z tohto hľadiska a v rámci uvedených limitov je samozrejmé, že pri konkrétnej právnej úprave jednotlivých otázok či inštitútov vyžadujúcich často nevyhnutnosť ísť do úplných podrobností sa nebude možné vyhnúť ani určitým odchýlkam od všeobecne formulovaného textu legislatívneho zámeru. Nebolo by však odôvodnené odchyliť sa od prijatej a schválenej koncepcie obsiahnutej v legislatívnom zámere a od zásadných vecných riešení, prostredníctvom ktorých sa táto koncepcia realizuje.

Predložený legislatívny zámer Občianskeho zákonníka, ktorého text nasleduje je v znení schválenom Vládou Slovenskej republiky.

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.
predseda Komisie pre rekodifikáciu
Občianskeho zákonníka

Legislatívny zámer

Občianskeho zákonníka

I. Teoretické a legislatívne východiská návrhu Občianskeho zákonníka

A. Stav právnej úpravy a jej zhodnotenie

1. Genéza doterajšieho usporiadania súkromného práva

1.1. Dôsledkom zásadných spoločenských, politických a v ich rámci nadväzne prebiehajúcich zmien v právnom systéme po novembri 1989, **bol aj návrat k právnemu dualizmu verejného a súkromného práva**, tak ako je to štandardné v európskych štátoch s kontinentálnym právnym systémom. Pričom súkromné právo slúžiace záujmom jednotlivých osôb (fyzických alebo právnických) upravuje veľmi široký okruh osobných a majetkových práv súkromnoprávnej povahy. Zároveň zahrňuje veľké množstvo právnych vzťahov a inštitútov, ktoré sú kodifikované nielen v občianskom práve hmotnom, ale aj v celom rade osobitných právnych odvetví (napr. v obchodnom, individuálnom pracovnom práve, v práve duševného vlastníctva a inde). Primerane svojej povahe a mieste v systéme súkromného práva občianske právo a jeho najčastejšia kodifikovaná podoba (**Občiansky zákonník**) **plní v právnych poriadkoch kontinentálneho právneho systému tradične funkciu všeobecného súkromného práva**, pretože vo všeobecnej rovine sa vzťahuje na všetky osobné a majetkové práva súkromnoprávnej povahy bez ohľadu na predmet upravovaných vzťahov a osoby, medzi ktorými súkromnoprávne vzťahy vznikajú. Naproti tomu osobitné právne úpravy patriace do súkromného práva sa od všeobecného súkromného práva odvíjajú a primerane tomu upravujú iba určité osobitosti daného odvetvia, ktoré táto všeobecná právna úprava nepokrýva a nie je funkčne ani inštitucionálne uspôsobená tomu, aby vo vyhovujúcej miere a v patričnej obsahovej a logickej nadväznosti a súvislosti tieto osobitosti bezporuchovo regulovala. Rovnako aj naopak je vonkoncom neštandardné, netradičné a neprípustné, aby niektorá osobitná súkromnoprávna úprava (napr.

obchodnoprávna) suplovala v akejkolvek miere časti alebo inštitúty všeobecného súkromného práva. Z tohto hľadiska **má mať kódex všeobecného súkromného práva ústrednú integrujúcu úlohu pre celú oblasť súkromného práva.**

1.2. Prijatie doteraz platného Občianskeho zákonníka v roku 1964 a celá kodifikácia majetkových a osobných vzťahov v prvej polovici 60. rokov vo vtedajšom Československu bola prejavom koncepčných, systémových, metodologických i obsahových deformácií v oblasti základného súkromnoprávneho zákonodarstva. **Niektoré dôsledky vzniku a vývoja tohto procesu pretrvávajú dodnes a sú v nich inkorporované aj najnaliehavejšie dôvody pre novú kodifikáciu v súčasnosti.**

1.3. Občiansky zákonník sa vyznačoval tzv. **úzkou vecnou pôsobnosťou** ohraničenou iba na vzťahy vznikajúce v oblasti „uspokojovania hmotných a kultúrnych potrieb občanov“. Pre ďalšie úseky majetkových a osobných práv boli prijaté samostatné zákonníky: **Hospodársky zákonník** (z. č. 109/1964 Zb.), **Zákonník medzinárodného obchodu** (z. č. 101/1963 Zb.), **Zákonník práce** (z. č. 65/1965 Zb.) a **Zákon o rodine** (z. č. 94/1963 Zb.) **Všetky tieto úpravy kódexového typu nemali spravidla nijaké vzájomné prepojenia, ani prepojenie na Občiansky zákonník** (výnimka bol iba Zákon o rodine, ktorý zakotvil princíp subsidiarity vo vzťahu k Občianskemu zákonníku). V dôsledku takéhoto prístupu došlo k úplnej separácii jednotlivých častí vzájomne prepojených majetkových a osobných vzťahov a následne k partikularizácii (atomizácii) celého systému súkromného práva.

1.4. Z hľadiska metodológie pri tvorbe uvedených zákonníkov sa uplatňoval **sociologický prístup k triedeniu majetkových a osobných vzťahov podľa ich sociálno-ekonomického účelu a podľa subjektov, medzi ktorými vznikajú. To len podporovalo „odvetvový“ postoj ku kodifikácii** a znemožňovalo uplatnenie metódy logickej analýzy, výsledkom ktorej by boli abstraktné právne inštitúty so širokým použitím na určité rovnorodé vzťahy bez ohľadu na ich účelové určenie, ako aj bez ohľadu na subjekty, medzi ktorými vznikajú. Tak sa vytvorili nielen „odvetvové“, do seba uzavreté kódexy a navzájom izolované vzťahy, **ale došlo aj k opusteniu tradičných kategórií, inštitútov a pojmov súkromného práva ako sú záväzkové právo, vecné právo, kúpna zmluva, nájom, mandátna zmluva a ďalšie.** Namiesto nich boli zavedené konkrétne inštitúty určitého druhu, či formy vlastníctva, viaceré druhy užívacích práv (v závislosti od predmetu užívania), služby, predaj v obchode a pod. **Naviac sa objavila ako prirodzený dôsledok tohto metodologického prístupu duplicita mnohých inštitútov, najmä v oblasti záväzkových právnych vzťahov upravených podľa odvetvovej príslušnosti vo viacerých kódexoch**

(napr. medzi socialistickými organizáciami navzájom, medzi organizáciami a občanmi, medzi občanmi navzájom i medzi subjektmi zahraničnoobchodných vzťahov). **Rezíduá takéhoto prístupu sa prejavili aj pri tvorbe nového Obchodného zákonníka z roku 1991 v zjavnej tendencii „komplexne“ upraviť obchodné vzťahy v celej šírke vznikajúce medzi obchodníkmi - podnikateľmi (relatívne obchody) alebo slúžiace určitému ekonomickému účelu dokonca bez ohľadu na charakter subjektov (absolútne obchody).**

1.5. Osobitne v prijatí Hospodárskeho zákonníka a v akceptovaní hospodárskeho práva ako samostatného právneho odvetvia v socialistickom ponímaní ako nástroja direktívneho riadenia, treba vidieť zásadný odklon aj od vtedy všeobecne uplatňovaných princípov kodifikácie majetkových vzťahov i od štandardu v rámci vtedajších socialistických štátov strednej a východnej Európy. Ani v jednej z týchto krajín (snád' s výnimkou NDR) sa z hľadiska koncepcného a metodologického súkromnoprávne zákonodarstvo nevzdialilo od predchádzajúceho stavu tak ďaleko ako tomu bolo v Česko-Slovensku. Tie štáty, ktoré odmietli hospodárske právo v socialistickom ponímaní, neprijali samostatné hospodárske zákonníky, uplatňovali jednotnú a širokú koncepciu občianskeho práva a ich občianske zákonníky obsahovali abstraktné právne inštitúty s komplexným a jednotným zmluvným systémom, mali po zásadných spoločenských zmenách začiatkom deväťdesiatych rokov priaznivejšiu východiskovú pozíciu pri uspôsobovaní sa trhovým vzťahom a pluralitnej demokracii (takým príkladom je maďarský občiansky zákonník z roku 1959 a poľský občiansky zákonník z roku 1964). Naproti tomu ako sa neskôr ukázalo **naše pôvodné koncepcné riešenie poznamenalo negatívne ďalší vývoj súkromnoprávnej úpravy a to aj s dosahom po roku 1989.**

2. Vzťah Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka

2.1. V prvej fáze rekodifikačných úvah a potom aj konkrétnych legislatívnych prác začiatkom 90. rokov sa prvoradá **pozornosť sústredila na „zaplnenie“ prázdneho priestoru vytvoreného po nevyhnutnom zrušení Hospodárskeho zákonníka a Zákonníka medzinárodného obchodu,** a nie na odstránenie fundamentálnych koncepcných nedostatkov základnej súkromnoprávnej úpravy a na prijatie úplne nového občianskeho zákonníka. Namiesto toho zákonodarca iba vylepšil (najmä tzv. veľkou novelou) v roku 1991 Občiansky zákonník a prijal nový Obchodný zákonník (z. č. 513/1991 Zb.) bez náležitej vzájomnej koordinácie. Aj keď v danej vývojovej fáze to znamenalo pozitívny krok pri prispôsobovaní

súkromného práva potrebám a podmienkam trhového hospodárstva, predsa len **z dlhodobého hľadiska sa založil nerovnovážny, nevyvážený a vo svete celkom neobvyklý vzťah medzi všeobecným súkromným právom reprezentovaným Občianskym zákonníkom a osobitným súkromným právom v podobe Obchodného zákonníka.** Na jednej strane mnohé nedostatky samého Občianskeho zákonníka ako všeobecného kódexu súkromného práva sa mali nahradiť a odstrániť prostredníctvom špeciálnej úpravy obsiahnutej v Obchodnom zákonníku, čím vlastne prevzala táto v mnohom smere špeciálna úprava, úlohy, ktoré má plniť kódex všeobecného súkromného práva, čo je sotva želiteľné. Pravda, v tej situácii, keď nebolo možné v tak krátkej dobe pripraviť nový Občiansky zákonník ako plnohodnotný kódex všeobecného súkromného práva, bolo takéto riešenie z hľadiska zákonodarcu nevyhnutné i keď iste nie najlepšie. Tak sa stalo, že **všeobecné ustanovenia záväzkového práva v Obchodnom zákonníku sa týkajú inštitútov všeobecného súkromného práva akými sú právne úkony, uzavieranie zmlúv, solidárne záväzky, zabezpečenie záväzkov, zánik záväzkov, omeškanie dlžníka, omeškanie veriteľa, premlčanie, náhrada škody a iné.** Osobitné ustanovenia záväzkového práva obsahujú široký katalóg zmluvných typov (celkom 25), z ktorých mnohé sa typicky vyskytujú vo všetkých súkromnoprávných vzťahoch. Popri tom novelizovaný platný Občiansky zákonník pozná a upravuje 21 typov zmlúv.

2.2. V dôsledku toho pri zmluvných typoch upravujú oba kódexy svojou kvalitou rovnorodé výmennohodnotové vzťahy, čím nastala **duplicita** ich právnej úpravy. Takáto duplicita sa vyskytuje napr. pri úprave kúpnej zmluvy, zmluvy o diele, mandátnej zmluvy, pri prepravných zmluvách a v celom rade iných prípadov. Na druhej strane **nie je nijaký dôvod, aby boli inak upravené v Občianskom zákonníku a inak v Obchodnom zákonníku také otázky akými sú napríklad premlčanie, preklúzia, zodpovednosť za vady, zodpovednosť za škodu a ďalšie.** Dokonca aj v takej citlivej oblasti akou je **zabezpečenie pohľadávok** (záväzkov), čo má v trhovom hospodárstve pre fungovanie úverových vzťahov a vôbec investícií osobitný význam, je pre základnú právnu úpravu charakteristická roztrieštenosť, neprehľadnosť, neucelenosť, nejednoznačnosť a sčasti aj rozpornosť. Pritom právna úprava zabezpečovacích prostriedkov, býva štandardne upravená v kódexe všeobecného súkromného práva. Parciálne novelizácie usilujúce o zjednotenie, ako to bolo v prípade úpravy záložného práva (z. č. 526/2002 Z. z.) v zásade túto právnu situáciu celkovo nemenia.

2.3. Z uvedených dôvodov sa v plnom rozsahu a dôsledne neuplatňuje medzi Občianskym zákonníkom a Obchodným zákonníkom vzťah *lex generalis k lex specialis*,

a to aj napriek tomu, že zákonodarca síce nominálne (v ustanovení § 1 ods. 2 ObZ) vyjadril princíp subsidiarity občianskeho práva k úprave dosiahnutej v Obchodnom zákonníku. Vzhľadom na povahu a konkrétny obsah oboch kódexov počas ich doterajšieho pôsobenia **v aplikačnej praxi prevažovala skôr tendencia k určitej separácii a výlučnému použitiu jedného alebo druhého kódexu**, čo sa osobitne prejavuje v oblasti záväzkového (zmluvného) práva. Základná občianskoprávna a obchodnoprávna úprava spolu vytvárajú síce určitú podobu zmluvného systému súkromného práva, avšak **tento systém nie je dostatočne jasne a prehľadne navzájom prepojený a nemá požadovanú konzistentnosť**. Z týchto nedostatkov koncepcnej povahy vyplývajú **permanentné problémy a ťažkosti v aplikačnej praxi** najmä vtedy, keď v konkrétnych prípadoch vzniká častá otázka určenia, či ide o obchodný alebo neobchodný vzťah, či sa majú použiť ustanovenia jedného alebo druhého zákonníka, alebo vtedy, keď treba použiť súčasne ustanovenia Občianskeho zákonníka i Obchodného zákonníka. To všetko vytvára nejasnosti i neistotu v dôležitých majetkových vzťahoch, často komplikuje vzniknuté spory a neúmerne predlžuje súdne konanie. Značná časť týchto problémov pramení práve z koncepcne a systémovo nevhodnej základnej právnej úpravy súkromného práva.

3. Občiansky zákonník a Zákonník práce

3.1. Kodifikácia pracovného práva v roku 1965 (z. č. 65/1965 Zb.) úplne oddelila a vyčlenila úpravu pracovnoprávnych vzťahov od sústavy všetkých ostatných základných úprav majetkových a osobných vzťahov. **Zákonník práce nemal nijakú väzbu ani na Občiansky zákonník. Tento stav trval až do prijatia nového slovenského Zákonníka práce** (z. č. 311/2001 Z. z.), v ktorom zákonodarca z hľadiska systémového a koncepcného urobil významný krok k prepojeniu pracovného práva s občianskym právom. Predovšetkým úprava akceptuje **a vychádza z delenia pracovného práva na individuálne a kolektívne** (§ 1 ods. 1 ZP), čo súvisí s návratom k právnemu dualizmu verejného a súkromného práva. Totiž individuálne pracovné právo patrí do sféry súkromného práva. Aj v týchto individuálnych pracovnoprávnych vzťahoch, nehovoriac už o kolektívnom pracovnom práve, so zreteľom na existenciu verejného záujmu na ich fungovaní a stabilite sa musí výrazne prejavovať silný sociálny aspekt v podobe intenzívnych zásahov štátu. Tak sa do určitej miery limituje úplné pôsobenie trhového mechanizmu v oblasti pracovnoprávnych vzťahov. Tým je odôvodnené

modifikované uplatnenie takých základných zásad súkromného práva, akými sú zásada rovnosti a dispozičnej autonómie, osobitne zmluvnej voľnosti v nich.

3.2. Zakotvenému princípu subsidiarity Občianskeho zákonníka vo vzťahu k všeobecným ustanoveniam Zákonníka práce (§ 1 ods. 4 ZP) sa skončilo obdobie, keď občianske právo bolo úplne oddelené od základnej pracovnoprávnej úpravy. Tým sa však ani zďaleka nevyčerpáva opodstatnená predstava o dôslednejšom uplatnení vzťahu Občianskeho zákonníka ako *lex generalis* k Zákonníku práce ako *lex specialis*. **Možnosti subsidiárneho použitia Občianskeho zákonníka na viaceré inštitúty, ktoré inak patria do všeobecného súkromného práva a sú v špecifickej podobe obsiahnuté v prvej časti ZP, nie sú dostatočné. Ide hlavne o úpravu právnych úkonov, neplatnosti právnych úkonov, úpravu bezdôvodného obohatenia, preklúzie, premlčania a lehôt s tým spojených.** Užšie prepojenie všeobecného súkromného práva s individuálnym pracovným právom chýba aj pri úprave iných otázok.

4. Občiansky zákonník a Zákon o rodine

4.1. Do konca roku 1949 tvorilo u nás rodinné právo súčasť občianskeho práva. Prijatím zákona o rodinnom práve (1949) sa rodinné právo vyčlenilo z občianskeho práva. Tento stav zostal zachovaný aj po prijatí Zákona o rodine v roku 1963. Osobitná a samostatná úprava rodinnoprávnych vzťahov podporovala teoretickú koncepciu o samostatnosti rodinného práva ako právneho odvetvia. Návrat k deleniu práva na verejné a súkromné nastolilo otázku miesta rodinného práva a jeho základnej úpravy v systéme súkromného práva. **Po zmenách v roku 1989 v teórii i praxi prevažuje názor, že napriek určitým osobitnostiam rodinného práva, je jednoznačne nepochybné, že osobné a majetkové práva v manželstve a rodine sú mnohokrátmi väzbami úzko prepojené so všetkými súkromnoprávnymi vzťahmi.** Preto v európskych demokratických krajinách sa rodinné právo chápe ako imanentná súčasť občianskeho práva a jeho právna úprava je spravidla zaradená do občianskoprávnych kódexov.

4.2. V slovenskom právnom poriadku sú rodinnoprávne vzťahy aj v súčasnosti upravené samostatne v osobitnom zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine. Tento zákon nemá ani všeobecnú časť, ktorej neexistenciu môže vykryť len základná občianskoprávna úprava. Väčšiu a užšiu integráciu rodinného a občianskeho práva než je v súčasnosti, objektívne vyvoláva vzájomné prelínanie sa rodinnoprávnych vzťahov s typickými občianskoprávnymi vzťahmi. **Myšlienka**

zaradenia rodinného práva do pripravovaného Občianskeho zákonníka sa stretáva v odborných kruhoch so všeobecnou podporou.

5. Občiansky zákonník a zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom

5.1. Pri posudzovaní postavenia a prípadného začlenenia medzinárodného súkromného práva (kolízne právo) do systému súkromného práva nie je názorová jednota ani doma ani v zahraničí. Tiež stav legislatívnej praxe je rôzny. V niektorých štátoch je problematika kolíznych noriem začlenená do občianskoprávných kódexov, (napr. v Nemecku, Holandsku, v Quebecu), kým v iných má podobu osobitnej právnej úpravy v samostatnom zákone (napr. Taliansko, Rakúsko, Švajčiarsko). Zaujímavé je, že Rakúsky občiansky zákonník z 1811 pôvodne obsahoval aj kolízne normy, ale neskôr sa tento prístup zmenil v tom zmysle, že bol v roku 1978 prijatý osobitný od ABGB oddelený zákon o medzinárodnom práve súkromnom. U nás legislatívna prax postupuje cestou osobitnej právnej úpravy kolízneho práva. Teraz platný zákon č. 97/1963 Zb. nadväzuje na zákon č. 41/1948 Zb. Platná právna úprava kolízneho práva spája normy s medzinárodným prvkom hmotnoprávnej povahy s normami medzinárodného procesného práva. **Ukazuje sa, že toto spojenie a úprava v osobitnom zákone sa plne osvedčila a nie sú závažnejšie dôvody uvažovať o zaradení úpravy matérie medzinárodného práva súkromného (hmotného) a procesného do pripravovaného Občianskeho zákonníka.** Realizovanie takejto úvahy by úpravu uvedenej matérie len skomplikovalo, pretože by sa zrejme musela oddeliť úprava otázok medzinárodného procesného práva a presunúť do OSP a navyiac by takéto riešenie neúmerne a nadbytočne zaťažilo veľmi naplnený obsah a veľmi široký rozsah budúceho občianskeho zákonníka.

5.2. To pravda neznamena, že v súvislosti s kodifikáciou súkromného práva má celkom bokom pozornosti zostať matéria obsiahnutá v zákone MPSP. **Treba uvažovať najmä o rozšírení predmetu jeho právnej úpravy o kolízne normy, ktoré sú v rôznych zákonných predpisoch,** napr. v zmenkovom a šekovom zákone, v Obchodnom zákonníku, v Zákonníku práce a iné.

6. Zhodnotenie základnej občianskoprávnej úpravy

6.1. Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. bol počas svojej platnosti takmer 40 krát novelizovaný (zák. č. 58/1969 Zb., zák. č. 131/1982 Zb., zák. č. 94/1988 Zb., zák. č. 188/1988 Zb., zák. č. 87/1990 Zb., zák. č. 105/1990 Zb., zák. č. 116/1990 Zb., zák. č. 87/1991 Zb., zák. č. 509/1991 Zb., zák. č. 264/1992 Zb., zák. č. 278/1993 Z. z., zák. č. 249/1994 Z. z., zák. č. 153/1997 Z. z., zák. č. 211/1997 Z. z., zák. č. 252/1999 Z. z., zák. č. 218/2000 Z. z., zák. č. 261/2001 Z. z., zák. č. 281/2001 Z. z., zák. č. 23/2002 Z. z., zák. č. 34/2002 Z. z., zák. č. 95/2002 Z. z., zák. č. 215/2002 Z. z., zák. č. 184/2002 Z. z., zák. č. 526/2002 Z. z., zák. č. 504/2003 Z. z., zák. č. 515/2003 Z. z., zák. č. 150/2004 Z. z., zák. č. 404/2004 Z. z., zák. č. 635/2004 Z. z., zák. č. 171/2005 Z. z., zák. č. 266/2005 Z. z., zák. č. 336/2005 Z. z., 118/2006 Z. z., zák. č. 188/2006 Z. z., zák. č. 84/2007 Z. z., zák. č. 335/2007 Z. z., zák. č. 568/2007 Z. z. a zák. č. 214/2008 Z. z. Z tohto počtu boli len 4 novely prijaté do roku 1989. Všetky ostatné novely boli v rôznom rozsahu a intenzite zamerané na zmenu a vylepšenie pôvodnej „spotrebiteľskej“ koncepcie Občianskeho zákonníka z roku 1964. Najďalekosiahlejší význam a dosah mala tzv. **veľká novela OZ**, zákon č. 509/1991 Zb., ktorou sa síce zmenilo resp. doplnilo asi 80% textu pôvodného občianskeho zákonníku, avšak **neriešil sa ňou konzekventne problém diskontinuity s predchádzajúcim 40-ročným vývojom** a to ako z hľadiska obsahového tak aj z hľadiska vnútornej štruktúry.

Napriek snahe prispôsobiť čo najlepšie základnú občiansko-právnu úpravu potrebám trhového hospodárstva prostredníctvom početných noviel, **mnohé závažné obsahové otázky stále ešte v Občianskom zákonníku chýbajú, resp. sú upravené nedostatočne alebo aj v rozpore s požiadavkami a zásadami bežnými v európskych občiansko-právnych kodifikáciách.** Tak napr. v Občianskom zákonníku naďalej chýbajú úprava zásady „superficies solo cedit“, inštitút práva stavby, nedostatočná je úprava osobnostných práv, úprava neplatnosti právnych úkonov s dôrazom na absolútnu neplatnosť, úprava zodpovednosti za škodu chrániacu viac škodcu ako poškodeného a celý rad ďalších otázok.

6.2. V novelizovanom Občianskom zákonníku je úplne narušená vnútorná konzistencia, obsahová a logická nadväznosť jednotlivých častí. Po zrušení tretej, štvrtej a piatej časti upravujúcich osobné užívanie, služby a práva a povinnosti z iných právnych úkonov nasleduje po druhej časti (vecné práva) časť šiesta o zodpovednosti za škodu a za bezdôvodné obohatenie, v siedmej časti je dedičské právo a až potom nasleduje záväzkové právo. Úprava je roztrieštená, nesystematická a neprehľadná.

Ďalšia záplava noviel, ktorá nasledovala, síce prinášala obsahové novoty, moderné prvky a zdokonaľovania, ale na druhej strane tieto **d'alej prehľbovali uvedený stav**. Prístup zákonodarcu k prijímaniu ďalších noviel, spôsob a metóda ich začlenenia do OZ nebolo vedené vždy jednotnými koncepčnými kritériami, ale bolo často podnietené momentálnou potrebou otázku upraviť a naviac podnety pre zmeny prichádzali z rôznych zdrojov. Tak sa stávalo, že často mnohé parciálne úpravy boli iba neorganicky „nalepené“ k pôvodným inštitútom.

6.3. Nejednotný a nekoncepčný prístup sa prejavil aj pri novelách, ktoré mali za úlohu implementovať určité smernice EÚ do nášho občianskeho práva. Odbornej kritike bolo podrobené najmä začlenenie novely č. 150/2004 Z. z. do Občianskeho zákonníka, ktorou sa implementovali do slovenského právneho poriadku tri európske smernice (č. 93/13/EHS, č. 94/47/ES a č. 1999/44/ES). Všeobecná úprava spotrebiteľských zmlúv a spotrebiteľskej zmluve o práve užívať budovu alebo jej časť v časových úsekoch je zaradené medzi všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka, čo sa považuje za neorganické a nesystémové. Aj novelizácia zákona č. 336/2005 Z. z., ktorou sa implementuje smernica EÚ č. 2002/47/ES, reformuje záložné právo spôsobom, ktorý narušuje obvyklú štruktúru tohto inštitútu, keď k nej na záver „priraduje“ osobitosti vzniku, obsahu, výkonu i zániku záložného práva k pohľadávke z účtu, alebo z inej formy vkladu. Na druhej strane do OZ nebola začlenená úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, ale príslušná smernica sa premietla do osobitného zákona (zákon č. 294/1999 Z. z.), hoci organicky do systému zodpovednosti za škodu upravenú v OZ patrí.

6.4. O vhodnosti, koncepčných otázkach, funkčnosti, efektívnosti Občianskeho zákonníka a jeho vzťahu k osobitným právnym úpravám i o ďalších súvisiacich otázkach **sa vedú dlhodobé vedecké diskusie predstaviteľov právnej teórie i aplikačnej praxe**. Tieto diskusie začali ešte pred spoločensko - politickými zmenami v roku 1989 a pokračovali ďalej, pravda ešte s väčšou intenzitou a s vyššou hodnotou kritickej analýzy vedené už v podmienkach trhového hospodárstva a pluralitnej demokracie. **Zovšeobecnené poznatky v diskusii prevažujúcich názorov vyúsťujú jednoznačne najmä do týchto hlavných záverov:**

a) **V úprave súkromného práva pretrváva aj po roku 1991 legislatívne provizórium**, ktoré môže prekonať len kodifikácia;

b) **Samotný Občiansky zákonník** pochádzajúci ešte z roku 1964 **sa nestal a ani sa stať nemohol ústredným a integrujúcim súkromnoprávnym kódexom**, od ktorého sa odvíjajú

alebo naň nadväzujú v obsahovej a logickej previazanosti všetky osobitné súkromnoprávne úpravy.

c) Napriek proklamovaným návratom k dualizmu verejného a súkromného práva **nemá občianske právo v štruktúre súkromného práva v trhovom hospodárstve to postavenie, aké mu prirodzene patrí.** Vplyvom právnej úpravy aj v Občianskom zákonníku sa prejavujú silné prvky separácie od ostatných právnych odvetví súkromného práva, pretože sa ani po početných novelizáciách nezavil všetkých atribútov svojho pôvodného spotrebiteľského funkčného a účelového určenia a obsahového zamerania.

d) **Súčasný Občiansky zákonník sám o sebe je aj po všetkých „vylepšeniach“ a „modernizáciách“ po stránke obsahovej, systematickej i formálnej veľmi nedokonalé a neucelené legislatívne dielo.** Je charakterizovaný inštitucionálnou neúplnosťou, obsahovou nevyváženosťou jeho jednotlivých častí, ktoré vo viacerých smeroch na seba ani harmonicky nenadväzujú, pričom vplyvom početných novelizácií prevažuje roztrieštenosť nehovoriac už o legislatívno – technickej podobe Občianskeho zákonníka, ktorý v dôsledku početných „vsuviek“ a „prílepiek“ sa vonkoncom nepodobá na kódex, ba ani na zákon základného významu.

B. Konceptia navrhovaného riešenia

1. V Slovenskej republike, rovnako ako v iných štátoch, pripravujúcich novú kodifikáciu súkromného práva, sa od samého začiatku úvahy a odborná diskusia sústredovali na **dve základné koncepcné riešenia:**

a) **konceptia jednotného, či integrovaného Občianskeho zákonníka,** ktorého úprava integruje v sebe všetky základné súkromno-právne vzťahy, vrátane obchodných záväzkových právnych vzťahov a vzťahov vznikajúcich medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi (**monistická konceptia**);

b) **samostatná úprava obchodného práva a občianskeho práva v dvoch oddelených kódexoch,** pričom v Obchodnom zákonníku sú upravené (v širokom alebo užšom rozsahu) aj zmluvné, resp. záväzkovo-právne vzťahy, ktorých nositelia sú obchodníci - podnikatelia (**dualistická konceptia**).

Na základe skúmania súčasného vývojového trendu v európskych štátoch s osobitným zreteľom na vývoj v susedných transformujúcich sa krajinách (Česko, Maďarsko, Poľsko), ako aj na základe analýzy vlastných skúseností a poznatkov z

aplikácie nášho dualistického modelu reprezentovaného novelizovaným Občianskym zákonníkom a Obchodným zákonníkom, **treba považovať za vhodnejší monistický model.** Pravda, po vyhodnotení všetkých domácich i zahraničných skúseností i historických tradícií, nepôjde u nás o komercializáciu občianskeho práva v pravom slova zmysle, ale iba o **nevyhnutnú a užitočnú integráciu záväzkového (zmluvného) práva.** Na rozdiel od široko koncipovaných „všeobsiahlych“ integrovaných občianskych zákonníkov, akými sú napr. holandský, quebecký, ruský, taliansky, švajčiarsky a akými bol aj návrh zásad OZ ČR z roku 1998, ide o značne užší (modifikovaný) model zahrňujúci občiansko-právne i obchodnoprávne záväzky. Z jeho úpravy budú vylúčené obchodné spoločnosti, družstvá, súťažné právo, obchodný register, právo duševného vlastníctva, meritórna úprava individuálneho pracovného práva a medzinárodné právo súkromné. Teda zostane zachovaný Obchodný zákonník s naznačenou vecnou pôsobnosťou, Zákonník práce, zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom ako aj osobitné zákony upravujúce autorské a im príbuzné práva, priemyselné a obchodné práva patriace do duševného vlastníctva a pod.

2. Vychádzame po 15 ročných skúsenostiach z toho, že namiesto dvoch paralelných zmluvných sústav - jedna v Občianskom zákonníku a druhá v Obchodnom zákonníku, ktoré sú často zdvojené a nezriedka rozporné, **by bola v novom súkromnom kódexe len jediná a jednotná zmluvná sústava. Túto jednotu predznačuje rovnaká ekonomická kvalita a fungovanie výmenno-hodnotových vzťahov a v zásade rovnaká logická vnútorná štruktúra noriem a inštitútov, ktoré ich právne upravujú.** Na zmluvné vzťahy občiansko-právne a obchodno-právne sa uplatňujú bez výraznejších modifikácií základné zásady súkromného práva (zásada rovnosti subjektov, zmluvná voľnosť a ďalšie). Naproti tomu nemožno to isté povedať o sfére individuálneho pracovného práva, kde je odklon od všeobecných zásad súkromného práva neporovnateľne väčší než v občiansko-právnych a obchodno-právnych obligačných vzťahoch.

Súvislosť jednoty majetkových vzťahov v trhovom hospodárstve so zmluvnou sústavou ako právneho základu výmenno-hodnotových vzťahov so zreteľom na kodifikáciu obchodných úkonov, ale aj spotrebiteľských zmlúv, je evidentná a v teórii i praxi v zahraničí i u nás všeobecne uznávaná. **Pritom sa vychádza z predpokladu, že ak by sa vo všeobecnej úprave súkromného zmluvného práva žiadali v prípadoch obchodno-právnych úkonov alebo spotrebiteľských zmlúv určité odchýlky alebo modifikácie, je prijateľnejšie, ak sa akékoľvek osobitosti upriavia spolu s určitým všeobecným inštitútom súkromného**

práva, než aby sa tieto osobitosti upravovali v celkom inom osobitnom kódexe. Takýto prístup vyhovuje aj z dogmatického a praktického hľadiska, lebo interpretujúci, či aplikujúci subjekt by na jednom mieste sústredene našiel kompletnú úpravu určitého rovnorodého vzťahu, aj so všetkými špecifickými odchýlkami platnými pre obchodno-právny, či spotrebiteľský vzťah. Predovšetkým to znamená, že všetky špecifiká obchodných zmlúv zostanú bezozvyšku zachované, pričom budú upravené vecne, systematicky a úplne prehľadne i zrozumiteľne v súvislosti a v rámci patričného zmluvného typu a to v logickej postupnosti od všeobecného k osobitnému. To isté sa bude uplatňovať vo vzťahu k spotrebiteľským zmluvám, pričom pôjde iba o úpravu základných vzťahov vyslovene súkromnoprávneho charakteru. Napr. pri kúpnej zmluve sa hneď upravia osobitosti kúpy podniku i spotrebiteľskej kúpnej zmluvy, rovnako tak pri zmluve o diele i nájomnej zmluve (árenda podniku, time-sharing, operatívny leasing, podnikateľský nájom hnutelných vecí a pod.).

3. Vznik dualizmu občianskeho a obchodného práva (vrátane zmluvného dualizmu) je záležitosťou 19.storočia a v niektorých krajinách sa dosiaľ udržiava skôr silou zotrvačnosti a v dôsledku historických tradícií (Nemecko, Rakúsko, Francúzsko). Samotnú kodifikáciu obchodného práva v naznačenom zmysle považujú všetci poprední európski civilisti za historicky podmienenú, ktorú už nemožno v súčasnosti odporúčať a teda ani pre transformujúce sa štáty strednej a východnej Európy.

Pri realizácii dualistického modelu pochádzajúceho z 19.storočia dochádza pri konfrontácii s modernými integračnými tendenciami najmä v dôsledku vzájomnej úzkej prepojenosti obchodných a neobchodných činností k značným problémom. Sú značné ťažkosti s chápaním pojmu „obchodník“ alebo „obchodné úkony“, nehovoriac už o problémoch tzv. zmiešaných zmlúv, t.j. zmlúv uzavretých medzi obchodníkmi a neobchodníkmi. V podmienkach Slovenskej republiky sa tieto i ďalšie interpretačné a aplikačné problémy prejavujú v oveľa vypuklejšej podobe a sú ďalej komplikované existenciou tzv. relatívnych a absolútnych obchodov, ktoré kategorizujú obchodné záväzkové vzťahy raz podľa subjektov, medzi ktorými vznikajú a raz podľa účelového určenia objektu (§ 161 Obch.z.). Takéto problémy sú v zahraničných súkromnoprávných úpravách orientovaných celom alebo prevažne na jednotnú zmluvnú sústavu, úplne neznáme.

4. Rozvinuté ekonomické prostredie 20. storočia a najmä na začiatku 21. storočia charakterizované integráciou, čoraz väčšou komplexnosťou a vzájomnou prepojenosťou všetkých ekonomických trhových vzťahov, vedie **k vzájomnému prelínaniu neobchodných činností s obchodnými činnosťami. Tieto javy výrazne posilňujú tendenciu**

k zjednocovaniu, integrovaniu obchodných s občiansko-právnymi inštitútmi, najmä v oblasti zmluvnej sústavy. Úlohu osobitnej obchodno-právnej úpravy najmä v zmluvnej oblasti, ktorá v 19. storočí, prípadne aj neskôr, zohrala nepochybne svoju progresívnu a jednoznačne pozitívnu funkciu, už v novšej dobe a v nových podmienkach môže vhodnejšie a lepšie splniť úprava všeobecného súkromného práva, vrátane osobitnej časti záväzkového práva. **V tomto smere uskutočňujú reformy obchodno-právnych úprav aj tie štáty, ktoré v 19. storočí samostatne kodifikovali obchodné právo** doposiaľ pretrvávajúce vplyvom tradície. Ako najnovší príklad možno uviesť **prijatie Podnikového zákonníka v Rakúsku** s účinnosťou od 1. januára 2007, ktorý znamená výrazný krok k integrácii súkromného práva. Na jeho základe bol zmenený celý rad ustanovení Obchodného zákonníka a viaceré z nich prešli do ABGB. Z Obchodného zákonníka sa stal Podnikový zákonník.

5. Monistická koncepcia kodifikácie súkromného práva sa jednoznačne presadila v 20. storočí v tých krajinách, v ktorých bol prijatý nový Občiansky zákonník. Tak to bolo v prípade **švajčiarskej kodifikácie, talianskeho, holandského občianskeho zákonníka a OZ kanadskej provincie Quebec. Aj transformujúce sa krajiny strednej a východnej Európy sa uberajú touto cestou. Rusko a Litva** už prijali nové občianske zákonníky s monistickým modelom. Hoci Litva má aj obchodný zákonník z roku 1995, ale tento obsahuje len ustanovenia o podnikoch, obchodných spoločnostiach a obchodnom registri. Ustanovenia o osobitnej časti záväzkového práva sú upravené len v Občianskom zákonníku. **V Maďarsku** je hotový a uverejnený návrh nového občianskeho zákonníka, ktorý má jednoznačne monistickú koncepciu, pričom obchodný zákonník nejestvuje a ani sa nepočíta s jeho prijatím. **Rovnakú orientáciu má pripravovaný poľský občiansky zákonník.** V Poľsku platí od roku 2001 nový zákon o obchodných spoločnostiach a preto sa tiež nepočíta s prijatím obchodného zákonníka. Osobitne poučný je pre nás vývoj kodifikačných prác **v Českej republike**, s ktorou máme rovnaký základ v úprave súkromného práva. V súlade s prijatým „Vecným zámerom“ z roku 2001 bol český občiansky zákonník pôvodne pripravovaný na základe dualistickej koncepcie. V priebehu legislatívnych prác zrejme pod vplyvom vedeckej a odbornej argumentácie domácej i zahraničnej proveniencie sa už v paragrafovom znení urobili zásadné zmeny, ktoré znamenajú, **že český občiansky zákonník opustil dualistickú koncepciu a inklinuje jednoznačne ku koncepcii monistickej** (Konsolidovaná verzia zo dňa 3.6.2007). Prejavilo sa to najmä tým, že do návrhu OZ bola zahrnutá úprava dispozície so závozom (predaj a árenda), ďalej obchodné zastúpenie a poisťné zmluvy. Rovnako sú všetky predpoklady, že aj ďalšie transformujúce sa štáty, akými sú **Chorvátsko a Slovinsko pôjdu**

pri kodifikácii súkromného práva cestou zachovania jedinej a jednotnej zmluvnej sústavy.

Uvedený vývoj kodifikačného úsilia v európskych štátoch v 20. storočí, osobitne najnovší vývoj v transformujúcich sa štátoch strednej a východnej Európy najmä v Českej republike nás spolu s vlastnými skúsenosťami s dualistickou právnou úpravou inšpirujú k tomu, aby aj **pripravovaný slovenský Občiansky zákonník bol súkromnoprávnym kódexom s integrovanou zmluvnou sústavou.** Napokon aj oba doterajšie pokusy o kodifikáciu v Slovenskej republike z roku 1998 a 2002 boli orientované na monistickú koncepciu.

6. Považujeme za vhodné a odôvodnené, aby slovenský Občiansky zákonník integroval nielen obchodné ale aj spotrebiteľské zmluvy. Pre takýto prístup sa prihováraajú viaceré argumenty, pričom jeho výhody prevažujú nad nevýhodami. Predovšetkým **spotrebiteľské zmluvy nadväzujú na predchádzajúce zmluvné vzťahy a sú svojou povahou s nimi rovnorodé. Podľa renomovaných európskych civilistov (Hondius, Grundmann, Vékás) ide v prípade spotrebiteľských zmlúv o jednostranné obchodné zmluvy.** Ak má súkromnoprávna kodifikácia zahrňovať spotrebiteľské zmluvy, je to zároveň argument proti separátnej kodifikácii obchodných zmlúv a naopak argument za ich integráciu do súkromnoprávneho kódexu.

C. Hodnotová orientácia kódexu

1. Každá kodifikácia súkromného práva v súčasnosti posudzovaná z celoeurópskeho hľadiska má aj širší právnofilozofický a hodnotový kontext, odvíjajúci sa od **určenia optimálneho pomeru medzi liberálnymi hodnotami a sociálnymi prvkami,** ktoré majú byť zakomponované do súkromného práva. Vzhľadom na to, že súkromné právo upravuje v značnom rozsahu majetkové práva, do uvedeného kontextu vstupuje ďalej dôležitý spoločensko-ekonomický rozmer bezprostredne súvisiaci s úpravou súkromného práva a **to podoba trhového hospodárstva,** konkrétne, či sa preferuje slobodné trhové hospodárstvo alebo sociálne trhové hospodárstvo. Od toho závisí aj fungovanie trhového mechanizmu a úloha štátu nevynímajúc také otázky akými sú prepojenie súkromného a verejného práva, možnosti a rozsah štátnych zásahov, oblasti ,kde sa pripúšťajú vo sfére súkromného práva kogentné normy a v akom rozsahu a celý rad ďalších s tým spojených aspektov.

1.1. **Ideovým základom a právnofilozofickým východiskom pri tvorbe slovenského Občianskeho zákonníka sú v prvom rade všel'udske hodnoty uznávané v demokratických štátoch akými sú individuálna sloboda, rovnosť, ľudská dôstojnosť** a ďalšie, ktoré majú svoj pôvod v liberalizme 18. a 19. storočia. Tieto hodnoty sú zakotvené aj vo významných novodobých medzinárodnoprávných, resp. európskych dokumentoch, najmä vo Všeobecnej deklarácii o ľudských právach z roku 1948 (OSN), v Európskom dohovore o ľudských právach a slobodách publikovaný pod č. 209/1992 Zb., v Charte základných práv Európskej únie, ktorá sa prostredníctvom čl. 6 stáva súčasťou návrhu Lisabonskej zmluvy EÚ. Vzhľadom na význam uvedených nescudziteľných a nedotknuteľných ľudských práv a slobôd slovenský Občiansky zákonník venuje **zvýšenú pozornosť úprave osobných práv, zabezpečí ochranu osobám ako ľudským bytostiam, osobným vzťahom v rodine a manželstve a osobnostným právam v organizačných útvaroch**. Z týchto dôvodov budú osobitne široko a podrobne v novom kódexe upravené právne postavenie osôb, či už fyzických alebo právnických ako aj osobnostné práva a ich ochrana.

1.2. Nový kódex bude prioritne osnovaný na tradičných zásadách demokratických právnych poriadkov, na ktorých sú vybudované aj klasické kodifikácie 19.storočia (Code civil, ABGB, BGB a ďalšie). **Ide najmä o zásadu slobodnej autonómie osôb, právnej rovnosti, aequitas, zákaz zneužívania práv, neminem laedere, zásadu dobromyseľnosti a celý rad ďalších**. Súčasne ich uplatnenie však musí byť zosúladené s európskymi požiadavkami o potrebe sociálnych prvkov v súkromnom práve, ktoré budú výrazne zastúpené najmä v oblasti rodinného práva a v úprave vzťahov medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi. A v tom je aj rozdiel medzi pôvodnými klasickými kodifikáciami, v ktorých prítomnosť sociálnych prvkov bola nepatrná, a súčasným európskym sociálnym modelom súkromného práva, v ktorom sa vyžaduje už výrazná prierezová prítomnosť sociálnych prvkov. **Preto slovenský kódex súkromného práva bude mať v naznačených oblastiach teda aj sociálny rozmer, ku ktorému sú jeho tvorcovia zaviazaní nielen jednoznačnou líniou európskeho súkromného práva ale aj Ústavou SR, ktorá preferuje „sociálne“ pred „slobodným“ trhovým hospodárstvom (čl. 55 Ústavy).**

Slovenský Občiansky zákonník vychádzajúc z Ústavy SR plne akceptuje túto „sociálnu“ líniu komunitárneho práva vyjadrenú v celej sústave právne záväzných európskych noriem i odporúčaní. V súlade s touto líniou samotná Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva **v znení návrhu Lisabonskej zmluvy** - v čl. 3 ods. 3 výslovne zdôrazňuje úsilie EÚ o vytvorenie **„sociálne trhového hospodárstva“** s vysokou

konkurencieschopnosťou a vzápätí v tom istom článku vyzdvihuje princíp „**sociálnej spravodlivosti**“. Napokon **početné smernice EÚ sú jednoznačne zamerané na plnenie tejto sociálnej línie** tým, že sa ich prostredníctvom poskytuje zvýšená ochrana spotrebiteľa a vôbec slabšej zmluvnej strany v súkromnoprávných vzťahoch. Ešte ďalej v uplatňovaní sociálnej dimenzie zachádza „**Všeobecný referenčný rámec**“ a osobitne **aquis group** zaoberajúca sa iniciatívne sociálnymi aspektmi súkromného práva, ktorá bola osobitne pre tento účel založená v roku 2004.

1.3. **Určité sociálne prvky Občianskeho zákonníka sa v prvom rade prejavujú aj v niektorých modifikáciách tradičných zásad**, na ktorých bude kódex vybudovaný a to v prospech a v záujme ochrany slabšieho subjektu. Preto v právnej úprave sa v patričných súvislostiach zohľadnia zásady európskeho súkromného práva ako sú **antidiskriminačná zásada, zásada solidarity, spravodlivosť, regard, ochrany dôvery, zásada spolupráce a ďalšie**. V súlade s tým sa v rodinnoprávnej úprave posilní ochrana rodiny ako základnej jednotky spoločnosti, a detí najmä maloletých, a ďalej pri formulovaní zmluvného systému sa zoberie na zreteľ, aby sa zásada zmluvnej slobody uplatňovala tak, aby bola zachovaná rovnováha vzťahov medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi, medzi prenajímateľmi a nájomníkmi bytov, v rámci úpravy vecných práv treba zohľadňovať popri nedotknuteľnosti vlastníckeho práva aj jeho sociálnu funkciu a pri úprave náhrady majetkovej a nemajetkovej ujmy akcentovať ochranu poškodeného a osoby dotknutej neoprávneným zásahom. Treba zdôrazniť, že **zásady európskeho zmluvného práva zamerané na ochranu slabšej zmluvnej strany sa však v žiadnom ohľade nedotknú zmluvných vzťahov vznikajúcich medzi podnikateľmi navzájom**. V týchto vzťahoch totiž neexistuje nijaká spoločenská potreba osobitnej súkromnoprávnej ochrany ktoréhokoľvek zmluvného partnera.

2. Výsledkom navrhovaného riešenia bude nový Občiansky zákonník, ktorý zabezpečí svojou vhodnou integrovanou úpravou jednak **ochranu a realizáciu základných osobných a majetkových práv a povinností a jednak vytvorí spoľahlivý a široký právny rámec pre bezporuchové fungovanie trhového mechanizmu osobitne v oblasti výmenohodnotových vzťahov**. Zároveň musí spĺňať vysoké profesionálne kritéria ako po stránke obsahovej, systematickej, metodologickej, formálnej i terminologickej.

Budeme sa usilovať, aby to bol **moderný národný kódex súkromného práva s európskymi dimenziami**, ktorý na tom základe dosiahne **vysoký stupeň konvergenzie** s občianskymi zákonníkmi štátov Európskej únie, najmä však so susediacimi transformujúcimi sa štátmi vyznačujúcimi sa buď rovnakou (Česká republika) alebo veľmi podobnou úrovňou právneho,

kultúrneho a ekonomického prostredia i rovnakého spoločensko-politického smerovania (Poľsko, Maďarsko).

Naznačené cieľové zameranie kodifikácie slovenského súkromného práva vyžaduje a predpokladá použitie metódy komparácie v celej šírke s prioritnou orientáciou na súkromnoprávne kodifikácie spomenutých štátov. Požitie komparatívnej metódy i okolnosť, že pri riešení koncepčných otázok sú pre nás inšpirujúce občianske zákonníky s monistickou koncepciou a osobitne návrhy občianskych zákonníkov v susedných štátoch ešte neznamená, že mienime nejaký kódex kopírovať alebo vychádzať z určitého tzv. vzorového kódexu. Hodláme sa poučiť zo všetkých existujúcich skúseností (aj negatívnych) bez toho, aby sme sa pridržiavali len určitého modelu.

V tomto smere sa zužitkujú tiež viaceré skúsenosti a poznatky z prípravy prvého slovenského návrhu Občianskeho zákonníka z roku 1998 i pokiaľ ide o koncepčné prístupy aj „Legislatívneho zámeru“ z roku 2002.

3. Prijatie nového Občianskeho zákonníka neznamená, že **dôjde v celom rozsahu k bezvýnimočnému zrušeniu a k úplne novému nahradeniu všetkých inštitútov a ustanovení nachádzajúcich sa v tej oblasti súkromného práva, ktorá je dotknutá kodifikáciou**. Ak niektoré ustanovenia alebo celé inštitúty platného práva, či už v Občianskom zákonníku alebo Obchodnom zákonníku alebo v Zákone o rodine, či inde vyhovujú moderným metodologickým kritériám, vyznačujú sa dostatočným stupňom abstraktnosti a hlavne sa vecne, obsahovo osvedčili a vykazujú dlhodobu v praxi požadovanú efektívnosť, nie sú v rozpore európskymi štandardmi, **je vhodné a rozumné tieto prevziať do nového kódexu**. Tak tomu bude pokiaľ ide napr. o konštrukciu a náležitosti právnych úkonov, premlčanie, počítanie času, preklúziu, úpravu obsahu vlastníckeho práva, podielového spoluvlastníctva, vecných bremien, zádržného práva, väčšinu ustanovení o dedení, o bezdôvodnom obohatení i ďalšie ustanovenia platného Občianskeho zákonníka. Aj všeobecné ustanovenia záväzkového práva i niektoré zmluvné typy sú v platnom Obchodnom zákonníku upravené tak, že môžu v zásade po určitých úpravách a formulačných spresneniach vhodne poslúžiť v kódexe všeobecného súkromného práva (napr. ručenie, uznanie dlhu dlžníkom, banková záruka, ale aj kúpna zmluva, osobitné ustanovenia o predaji podniku, zmluva o diele, úverová zmluva, mandátna zmluva a iné). Ešte vo väčšej miere sa to týka prevzatia početných ustanovení z platného Zákona o rodine.

D. Návrh nových vecných riešení (všeobecne)

1. Nové vecné riešenie sa dotkne mnohých obsahových otázok úpravy súkromného práva a v rôznom rozsahu všetkých častí pripravovaného Občianskeho zákonníka.

1.1. Ťažisko právnej úpravy **vo všeobecnej časti** bude spočívať na širokej úprave právneho postavenia osôb, či už fyzických alebo právnických. Osobitne široko a podrobne budú upravené osobnostné práva a ich ochrana. Právna úprava právnických osôb bude mať všeobecný charakter a počíta sa i naďalej s osobitnou úpravou ako obchodných spoločností (v Obchodnom zákonníku), tak aj nadácií i spolkov (v zákone č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a v pripravovanom zákone o spolkoch.). Nepovažujeme za vhodné zaťažovať kódex ani právnou úpravou záujmových združení právnických osôb, ktorá vykazuje viaceré verejnoprávne aspekty a svojou povahou čiastočne prekračuje rámec zákonníka všeobecného súkromného práva.

1.2. **Vymedzenie predmetu právnej úpravy v novom kódexe** je vo všeobecnej rovine ohraničená osobnými a majetkovými právami súkromnoprávnej povahy, **pričom do jeho sféry nepatrí individuálne pracovné právo, ktorého osobitná úprava obsiahnutá v Zákonníku práce** (zákon č. 311/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov) **zostane kódexom nedotknutá**. Pretože nepochybne k súkromnému právu patrí, prehĺbi a rozšíri sa jeho prepojenie na nový Občiansky zákonník, a to rozšírením **subsidiárneho pôsobenia na ďalšie inštitúty upravené v Zákonníku práce** (právne úkony, bezdôvodné obohatenie, premlčanie, preklúzia) a **úpravou pracovnoprávnej subjektivity maloletého**.

Nová kódexová úprava sa meritórne nedotkne ani osobitných zákonov patriacich k prameňom práva duševného vlastníctva (autorský zákon, patentový zákon, zákon o ochranných známkach a ďalšie). **Zásadne to platí aj o zákone č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch, v oboch prípadoch sa uplatní princíp subsidiarity**. Okrem toho sa upraví osobitný nový spôsob prepojenia na právo cenných papierov tým, že cenné papiere budú výslovne priradené k predmetom vlastníckeho práva a teda budú mať zásadne vlastnícky režim hnutelných vecí.

V porovnaní s doterajšou, nová úprava bude obsahovať aj **základné zásady súkromného práva**, na ktorých je Občiansky zákonník prioritne vybudovaný.

1.3. Pokiaľ ide o právne úkony, bude v tejto časti obsiahnutá iba ich všeobecná úprava, kým právnou úpravou zmlúv spolu s mechanizmom ich vzniku sa presunie do všeobecnej časti záväzkového práva, kde je jej systematické umiestnenie z hľadiska obsahovej a logickej

nadväznosti nepochybne vhodnejšie. **K závažnej obsahovej zmene dôjde v úprave realizácie spôsobilosti právnickej osoby na právne úkony (§ 20 platného OZ). Priame konanie určených osôb, či orgánov v mene právnickej osoby sa nahradí konštrukciou zastúpenia právnickej osoby, tak ako sa to presadzuje v právnych poriadkoch viacerých európskych štátov.**

K zásadnej zmene dôjde pri posudzovaní neplatnosti právnych úkonov. Na rozdiel od platného stavu sa ťažisko presunie na relatívnu neplatnosť právnych úkonov, kým prípady absolútnej neplatnosti sa budú uplatňovať len výnimočne v prípadoch ak je právny úkon v rozpore so zákonom, s dobrými mravmi a ak zákon obchádza.

1.4. **Viacere vecné zmeny nastanú v právnej úprave premlčania.** Predovšetkým sa zjednotí všeobecná premlčacia lehota pre oblasť občianskeho i obchodného práva, ktorá bude štvorročná. Ďalej sa odstráni ťažkopádne a dosť nepochopiteľné rozlišovanie medzi subjektívnymi a objektívnymi lehotami pri uplatňovaní práva na náhradu škody a nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Navrhujú sa aj ďalšie zjednodušenia vedúce k zdokonaleniu úpravy o premlčaní a preklúzii.

2. **Do nového kódexu bude presunutá matéria rodinného práva a zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine bude zrušený.** Zásadná zmena spočíva v tom, že rodinné právo ako imanentná súčasť všeobecného súkromného práva sa stane organickou súčasťou Občianskeho zákonníka a všetky rodinnoprávne vzťahy či už osobnej alebo majetkovej povahy budú v patričných súvislostiach a nadväznostiach upravené spolu s celým komplexom všetkých osobných a majetkových práv. **Tým sa aj rodinnoprávna úprava podriadi kritériám všeobecného súkromného práva.** Najvypuklejšie sa to prejaví v novej úprave majetkových manželských vzťahov. Opustí sa prekonaný inštitút bezpodielového spoluvlastníctva manželov doposiaľ upravený v Občianskom zákonníku (§§ 143 až 151) ako zákonné spoločenstvo vlastníckych práv manželov, ktorý je svojou povahou kogentným inštitútom t. z. jeho pôsobenie nemôžu manželia zo vzájomných vzťahov vylúčiť ani v prípade zákonnej výnimky (§ 143a OZ). Aj v tejto oblasti majetkových vzťahov sa uplatní zásada súkromného práva o zmluvnej voľnosti. V dôsledku toho sa aj v Slovenskej republike zavádza **právna úprava manželskej zmluvy**, ktorou si manželia v podstate ľubovoľne upravujú svoje majetkové vzťahy podľa vlastných predstáv, a to nielen pri uzavretí, ale aj pred uzavretím a samozrejme kedykoľvek v priebehu existencie manželstva. Až ak takúto zmluvu manželia neuzatvoria, automaticky sa uplatňuje majetkový režim zákonného majetkového spoločenstva. Nový inštitút môže pomôcť eliminovať majetkové spory po rozvoze. Pokiaľ

návrh nového vecného riešenia bude aj síce naďalej existovať popri sebe pojmy „**majetkové spoločenstvo manželov**“ a „**bezpodielové spoluvlastníctvo manželov**“, tak s presne ohraničeným významom a zrozumiteľne a jasne vyjadreným vzájomným vzťahom, pričom prvé je pojmovo nadradené a širšie, pretože zahŕňa spoločenstvo všetkých – vecných i záväzkových práv manželov, a druhé predstavuje len spoločenstvo vlastníckych práv a bude jeho súčasťou, pričom nebude inštitucionálne vyjadrená.

Zásadná zmena nastáva aj v právnej úprave zániku manželstva rozvodom. Napriek tomu, že základný objektívny predpoklad rozvodu manželstva (hlboký a trvalý rozvrat manželstva, v ktorého dôsledku manželstvo nemôže plniť svoj účel) zostáva nezmenená, nové riešenie predpokladá, že samotný rozvrat sa bude posudzovať diferencovane a to zásadne tak, že buď sa bude rozvrat dokazovať alebo bez dokazovania rozvratu v prípade tzv. dohovoreného, či nesporového rozvodu.

3. Navrhované riešenie, pokiaľ ide o **vecné právo**, predstavuje štandardnú úpravu, ako sa s ňou možno stretnúť v občianskych zákonníkoch demokratických štátov. Predovšetkým sa vyznačuje komplexnosťou, vrátane práva stavby, ktoré v doterajšej úprave chýbalo. Úprava vecného práva začína **držbou** tak ako je to obvyklé v zahraničí.

Právna úprava držby v platnom OZ (§ 129 až 131) je nedostatočná a vykonávaná spôsobom, ktorý znižuje význam držby v trhovom hospodárstve i v systéme vecných práv. Preto treba platnú úpravu držby formulačne i obsahovo prepracovať. **Pritom sa vychádza z rímskoprávnej konštrukcie držby**, vymedzuje sa kto je držiteľom, čo je spôsobilým predmetom držby a odliší sa presnejšie oprávnená držba od neoprávnenej držby. Úprava držby sa doplní o ustanovenie o spoločnej držbe. Okrem tohto sa výslovne bude riešiť aj **detencia**, pod názvom „**odvodená držba**“, aby sa predišlo určitým nejasnostiam, ktoré v praxi vznikali.

Zmeny vo vecnom riešení nastanú aj pri úprave vlastníckeho práva a to aj napriek tomu, že po roku 1989 táto zaznamenala (v Ústave, v občianskom zákonníku i v ďalších predpisoch) najďalekosiahlejšie zmeny. Predovšetkým slovenská úprava sa priklonila k väčšej časti európskych občianskych zákonníkov (BGB, holandský, švajčiarsky), **ktoré považujú za predmet vlastníckeho práva hmotnú vec a nie aj akékoľvek právo, či vec nehmotnú.**

Ďalekosiahly význam má zavedenie zásady „superficies solo cedit“ do nového Občianskeho zákonníka znamenajúcej, že stavby postavené na pozemku sú súčasťou pozemku, okrem prípadov, ak zákon alebo zmluva ustanovuje niečo iné. Tým sa v našom

občianskom práve vraciame k právnemu stavu, ktorý tu bol do 31.12. 1950 a ktorý je vo všetkých európskych krajinách pravidlom.

Úprava spoluvlastníctva bude doplnená o pridružené podielové spoluvlastníctvo, ktoré je nerozlučne spojené s individuálnym vlastníctvom k určitej veci. V konkrétnej je spoluvlastníctvo spojené s vlastníctvom bytov a nebytových priestorov, týka sa spoločných dvorov, vzniká v záhradkových a chatových osadách a pri spoločných garážach.

Úprava vecných práv k cudzej veci bude komplexná s tým, že ich výpočet v zákone bude taxatívny, čo znamená, že v tejto oblasti práv bude aj u nás jednoznačne platiť **zásada numerus clausus.**

Pokiaľ ide o právo stavby bude upravené ako vecné právo, ktoré je zmluvne prevoditeľné, zdediteľné a podlieha zápisu do katastra nehnuteľností.

Akceptovanie relatívne novej úpravy záložného práva (zákon č. 526/2002 Z. z., zák. č. 635/2004 Z. z. a zák. č. 336/2005 Z. z.) s viacerými novými a modernými prvkami, neznamena, že sa nežiada viaceré stránky tohto inštitútu doplniť a formulačne vylepšiť a spresniť tak ako na to upozorňuje teória i aplikačná prax.

4. Najmenej inštitucionálnych zmien prinesie navrhované riešenie v oblasti dedenia. Predpokladá sa ďalšia modernizácia dedičského práva ktorá sa prejaví najmä v posilnení slobody konania poručiť a pri dedení zo závetu. **Navrhuje sa zaradiť do úpravy inštitút zrieknutia sa dedičstva, odkazu, dedičského náhradníctva a vykonávateľa závetu. Treba tiež obnoviť dedičskú zmluvu ako ďalší dedičský titul.**

Inak navrhovaná úprava dedičského práva bude obsahovať v porovnaní s platným právnym stavom celý rad nových ustanovení, ktoré doterajšie v zásade prevzaté inštitúty doplňujú, vylepšujú a precizujú.

5. Vecné riešenie bude znamenať najďalekosiahlejšie obsahové i systémové zmeny v oblasti záväzkového práva, čo je dôsledok toho, že v novom kódexe dôjde k jednotnej úprave záväzkovoprávnych vzťahov, vrátane obchodných i spotrebiteľských záväzkov.

Unifikácia sa bude týkať ako úpravy všeobecných otázok záväzkového práva, tak aj úpravy jednotlivých záväzkov zo zmlúv alebo iných právnych úkonov i úpravy záväzkov zo spôsobenia škody a z bezdôvodného obohatenia.

a) **Unifikácia všeobecného záväzkového práva prinesie v prvom rade nepochybne potrebnú jednotnú úpravu takých otázok ako je vznik, zánik, obsah záväzkov, proces uzatvárania zmlúv, prostriedky zabezpečenia pohľadávok, porušenie zmluvných povinností, zodpovednosť za vady a omeškanie.** Už pri unifikovanej úprave všeobecných

inštitútov záväzkového práva sa však musí náležite zohľadniť skutočnosť, že tieto zahŕňujú všetky neobchodné i obchodné právne úkony, že vznikajú medzi nepodnikateľskými subjektmi, medzi podnikateľmi navzájom a medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi a najmä že tieto skupiny vzťahov popri prevažujúcej rovnorodej povahe vykazujú aj **určité špecifiká**. Vychádzajúc z toho sa v týchto súvislostiach vymedzí presne v súlade s európskym chápaním pojem „spotrebiteľ“ a „spotrebiteľská zmluva“ na jednej strane a pojem „podnikateľ“ na strane druhej. **Vo vzťahoch podnikateľ a spotrebiteľ sa zakotví celý rad všeobecných povinností podnikateľa ešte pred uzavretím zmluvy, v procese uzatvárania i po uzatvorení zmluvy** (informačné povinnosti, možnosť odstúpenia od zmluvy a následné preskúmanie, zodpovednosť za vady plnenia, zodpovednosť za škodu), čo je vyjadrené v tejto oblasti prítomnosťou určitého počtu kogentných noriem. Vzhľadom na to, že unifikované záväzkové právo sa vzťahuje na všetky zmluvné vzťahy, teda aj na také, ktoré vznikajú medzi podnikateľmi navzájom, treba mať na pamäti, **že pokiaľ aj k určitým obmedzeniam zmluvnej slobody dôjde, tieto sa nesmú dotknúť vzťahov medzi podnikateľmi navzájom, lebo by sa tým narušili obchodné styky založené na slobodnom podnikaní a voľnej konkurencii podnikateľských subjektov**. Podnikateľom musí byť napr. ponechané, aby mohli v rámci všeobecných zmluvných podmienok dohodnúť rôzne individuálne klauzuly. Ďalej z tých istých dôvodov sa musí v právnej úprave ponechať široký priestor pre uplatnenie nepomenovaných zmlúv, aby mohli najmä podnikateľské subjekty dojednať iné než typické a v kódexe upravené zmluvné typy, resp. ich najrôznejšie modifikácie (zmiešané zmluvy).

Musia sa v právnej úprave zohľadniť aj ďalšie osobitosti záväzkových vzťahov medzi podnikateľmi navzájom, v ktorých títo vystupujú ako profesionáli. V tejto súvislosti ide napr. o vylúčenie možnosti odstúpiť od zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Treba zvážiť, či by pre obchodné vzťahy nemala byť naďalej vylúčená možnosť zníženia náhrady škody a dohodnutej zmluvnej pokuty súdom.

b) **Zavedie sa ucelený a jednotný katalóg zmluvných typov**, ktoré budú upravené podľa rovnakých kritérií, pričom základom pre ich triedenie je tá istá logická vnútorná štruktúra a abstraktná povaha, ktorá umožňuje zásadne ich vznik bez ohľadu na subjekty i na predmet zmluvy. Jednota celého zmluvného systému nebráni tomu, aby sa pri určitých zmluvných typoch (napr. kúpna zmluva, zmluva o diele, nájomná zmluva, úverová zmluva, prepravné zmluvy) neuviedli aj **určité odchýlky** od všeobecných ustanovení charakterizujúcich daný zmluvný typ, **v podobe osobitných ustanovení, ktoré sa týkajú**

bud' obchodnoprávných alebo spotrebiteľských zmluvných špecifik, alebo aj oboch osobitostí.

V zahraničných úpravách sa vyskytuje pri triedení upravovaných zmlúv taký prístup, že sa **zaradujú podľa funkčného zacielenia, ktoré plnia i s ohľadom na obsahovú i kvalitatívnu rovnorodosť alebo príbuznosť do určitých skupín**, čo má ďalší i keď parciálny zjednocujúci efekt a zvyšuje prehľadnosť právnej úpravy, inak veľkého počtu zmluvných typov. Tento prístup považujeme z uvedených dôvodov v zásade za vhodný a užitočný a uplatňuje sa aj pri úprave zmluvného práva v slovenskom OZ. V súlade s tým budú viaceré zmluvy spravidla zoradené do skupín a upravené pod oddelenými marginálnymi rubrikami s osobitnými názvami (napr. zmluvy o prevode vlastníctva, zmluvy o prenechaní veci na užívanie, obstarávateľské zmluvy, prepravné zmluvy, bankové zmluvy, zaopatrovateľské zmluvy). U zmlúv, kde takáto previazanosť a spoločný menovateľ s inými zmluvami chýba, sú tieto upravené samostatne bez toho, aby boli zaradené v nejakej skupine (napr. zmluva o diele a iné).

V novom súkromnoprávnom kódexe už nie je potrebné samostatne upraviť osobitosti záväzkov v medzinárodnom obchode. Predovšetkým tieto ustanovenia v platnom Obchodnom zákonníku (§ 729 až 755) v podmienkach postupujúcej integrácie, najmä vstupom do EÚ a približujúcim sa vstupom do eurozóny stratili v mnohom smere na význame. Tie z nich, ktoré by ešte prichádzali do úvahy pre svoju aktuálnosť, môžu byť zohľadnené jednak v rámci jednotlivých zmluvných typov (najmä kúpna zmluva s vedľajšími dojednaniami) a jednak ich bude možné riešiť podľa zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (zákon č. 97/1963 Zb.), ktorý musí byť aj tak prepracovaný. Pri príležitosti jeho rekodifikácie sa môžu (ak sa to ukáže ešte potrebné) niektoré ustanovenia doplniť, či preformulovať s ohľadom na medzinárodnoobchodné špecifiká.

Z novoformulovanej úpravy zmlúv sa treba zmieniť jednotlivo najmä o úprave kúpnej zmluvy, zmluvy o diele, darovacej zmluvy, celého komplexu zmlúv o užívaní cudzej veci, poisťnej zmluvy i ďalších.

c) **Vecné riešenie právnej úpravy záväzkov zo spôsobenia škody predstavuje určité a to aj zásadné zmeny napriek tomu, že ich právna úprava patrí v platnom Občianskom zákonníku k najprepracovanejšiemu druhu občianskoprávnej zodpovednosti,** Zmeny si vo všeobecnosti v tejto oblasti vyžaduje okolnosť, že neoprávnené zásahy do osobnostných práv a s tým spojené ujmy na živote, zdraví, ľudskej dôstojnosti a pod., ďalej škody na majetku, prírode a životnom prostredí sú v čoraz väčšom rozsahu

vyvolávané vedecko – technickým pokrokom v informačnej spoločnosti, zvyšovaním životnej úrovne sprevádzanej uspokojovaním rozvetvených potrieb ľudí prostredníctvom veľkého množstva výrobkov a služieb, rozširovaním cestovania a rekreácie, atď.

Treba premietnuť tento nový vývojový trend do právnej úpravy náhrady škody vo všeobecnosti a ďalej osobitne zohľadniť najmä tendencie a potreby jej harmonizácie s právom členských štátov Európskej únie.

V jednotlivostiach navrhujeme modernizovať platnú právnu úpravu náhrady škody a nemajetkovej ujmy v Občianskom zákonníku a doplniť ju ešte najmä o riešenie týchto otázok :

- zaviesť náhradu škody spôsobenú náhodou,
- uzákoniť náhradu škody spôsobenú informáciou alebo radou,
- všeobecne prehĺbiť a rozšíriť náhradu osobnej ujmy (na živote, na telesnej integrite, na ľudskej dôstojnosti),
- upraviť odškodnenie straty počatého dieťaťa,
- umožniť uplatnenie nároku na náhradu duševných útrap,
- znovu zaviesť náhradu škody spôsobenú zvieratám a vecou,
- novo upraviť náhradu za vytrpené bolesti a za sťaženie spoločenského uplatnenia,
- náhrada za „stratu radosti z dovolenky“.

Podrobnosti o tézovite naznačených nových riešeniach parciálnych otázok náhrady škody a nemajetkovej ujmy sú obsiahnuté v piatej časti, tretia hlava.

Ďalej sa žiada **začleniť z dôvodov komplexnosti systémov zodpovednosti za škodu do Občianskeho zákonníka právnu úpravu zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom obsiahnutú v súčasnosti v osobitnom zákone č. 294/1999 Z. z.** Rovnako treba medzi prípady objektívnej zodpovednosti zaradiť náhradu škody, ktorá vznikla pri porušení zmluvy a je upravená v Obchodnom zákonníku v ustanoveniach § 373 až 377.

E. Implementácia európskeho súkromného práva do Občianskeho zákonníka

1. Všeobecne právne záväzný rámec pre implementáciu európskeho komunitárneho práva do slovenského súkromného práva predstavuje **Zmluva o založení Európskeho**

spoločenstva, Zmluva o Európskej únii a zmluva o pristúpení k Európskej únii, publikovaná pod č. 185/2004 Z. z.

1.1. **Konkrétne právne záväzné povinnosti pre uvedenú implementáciu majú smernice EÚ/ES**, ktoré sa priamo týkajú určitých úsekov súkromného práva. Osobitný význam z hľadiska implementácie do slovenského OZ majú v prvom rade smernice zamerané na ochranu spotrebiteľa. Ide o tieto smernice:

- Smernica Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov
- Smernica Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru
- Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách
- Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 94/47/ES z 26. októbra 1994, týkajúca sa ochrany kupujúcich v súvislosti s niektorými prvkami zmlúv o kúpe práva na časovo vymedzené užívanie nehnuteľností
- Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 97/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/27/ES z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES z 25. mája 1999 o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/65/ES z 23. septembra 2002 o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku a o zmene a doplnení smernice Rady 90/619/EHS a smerníc 97/7/ES a 98/27/ES

1.2. Okrem týchto deviatich „spotrebiteľských“ smerníc boli vydané ešte ďalšie európske smernice, ktoré sú orientované na ochranu podnikania alebo na ochranu podnikateľských subjektov. Ide o nasledujúce smernice:

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/114/ES z 12. decembra 2006 o klamlivej a porovnávacej reklame
- Smernica Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky
- Smernica Rady 92/49/EHS z 18. júna 1992 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa priameho poistenia s výnimkou životného poistenia a o zmene a doplnení smerníc 73/239/EHS a 88/357/EHS (tretia smernica o neživotnom poistení)
- Smernica Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990, o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb
- Smernica 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode)
- Smernica Rady z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/5/ES z 27. januára 1997 o cezhraničných prevodoch (účinná do 1. novembra 2009)
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/64/ES z 13. novembra 2007 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a ktorou sa zrušuje smernica 97/5/ES
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/35/ES z 29. júna 2000 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES zo dňa 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu.

1.3. Doterajší prístup členských štátov EÚ pri implementácii európskych smerníc do národných právnych poriadkov nebol jednotný. Väčšina štátov vrátane Slovenskej republiky transponovalo smernice jednak prostredníctvom osobitných zákonov a menej prostredníctvom ich včleňovania do občianskych zákonníkov. Výnimku predstavovalo od samého začiatku Holandsko, ktoré začlenilo celú materiu spotrebiteľského práva do občianskeho zákonníka, a teraz už aj Nemecko po tom, čo od 1.1.2002 nadobudol účinnosť zákon o modernizácii záväzkového práva (Schuldrechtsmodernisierungsgesetz), ktorý uskutočnil rozsiahlu integráciu predpisov na ochranu spotrebiteľa do BGB. Tento spôsob riešenia sleduje aj návrh maďarského občianskeho zákonníka z roku 2007.

1.4. V Slovenskej republike sa európske smernice týkajúce sa spotrebiteľského práva transponovali buď do zákona na ochranu spotrebiteľa (zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa nahradený zákonom č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov), alebo do občianskeho zákonníka (smernice č. 93/13/EHS, č. 94/47/ES, č. 1999/44/ES, č. 2002/47/ES a č. 2004/48/ES) alebo do osobitných zákonov. Niet pochyb, že implementácia smerníc EÚ mimo občianskeho zákonníka vedie k rozptylu a roztrieštenosti.

Navrhovaný slovenský občiansky zákonník sa v tomto smere inšpiruje holandskou, nemeckou a aj maďarskou integrovanou úpravou spotrebiteľského práva. Pritom do kódexu bude implementovaná iba súkromnoprávna matería a bude sa týkať len základných vzťahov. To znamená, že svojou povahou verejnoprávne normy obsiahnuté v európskych smerniciach aj naďalej zostanú mimo Občianskeho zákonníka a rovnako aj úprava podružných nevýznamných otázok, síce súkromnoprávnej povahy, sa ponechá osobitným právnym predpisom.

1.5. Okrem uvedených smerníc, ktoré sú už začlenené do platného Občianskeho zákonníka sa implementácia týka ešte týchto smerníc:

- Smernica 97/7/ES Európskeho Parlamentu a Rady z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku

- Smernica Rady z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov (85/577/EHS)
- Smernica Rady z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky (85/374/EHS)
- Smernica Rady z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (87/102/EHS)
- Smernica Rady z 13. júna 1990, o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb (90/314/EEC)
- Smernica 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode)
- Smernica Rady 92/49/EHS z 18. júna 1992 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa priameho poistenia s výnimkou životného poistenia a o zmene a doplnení smerníc 73/239/EHS a 88/357/EHS (tretia smernica o neživotnom poistení).

Smernice o ochrane spotrebiteľa budú zakomponované do slovenského OZ v kontexte publikovaného návrhu „Všeobecného referenčného rámca“, ktorý má slúžiť pre národné poriadky ako inšpirujúci modelový zákon.

1.6. Pri formulovaní paragrafovaného znenia Občianskeho zákonníka bude prehodnotený rozsah transpozície smerníc EÚ uvedených v legislatívnom zámere.

2. **Pokiaľ ide o tzv. súkromné iniciatívy**, akými sú UNIDROIT – zásady medzinárodných obchodných zmlúv, Princípy európskeho zmluvného práva (PECL), Princípy európskeho deliktuálneho práva (PETL), prípadne ďalšie, i keď sú právne nezáväznú pochopiteľne ovplyvňujú tvorbu slovenského OZ ako veľmi dôležité skúsenostné závery zovšeobecňujúce poznatky na celoeurópskej úrovni. V nich obsiahnuté fundamentálne zásady i niektoré základné pravidlá sa vhodným spôsobom priamo premietnu do príslušných ustanovení nového kódexu najmä pri tvorbe zmluvného práva a práv na náhradu škody.

F. Občiansky zákonník a medzinárodné zmluvy

1. Súkromnoprávnej kodifikácie sa týkajú viaceré medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná. Z nich sa **na celkovú problematiku občianskeho práva vzťahujú tieto medzinárodné zmluvy**:

- Dohovor o otroctve (1930), publikovaný pod č. 165/1930 Zb.

- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950), publikovaný pod č. 209/1992 Zb.
- Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie (1965), publikovaný pod č. 95/1974 Zb.
- Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (1966), publikovaný pod č.120/1976 Zb.
- Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1966), publikovaný pod č.120/1976 Zb.
- Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1979), publikovaný pod č. 62/1987 Zb.
- Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (1999), publikovaný pod č. 343/2001 Z. z.
- Dohovor o slobode združovania a ochrane práva odborovo sa organizovať (1948), publikovaný pod č. 489/1990 Zb.
- Dohovor o právach dieťaťa (1989), publikovaný pod č. 104/1991 Zb., zmena publikovaná pod č. 50/2003 Z. z.
- Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou (2000), publikovaná pod č. 326/2001 Z. z.
- Dohovor o civilnom konaní (Haag 1. marca 1954, č. 72/1966 Zb.),
- Dohovor o ľudských právach a biomedicíne (1997), publikovaný pod č. 40/2000 Z.z.
- Dodatokový protokol k Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne, týkajúci sa biomedicínskeho výskumu (2005) , publikovaný pod č. 494/2007 Z. z.

2. Okrem zmlúv uvedených v bode 1, sa **osobitne vecného práva, záväzkového práva a dedičského práva** týkajú ešte tieto medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná:

- Dohovor o premlčaní pri medzinárodnej kúpe tovaru (1974), publikovaný pod č. 123/1988 Zb.
- Dodatokový protokol k Dohovoru o premlčaní pri medzinárodnej kúpe tovaru (1980), publikovaný pod č. 161/1991 Zb.
- Dohovor OSN o námornej preprave tovaru z roku 1978 (podpísaný ČSSR 6.3.1979 a tento podpis uznaný v roku 1993 aj pre Slovenskú republiku)
- Dohovor OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru (1980), publikovaný pod č. 160/1991 Zb.
- Dohovor o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) publikovaný pod č. 8/1985 Zb.
- Protokol 1999 o zmene Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) publikovaný pod č. 382/2006 Z. z.
- Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR) z 19. mája 1956 (vyhl.č. 11/1975 Zb.)
- Dohovor o práve použiteľnom na dopravné nehody (Haag 4. mája 1971, č. 130/1976 Zb.),
- Dohovor týkajúci sa medzinárodnej správy majetku zomrelých osôb (Haag 2. októbra 1973)
- Dohovor o pristúpení k Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (1980), publikovaný pod č. 474/2006 Z. z.
- Občianskoprávny dohovor o korupcii (1999), publikovaný pod č. 370/2003 Z. z.

3. **Osobitne rodinného práva** sa okrem zmlúv uvedených v bode 1 týkajú ešte tieto medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná:

- Dohovor o štátnom občianstve vydatých žien (1957), publikovaný pod č. 72/1962 Zb.
- Dohovor o súhlase pre manželstvo, najnižšom veku pre uzavretie manželstva a registrácii manželstva (1962), publikovaný pod č.124/1968 Zb.
- Európsky dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a o obnove starostlivosti o deti (1980), publikovaný pod č. 366/2001 Z. z.
- Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa (1996), publikovaný pod č. 344/2002 Z. z.
- Dohovor o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutia o vyživovacej povinnosti k deťom (Haag 15. apríla 1958, č. 14/1974 Zb.),
- Dohovor o uznávaní rozvodov a zrušení manželského spolužitia (Haag 1. júna 1970, č. 131/1976 Zb.),
- Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti (Haag 2. októbra 1973, č. 132/1976 Zb.)
- Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (Haag 25. októbra 1980), oznámenie č. 119/2001 Z.z.
- Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach (1993), publikovaný pod č. 380/2001 Z. z.
-

4. Navrhovaná úprava bude brať do úvahy **očakávané povinnosti Slovenskej republiky i nasledujúce dokumenty:**

- Európsky dohovor o výkone práv dieťaťa z 25.1.1996 (podpísaný Slovenskou republikou 22.6.1998);
- Európsky dohovor o osvojení detí zo 7.5.2008;
- Európsky dohovor o právnom postavení detí narodených mimo manželstva z 15.10.1975;
- Dohovor Rady Európy o styku týkajúcom sa detí z 15.5.2003;
- Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (Slovenská republika podpísala 26.7.2007);
- Rezolúcia Výboru ministrov Rady Európy (72) 29 o znížení veku plnej právnej spôsobilosti;
- Rezolúcia Výboru ministrov Rady Európy (77) 33 o umiestňovaní detí ;
- Rezolúcia Výboru ministrov Rady Európy (78) 37 o rovnosti manželov v občianskom práve;
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(81) 15 o právach manželov ohľadne užívania rodinného obydlija a zariadenia domácnosti;
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(82) 2 o poskytovaní záloh na výživné detí zo strany štátu;
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(84) 4 o rodičovských právach a povinnostiach;
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(87) 6 o pestúnskych rodinách;
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(88) 3 o platnosti zmlúv medzi osobami žijúcim spolu ako nezosobášené dvojice a ich závetných dispozícií;
- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(89)1 o príspevkoch na výživu po rozvode;

- Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy R(91) 1 o neodkladných opatreniach v rodinných veciach;
- Odporúčanie Rady Európy č. R(99)4 o princípoch obsahujúcich právnu ochranu nespôsobilých osôb.

G. Systematika

1. Navrhovaný kódex má v porovnaní s predchádzajúcimi občianskymi zákonníkmi z roku 1950 a 1964 úplne inú systematiku. **Základné systematické členenie zodpovedá hodnotovej a metodologickej orientácii vecného riešenia i zmenenému obsahu, pričom jednotlivé časti obsahovo a logicky na seba nadväzujú a sú proporcionálne vyvážené.** Primerane tomu pripravovaný Občiansky zákonník začína všeobecnou časťou obsahujúcou úpravu otázok, ktoré sa v nevyhnutnej a veľmi všeobecnej podobe dotýkajú všetkých práv upravených v ďalších častiach s tým, že dôraz sa kladie na osoby práva s nimi spojené a ich právne relevantné konanie. Na to nadväzuje úprava rodinného práva, v ktorej opäť prevažujú osobné vzťahy a práva nad majetkovými. Potom nasleduje vecné právo s dominujúcim vlastníckym právom a úpravu absolútnych práv uzatvára časť o dedičskom práve, ktoré logicky i obsahovo nadväzuje na vecné právo, ale aj na predchádzajúce rodinné právo. Ďalej sú upravené relatívne práva (záväzkové právo). Úprava je kompletná zahrňujúca všetky stránky záväzkového práva : všeobecné otázky, záväzky zo zmlúv a iných právnych úkonov a záväzky zo spôsobenia škody a z bezdôvodného obohatenia.

2. V konkrétnosti má mať nový Občiansky zákonník nasledujúcu systematiku :

Prvá časť : Všeobecná časť

Prvá hlava: Úvodné ustanovenia

Druhá hlava: Osoby

1. diel: Fyzické osoby
2. diel : Právnické osoby
3. diel: Zastúpenie

Tretia hlava : Právne skutočnosti

1. diel: Právne úkony
2. diel: Právne udalosti
3. diel: Čas
 1. oddiel: Určenie a počítanie času
 2. oddiel: Premlčanie
 3. oddiel: Preklúzia

Druhá časť: Rodinné právo

Prvá hlava: Manželstvo

1. diel: Uzavretie manželstva
2. diel: Neplatnosť manželstva
3. diel: Práva a povinnosti manželov
4. diel: Majetkové spoločenstvo manželov
5. diel: Zánik manželstva

Druhá hlava: Rodičia a deti

1. diel: Určenie rodičovstva
2. diel: Osvojenie
3. diel: Práva a povinnosti rodičov a detí
4. diel: Výchovné a sankčné opatrenia

Tretia hlava: Poručníctvo a opatrovníctvo

1. diel: Poručníctvo
2. diel: Opatrovníctvo

Štvrtá hlava: Vyživovacia povinnosť

1. diel: Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom
2. diel: Vyživovacia povinnosť detí k rodičom
3. diel: Vyživovacia povinnosť medzi ostatnými príbuznými
4. diel: Vyživovacia povinnosť medzi manželmi
5. diel: Vyživovacia povinnosť medzi rozvedenými manželmi
6. diel: Výživné a úhrada nákladov nevydatej matke
7. diel: Spoločné ustanovenia

Tretia časť: Vecné právo

Prvá hlava: Držba

Druhá hlava: Vlastnícke právo

Tretia hlava: Vecné práva k cudzej veci

1. diel: Právo stavby
2. diel: Vecné bremeno
3. diel : Záložné právo
4. diel: Zádržné právo

Štvrtá časť: Dedičské právo

Prvá hlava: Všeobecné ustanovenia

Druhá hlava: Dedenie zo zmluvy

Tretia hlava: Dedenie zo závetu

Štvrtá hlava: Dedenie zo zákona

Piata hlava: Potvrdenie dedičstva a vyporiadanie dedičov

Šiesta hlava: Ochrana oprávneného dediča

Piata časť: Závazkové právo

Prvá hlava: Všeobecná časť

1. diel: Základné ustanovenia
 1. oddiel: Vznik záväzkov
 2. oddiel: Zmluva
 3. oddiel: Spotrebiteľská zmluva
2. diel: Spoločné práva a spoločné povinnosti
3. diel: Zmeny v osobe veriteľa a dlžníka

4. diel: Zmeny v obsahu záväzku
5. diel: Zabezpečenie pohľadávok
6. diel: Zánik záväzkov

Druhá hlava: Záväzky zo zmlúv a iných právnych úkonov

1. diel: Zmluvy o prevode vlastníctva
 1. oddiel: Kúpna zmluva
 1. pododdiel: Všeobecné ustanovenie o kúpnej zmluve
 2. pododdiel: Vedľajšie dojednania pri kúpnej zmluve
 3. pododdiel: Kúpa podniku
 4. pododdiel: Osobitné ustanovenia o kúpe veci v obchode
 2. oddiel: Zámenná zmluva
 3. oddiel: Darovacia zmluva

2. diel: Zmluva o diele
 1. pododdiel: Všeobecne o zmluve o diele
 2. pododdiel: Osobitné ustanovenia o zhotovení veci na zákazku
 3. pododdiel: Osobitné ustanovenia o úprave a oprave
 4. pododdiel: Zhotovenie stavby
 5. pododdiel: Osobitné obchodnoprávne ustanovenia

3. diel: Zmluvy o prenechaní veci na užívanie
 1. oddiel: Nájomná zmluva
 1. pododdiel: Všeobecné ustanovenia
 2. pododdiel: Nájom bytu
 3. pododdiel: Nájom domu
 4. pododdiel: Nájom nebytových priestorov
 5. pododdiel: Podnájom
 6. pododdiel: Zmluva o ubytovaní
 7. pododdiel: Zmluva o nájme dopravného prostriedku
 8. pododdiel: Podnikateľský nájom hnuteľnej veci
 9. pododdiel: Zmluva o árende
 10. pododdiel: Zmluva o nájme s právom kúpy
 2. oddiel: Lízingová zmluva
 3. oddiel: Spotrebiteľská zmluva o práve užívať budovu alebo jej časť v časových úsekoch
 4. oddiel: Zmluva o vypožičaní

4. diel: Zmluva o pôžičke a úvere
 1. oddiel: Zmluva o pôžičke
 2. oddiel: Zmluva o úvere
 3. oddiel: Zmluva o spotrebiteľskom úvere

5. diel: Obstaráateľské zmluvy
 1. oddiel: Príkazná zmluva
 1. pododdiel: Komisionárska zmluva
 2. pododdiel: Zmluva o obstaraní zájazdu
 2. oddiel: Sprostredkovateľská zmluva
 3. oddiel: Zmluva o obchodnom zastúpení

4. oddiel: Zmluva o kontrolnej činnosti

6. diel: Prepravné zmluvy
 1. oddiel: Zasielateľská zmluva
 2. oddiel: Zmluva o preprave osôb
 3. oddiel: Zmluva o preprave nákladu
 4. oddiel: Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku

7. diel: Bankové zmluvy
 1. oddiel: Zmluva o otvorení akreditívu
 2. oddiel: Zmluva o bežnom účte
 3. oddiel: Zmluva o vkladovom účte
 4. oddiel: Zmluva o inkase
 5. oddiel: Zmluva o bankovom uložení veci

8. diel: Poistné zmluvy

9. diel: Licenčné zmluvy.

10. diel: Zmluva o úschove a skladovaní
 1. oddiel: Zmluva o úschove
 2. oddiel: Zmluva o skladovaní

11. diel: Zaopatrovateľské zmluvy
 1. oddiel: Zmluva o finančnej výpomoci
 2. oddiel: Zaopatrovacia zmluva

12. diel: Zmluva o združení

13. diel: Stávky a hry

14. diel: Závazky z jednostranných právnych úkonov
 1. oddiel: Verejný prísľub
 2. oddiel: Sľub odškodnenia

Tretia hlava: Závazky zo spôsobenia škody a z bezdôvodného obohatenia

1. diel: Závazky zo spôsobenia škody
 1. oddiel: Základné ustanovenia
 2. oddiel: Povinnosť nahradiť škodu
 1. pododdiel: Škoda
 2. pododdiel: Príčinná súvislosť
 3. pododdiel: Dôvody zodpovednosti
 4. pododdiel: Zbavenie zodpovednosti
 5. pododdiel: Škoda spôsobená viacerými osobami
 6. pododdiel: Spôsob a rozsah náhrady škody
2. diel: Závazky z bezdôvodného obohatenia

Šiesta časť: Prechodné, záverečné a zrušovacie ustanovenia

Prvá hlava: Prechodné ustanovenia

Druhá hlava: Zrušovacie ustanovenia a účinnosť zákonníka

II. Osnova návrhu Občianskeho zákonníka

PRVÁ ČASŤ VŠEOBECNÁ ČASŤ

1. Úvodné ustanovenia (prvá hlava)

1. 1. Prvá hlava všeobecnej časti kódexu bude niesť označenie „Úvodné ustanovenia“. Bude obsahovať vymedzenie vecnej pôsobnosti a základné zásady na ktorých je kódex vybudovaný, ako aj ustanovenia týkajúce sa predmetu a ochrany práv.

1. 2. Obsahom prvého ustanovenia zákonníka bude **vymedzenie pôsobnosti Občianskeho zákonníka**. Občiansky zákonník upraví vzájomné osobnostné, osobné a majetkové práva a povinnosti osôb súkromnoprávnej povahy, pokiaľ tieto práva a povinnosti neupravujú iné právne predpisy.

1. 2. 1. Ak osobitné zákony upravujúce vzájomné práva a povinnosti súkromnoprávnej povahy neupravujú určité otázky týkajúce sa týchto práv a povinností, platí úprava obsiahnutá v Občianskom zákonníku.

1. 2. 2. Z hľadiska predmetu úpravy bude Občiansky zákonník poňatý dôsledne ako všeobecný predpis súkromného práva. To bude vyjadrené i pri normatívnej konštrukcii osobnej a vecnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka. Čo do vecného dosahu, bude pôsobnosť Občianskeho zákonníka rozšírená na oblasť rodinného práva a obchodno-právnych záväzkov a celého spotrebiteľského práva pokiaľ má súkromnoprávnu povahu. **Do oblasti pracovného práva bude pôsobnosť nového Občianskeho zákonníka rozšírená v rozsahu ustanovenom Zákoníkom práce**. Práva a povinnosti v oblasti práva duševného vlastníctva zostanú predmetom osobitnej právnej úpravy mimo rámca ustanovení nového Občianskeho zákonníka.

2. Základné zásady

2. 1. V jednom z úvodných ustanovení sa skonštatuje nadväznosť úpravy na náš základný zákon, t.j. na Ústavu Slovenskej republiky a osobitne na jej ustanovenia o základných ľudských právach a slobodách. Úprava vzájomných práv a povinností súkromnoprávnej povahy bude vychádzať z úpravy základných ľudských práv a slobôd,

najmä z úprav o ochrane života, nedotknuteľnosti osoby a súkromia, ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti a z práva vlastníť majetok.

2. 2. Ďalej sa zakotví jeden zo základných princípov občianskoprávnej úpravy, a to **princíp dispozičnej autonómie osôb**. Tento princíp platí všeobecne a týka sa tak fyzických ako aj právnických osôb a štátu. Okrem toho tento princíp platí bez ohľadu na to, či ide o fyzickú osobu ktorá je občanom Slovenskej republiky, alebo o právnickú osobu ktorá má sídlo v Slovenskej republike, alebo či ide o cudzí právny subjekt (teda bez ohľadu na občianstvo, či domicil). Uvedený princíp dispozičnej autonómie má širší dosah, nakoľko sa jeho normatívny význam nevyčerpáva len vo sfére právnej regulácie spadajúcej do predmetu úpravy Občianskeho zákonníka, ale sa vzťahuje na celú oblasť súkromného práva.

Výslovne sa preto v osnove vyjadří, že **ak to nezakazuje zákon, alebo ak z povahy ustanovenia zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchyliť, je prípustné, aby si osoby vzájomné práva a povinnosti upravili odlišne od zákona**. Týmto ustanovením sa na jednej strane zdôrazňuje, že úprava všeobecného súkromného práva je zásadne dispozitívna a iba výnimočne kogentná a na strane druhej sa ustanovujú kritériá vylučujúce možnosť odchyliť sa od zákona (pôjde najmä o prípady ohrozenia a porušenia verejného záujmu, dobrých mravov, alebo práv, týkajúcich sa statusu osôb, vrátane osobnostného práva).

2. 3. **Zakotví sa zásada rovnosti všetkých subjektov občianskych práv a povinností**. Pritom sa vychádza z poznatku, že síce existuje faktická ekonomická a profesionálna nerovnosť medzi nimi, avšak úlohou práva je vyrovnat' prostredníctvom generálnej ochrany slabšej strany v právnej rovine, tento nedostatok faktickej nerovnosti.

2. 4. **Ako ďalšia zásada sa navrhuje zakotviť do úvodných ustanovení kódexu zásadu zákazu zneužitia práva**. Zásada vyjadří, že nikto nesmie zneužívať svoje práva v rozpore s verejným záujmom, v rozpore so záujmom iných osôb a v rozpore s dobrými mravmi. Konanie ktorým dochádza k zneužitiu práva, je sankcionované, ak konkrétna právna norma sankciu predvída.

2. 5. **Do nového Občianskeho zákonníka sa zakotví osobitne zásada súladu práv a povinností vyplývajúcich zo súkromnoprávných pomerov s dobrými mravmi**. Zásada dobrých mravov v sebe inkorporuje aj zásadu poctivého obchodného styku.

2. 6. **Aj nový slovenský kódex súkromného práva bude považovať za jednu zo svojich základných zásad, dôveru k právne relevantnému konaniu osoby, ako aj dôveru**

k nadobudnutým právam.

2. 7. V novom Občianskom zákonníku sa zakotví, že ak pri používaní právneho predpisu súkromného práva niet o niektorom prípade ustanovenia a niet ani ustanovenie o príbuznom prípade, treba sa snažiť tak so stálym zreteľom na ducha a celý zmysel právneho poriadku ako aj so stálym zreteľom na základné zásady Ústavy a na všeobecné právne zásady, ktoré sú vyjadrené v tomto zákone, o spravodlivé rozhodnutie.

V prvom rade ide o zásadu, ktorá prikazuje, ak niet o niektorom prípade výslovného ustanovenia, aby sa použila analógia (ustanovenie o príbuznom prípade), teda tzv. analógia legis. Ide o tradičné juristické riešenie, ktoré nový Občiansky zákonník preberá z predchádzajúcej právnej doktríny. Nóvum spočíva v riešení tzv. medzier v právnom predpise. Ak nie je analógia použiteľná, musí sa prípad posúdiť so stálym zreteľom na základné princípy právneho štátu obsiahnuté v Ústave a na všeobecné právne zásady vyjadrené v Občianskom zákonníku.

Možnosť vyššie uvedeného postupu bude vylúčená v prípade riešení statusových otázok osôb. Tie musia vždy vychádzať výlučne z výslovnej zákonnej úpravy.

2. 8. Okrem už spomenutých zásad sa o výslovné zakotvenie do rámca normatívneho textu všeobecnej časti kódexu navrhujú aj ďalšie zásady, ktoré prehlbujú myšlienkový a hodnotový základ nového slovenského Občianskeho zákonníka. Tieto zásady bližšie vyjadrujú rešpekt všeobecného súkromného práva k fyzickej a psychomorálnej integrite osobnosti a slobode človeka. V konkrétnostiach ide o nasledovné zásady: a) každý má právo na ochranu svojho života, zdravia, ako aj cti a dôstojnosti a súkromia, b) daný sľub zaväzuje a zmluvy majú byť splnené, c) vlastnícke právo požíva ochranu a len zákon môže ustanoviť, ako vlastníctvo vzniká alebo zaniká, d) nikomu nie je možné odoprieť, čo mu patrí podľa zákona.

Uvedené zásady majú základný interpretačný význam, nakoľko ustanovujú hlavné smernice poznania a hľadania skutočnej vôle zákonodarcu. Osnova ich koncentruje do všeobecnej časti kódexu, čím vytvára hodnotovú stupnicu, ku ktorej sa upína celá stavba nového civilného kódexu.

2. 9. V závere prvej hlavy sa zakotví príkaz vykladať a aplikovať jednotlivé ustanovenia zákonníka ústavne konformným spôsobom a dôsledným rešpektovaním základných zásad.

Preto sa výslovne ustanoví, že každé ustanovenie Občianskeho zákonníka bude možné uplatňovať a vykladať iba v súlade s týmito zásadami a so stálym zreteľom na hodnoty, ktoré tieto zásady chránia.

Výslovne sa tak zakotví dosah základných zásad ako vykladacieho (interpretačného) a aplikačného pravidla s dopadom na celú sféru súkromného práva (nielen na predmet úpravy Občianskeho zákonníka).

3. Ochrana práv.

3. 1. Svojpomoc, ochrana pokojného stavu, právo na súdnu ochranu a zákaz zneužitia práva budú s nevyhnutnými úpravami v zásade prevzaté z doterajšej úpravy, nakoľko ani v súčasnosti nespôsobuje táto úprava v praxi interpretačné ani aplikačné problémy.

3. 2. Za základ úpravy týchto ustanovení sa použijú formulácie obsiahnuté vo vládnom návrhu OZ z roku 1998.

4. Predmety práv a povinností.

4. 1. Za predmety práv a povinností sa budú považovať veci hmotné a nehmotné, práva a iné hodnoty súkromnoprávnej povahy.

4. 2. Veci hmotné

4. 2. 1. Zákonník vymedzí aj druhy hmotných vecí. Hmotné veci sa budú deliť na hnutel'né a nehnuteľné, zastupiteľné a nezastupiteľné, určené jednotlivo alebo druhovo, veci ocniteľné a neocniteľné, spotrebitel'né a nespotrebitel'né.

4. 2. 2. Pojem nehnuteľnosť bude totožný s pojmom podľa doterajšej právnej úpravy. Za nehnuteľnosť sa budú považovať aj byty a nebytové priestory. Občiansky zákonník však túto problematiku s ohľadom na viaceré špecifiká neupraví, pretože bude aj naďalej upravená osobitným zákonom. Pojem nehnuteľnosti sa bude vzťahovať aj na vecné práva viaznuce na nehnuteľnostiach, ktorú sú predmetom úpravy v tretej časti tohto zákona pojednávajúcej o vecných právach.

4. 2. 3. Pojem hnutel'nej veci sa vymedzí tak, že okrem nehnuteľností sú všetky ostatné veci hnutel'né.

4. 2. 4. Pokiaľ ide o zvieratá, Občiansky zákonník ustanoví, že živé zviera nie je vec a ustanovenia o veciach sa na zviera použijú len v rozsahu, v ktorom to neodporuje povaha živého tvora ani ustanoveniam osobitných zákonov na ochranu zvierat.

4. 2. 5. Zakotví sa rozdiel medzi zastupiteľnými a nezastupiteľnými vecami, spotrebiteľnými a nespotrebitel'nými vecami, ako aj vecami oceniťelnými a neoceniťelnými. Tieto pojmy boli doteraz určené výhradne teóriou občianskeho práva a chýbala konkrétna úprava v zákone, hoci tieto rozdiely často rozhodujú o spôsobe plnenia povinností vyplývajúcich z určitých zmluvných typov.

4. 2. 6. Podobne sa upraví pojem hromadnej veci .

4. 2. 7. Z doterajšej úpravy sa prevezme úprava súčasti a príslušenstva veci.

4. 2. 8. Občiansky zákonník vymedzí aj ďalší základný pojem, a to pojem **majetok**, čo je nevyhnutné z hľadiska jeho významu nielen v súkromnom, ale aj verejnom práve. Pôjde o široko koncipované vymedzenie znakov pojmu majetok, podľa ktorého zahrnie všetko čo má majetkovú hodnotu, ktorú možno vyjadriť peniazmi a s čím bude možné na základe právnych skutočností disponovať.

4. 3. Nehmotné veci

4. 3. 1. Nehmotné veci sú najmä jednotlivé osobné a osobnostné stránky fyzickej osoby a nehmotné zložky právnickej osoby. Tieto sú upravené a chránené normami OZ.

4. 3. 2. Ďalšiu skupinu nehmotných vecí tvoria predmety duševného vlastníctva a predmety priemyselného vlastníctva (napr. autorské diela, výkony výkonných umelcov, vynálezy, priemyselné vzory, topografie a polovodičové výrobky, atď.). Tieto sú upravené a chránené osobitnými predpismi.

4. 4. Právo ako predmet práv a povinností

4. 4. 1. Právo môže byť predmetom práv a povinností, pokiaľ to jeho povaha pripúšťa.

4. 5. Iné hodnoty súkromnoprávnej povahy

4. 5. 1. Iné hodnoty súkromnoprávnej povahy sú hodnoty, ktoré sú oceniťelné peniazmi (napr. obchodné podiely, licencie, know-how, informácie a databázy, atď.). Niektoré z nich možno s ohľadom na ich povahu priradiť k hmotným veciam za tým účelom, aby nadobudli podobný právny režim (cenné papiere, ovládateľné prírodné sily).

5. Osoby (druhá hlava)

5. 1. Za základ novej úpravy sa vezme doterajšia úprava. Aj naďalej sa bude rozlišovať právna spôsobilosť fyzických osôb a právna spôsobilosť právnických osôb.

5. 2. Zachová sa inštitút spôsobilosti na právne úkony, nakoľko sa zachováva pre rekodifikáciu aj pojem právneho úkonu. Aj naďalej sa bude rozlišovať spôsobilosť na práva a povinnosti (právna subjektivita) na jednej strane a spôsobilosť na právne úkony na strane druhej.

5. 3. Za základ úpravy týchto ustanovení sa použijú formulácie obsiahnuté vo vládnom návrhu OZ z roku 1998.

6. Fyzické osoby.

6. 1. Zachová sa s určitými spresneniami vymedzenie pojmu fyzická osoba, vrátane jej právneho postavenia. V podstatných rysoch pritom bude vychádzať z doterajšej právnej úpravy.

6. 1. 1. Zachová sa označenie "fyzická osoba". Tam kde pôsobí ťažkopádne sa výnimočne môže zväziť, či tento pojem nenahradíť označením „človek“. Nebude sa používať označenie "prirodzená osoba". Preberie sa doterajšia úprava fyzickej osoby vrátane úpravy nascitura.

6. 2. Podrobne sa upravia pravidlá pre právne relevantný dôkaz smrti. Zákonník pre prípad, že pri tej istej udalosti zomrie viacero osôb, zakotví vyvrátiteľnú právnu domnienku, že tieto osoby zomreli v rovnaký okamih.

Rovnako sa upravia aj pravidlá týkajúce sa určenia miesta smrti osoby, nakoľko ide o statusovú otázku.

6. 3. Podľa vzoru občianskeho zákonníka provincie Quebec sa upravia pravidlá súvisiace so zmenou pohlavia osoby. Zmena pohlavia bude mať za následok zánik manželstva, a to ku dňu, keď fakticky dôjde k zmene. Rozhodujúcim okamihom pritom bude deň zmeny pohlavia, ktoré bude mať osoba povinnosť oznámiť príslušnému matričnému úradu, pričom predloží potvrdenie zdravotníckeho zariadenia.

6. 4. Zachová sa doterajšia koncepcia úpravy spôsobilosti osoby na právne úkony s tým, že spôsobilosť vstupovať do pracovnoprávných vzťahov vzniká dovŕšením 15. roku veku.

6. 5. Zachová sa súčasná úprava zbavenia alebo obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Novým však bude ustanovenie, podľa ktorého súd, ktorý rozhodol o pozbavení alebo

obmedzení spôsobilosti na právne úkony z dôvodov chorobnej závislosti fyzickej osoby na požívaní alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov, alebo hráčskej vášne, môže rozhodnúť aj o ochrannom liečení. Doteraz mohol o ochrannom liečení rozhodnúť len trestný súd, ak sa závislá osoba dopustila trestného činu. To viedlo k ťažkostiam, najmä ak závislá osoba bola maloletá a rodičia mali záujem, aby sa podrobila protidrogovému liečeniu a sama nebola ochotná podrobiť sa liečeniu. Za predpokladov ustanovených v zákone bude môcť aj civilný súd nariadiť ochranné liečenie a rozhodnúť aj o spôsobe vykonania ochranného liečenia a o prepustení z ochranného liečenia.

6. 6. Zachová sa doterajšie vymedzenie pojmu plnoletosť.

6. 7. V rámci úpravy právnych pomerov fyzických osôb sa budú definovať pojmy meno (pseudonym), bydlisko, domácnosť, blízke osoby. Pojem domácnosti bude po spresnení prevzatý z doterajšej úpravy. Aj vymedzenie príbuzných osôb, švagrov a osôb blízkych zodpovedá po spresnení doterajšej úprave.

7. Osobnostné práva

7. 1. Občiansky zákonník oproti doterajšiemu stavu upraví oveľa komplexnejšie problematiku osobnostného práva, jeho jednotlivých stránok ako aj ochrany prostriedkami občianskeho práva.

7. 2. Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy sa dôsledne rozlíši podobne ako pri ostatných subjektívnych právach jednak samotné osobnostné právo vrátane jeho jednotlivých stránok a jednak právo na jeho ochranu. Rozdiel medzi oboma je totiž podstatný.

7. 3. **Návrh rozširuje a podstatným spôsobom spresňuje katalóg čiastkových osobnostných práv.** Jednotlivé kategórie čiastkových osobnostných práv v sebe zahŕňajú práva rôzneho charakteru a rôzneho spoločenského významu i rôznej dôležitosti pre oprávnený subjekt (tak napr. právo na život a zdravie na jednej strane a právo na podobizeň na strane druhej).

Jednotlivé osobnostné práva návrh klasifikuje nasledovne, a to ako práva spočívajúce v záujmoch, resp. právom chránené záujmy na živote a zdraví (najmä telesná integrita, pracovná sila, schopnosť pracovať), v označení človeka (meno, priezvisko, pseudonym, hlas, podoba), jeho spoločenskej vážnosti (česť, dôstojnosť, dobrá povesť),

občianskej slobode a rovnosti (obydlie, listové tajomstvo, šírenie informácií, prepravovanie správ, a pod.), osobnej slobode (súkromný život, intímna sféra).

Zákon podá výpočet jednotlivých osobnostných práv s tým, že tento výpočet nie je vyčerpávajúci a nie je ani vymedzením pojmu osobnostného práva ich výpočtom. Napriek tomu pôjde **o výpočet typický, ktorý vytvorí legislatívnu situáciu, že hlavným prameňom práva, pokiaľ pôjde o úpravu a ochranu osobnostného práva sa stane Občiansky zákonník.**

7. 4. Zásadným spôsobom sa mení rozsah normatívnej úpravy. Oproti doterajším piatim ustanoveniam sa navrhuje v rámci úpravy osobnostného práva 33 ustanovení.

7. 5. Návrh zachováva, avšak v inom, novom, širšom a teoreticky presnom vyjadrení generálnu klauzulu spolu s demonštratívnym výpočtom jednotlivých osobnostných práv.

7. 6. Úprava špeciálnych prostriedkov ochrany osobnostného práva v doterajšej úprave (§ 13) sa preberá. Návrh však preberá do svojej normatívnej úpravy viacero podnetov týkajúcich sa rozlíšenia medzi oprávnenými a neoprávnenými zásahmi z ustálenej judikatúry súdov.

7. 7. Oprávnenie domáhať sa posmrtnej ochrany osobnosti sa zachováva, avšak s tým, že sa rozširuje okruh aktívne legitimovaných osôb na osoby blízke. Súčasný stav vyplývajúci z § 15 OZ totiž vylučuje niektoré blízke osoby z posmrtnej ochrany a tým neodôvodnene zužuje možnosť ochrany v niektorých prípadoch (napr. bezdetná osoba, ktorej zomreli rodičia).

7. 8. Návrh obnovuje predchádzajúcu zrušenú úpravu (§ 14 OZ), ktorá umožňovala, aby právo na ochranu osobnosti uplatnila tiež právnická osoba v prípade, že zásah smerujúci voči osobnosti sa týka činnosti tohto človeka v právnickej osobe. Súčasne sa počas života človeka bude vyžadovať súhlas dotknutej osoby. Súhlas sa vyžadovať nebude, ak človek o ochranu ktorého pôjde bude mŕtvý alebo nebude schopný prejaviť súhlas vzhľadom na zdravotné postihnutie.

7. 9. **Novotou oproti súčasnému stavu je, že pri použití prejavov osobnej povahy so súhlasom osoby, môže táto osoba súhlas záväzne odvolať.** Ustanoví sa zároveň jeho zodpovednosť za škodu, ktorá môže vzniknúť odvolaním súhlasu.

7. 10. V časti pojednávajúcej o dedičskom práve sa v tejto súvislosti navrhuje, aby došlo k prechodu nároku na reálnu aj imateriálnu satisfakciu na dediča, a to za

predpokladu, že bola poručením uplatnená na súde, alebo bola pôvodcom zásahu uznaná. Nie je totiž správne, že súčasná úprava zvýhodňuje osobu, ktorá sa dopustila neoprávneného zásahu do osobnostného práva tým, že ťaží zo smrti poručeného.

7.11. Okrem právnej úpravy prejavov osobnej povahy prevzatej z doterajšieho znenia (§ 12 OZ) sa oproti doterajšiemu stavu novo formulujú práva a povinnosti týkajúce sa a) cti, dobrej povesti a ľudskej dôstojnosti, b) osobného súkromia, c) podávania a šírenia informácií, d) obydli, e) mena a priezviska, f) telesnej integrity a g) dispozícií s ľudským telom. Ochrana všetkých týchto práv bola upravená len príkladmo, kuso a málovravne. Absentovali podrobnejšie podmienky ochrany, najmä pri ochrane život a zdravia. Nová úprava tieto nedostatky odstraňuje tým, že podrobnejšie upravuje jednotlivé osobnostné práva a spôsoby ich ochrany.

8. Právnické osoby.

8. 1. Občiansky zákonník bude obsahovať všeobecnú úpravu právnických osôb.

Táto úprava bude subsidiárne použiteľná pre všetky právnické osoby, ktoré budú vznikať aj podľa iných právnych predpisov.

8. 2. Pojem "právnická osoba" obsahovo nie je síce presný, ale je tak vžitý, že zostane zachovaný aj pre potreby rekodifikácie. Zachová sa tradičná bipartícia právnických osôb v ich zásadnom typologickom členení na právnické osoby korporatívnej povahy a právnické osoby nadačnej povahy. Ďalšie členenie korporácií na súkromné a verejné má v súčasnosti len teoretický význam a nie je preto nevyhnutné, aby ho vysvetľoval aj nový Občiansky zákonník.

8. 3. Zakotvia sa základné predpisy týkajúce sa pojmu, založenia a vzniku právnickej osoby, vykonávania právnych úkonov za právnickú osobu, názvu a sídla právnickej osoby a zrušenia a zániku právnickej osoby. Občiansky zákonník upraví tieto otázky len všeobecne, pretože bude počítat' s tým, že jednotlivé druhy právnických osôb budú upravené osobitnými zákonmi (napr. nadácie, občianske združenia, neziskové organizácie, obchodné spoločnosti a družstvo a pod.).

8. 4. Občiansky zákonník vytvorí všeobecný základ pre právnické osoby štruktúrované podľa toho, či ide o korporácie alebo nadácie. Pôjde najmä o úpravu zásad činnosti právnických osôb a otázky zodpovednosti osôb v postavení členov orgánov nadácií

a korporácií. **Navrhuje sa koncepcná zmena spočívajúca v tom, že konštrukcia priameho osobného konania v mene právnickej osoby sa nahradí novou konštrukciou zastúpenia právnickej osoby konajúcej v jej mene** (podobne je to tak aj v Nemecku, Rakúsku, Švajčiarsku, Poľsku ,ako aj v návrhu českého občianskeho zákonníka).

8. 5. Občiansky zákonník sa nevráti k rozlišovaniu právnických osôb na osoby súkromného a verejného práva.

8. 6. Občiansky zákonník bude aj naďalej rozlišovať medzi založením a vznikom právnickej osoby. Počíta tiež s tým, že na vznik niektorých právnických osôb sa vyžaduje zápis do obchodného registra alebo do iného obdobného registra. Na vznik právnickej osoby bude nadväzovať nadobudnutie spôsobilosti právnickej osoby na práva a povinnosti a spôsobilosti na právne úkony.

8. 7. Názov a sídlo právnickej osoby sa bude musieť určiť pri zakladaní právnickej osoby. Ustanoví sa všeobecné pravidlo, že názov právnickej osoby sa musí odlišovať od názvu už existujúcej právnickej osoby rovnakého druhu.

8. 8. Ochrana názvu a dobrej povesti a cti právnických osôb, obdobne ako je tomu pri fyzických osobách, sa upraví obdobne.

8. 9. Zákon upraví všeobecne zásady pre zrušenie a zánik právnickej osoby a jeho právne následky. Aj toto ustanovenie platí tiež len potiaľ, pokiaľ tieto otázky nebudú upravené osobitnými predpismi.

9. Štát

9. Štátu bude aj naďalej pre oblasť súkromnoprávných vzťahov priznané postavenie právnickej osoby.

10. Zastúpenie.

10. 1. Právna úprava zastúpenia bude v zásade s nepatrnými modifikáciami prevzatá z doterajšej úpravy. V súlade s doterajšou úpravou sa bude rozlišovať zákonné a zmluvné zastúpenie.

10. 2. Pri zastupovaní opatrovníkom sa upraví súdny dozor nad jeho činnosťou. Upraví sa aj zánik zákonného zastúpenia, čo doteraz chýbalo.

10. 3. Občiansky zákonník umožní, aby fyzická osoba pre prípad svojej budúcej nespôsobilosti právne konať určila, kto má byť ustanovený ako jej opatrovník.

10. 4. **Novým spôsobom bude upravený vzájomný vzťah medzi zmluvou o zastúpení a splnomocnením.** Doterajšia právna úprava na túto otázku nedávala uspokojivú odpoveď. Bude sa vychádzať z toho, že vzťah medzi zastúpeným a zástupcom vzniká zmluvou o zastúpení. Na základe tejto zmluvy má zástupca právo a povinnosť konať za zastúpeného. Táto zmluva rozhoduje o obsahu zastúpenia, najmä o tom, v akých veciach môže zástupca konať. Okrem toho sa tu ustanovuje, kto môže byť zástupcom a že právo zastupovať možno súčasne udeliť aj viacerým zástupcom.

10. 5. Zákonník upraví zastúpenie právnických osôb. Dôraz bude daný na to, aby právne účinky nevyvolávali také vnútorné predpisy právnických osôb, ktoré ustanovia menší rozsah oprávnenia zastupovať právnickú osobu ako je obvyklý.

10. 6. Obdobne sa bude postupovať aj pri situáciách, ak fyzická osoba bude vlastniť podnik, a pôjde o úkony týkajúce sa tohto podniku.

10. 7. Pre potreby obchodného styku sa podrobne upraví **prokúra**, ako široké a voči tretím osobám neobmedziteľné plnomocnenstvo, ktoré môže udeliť len právnická osoba zapísaná do obchodného registra.

11. Právne skutočnosti (tretia hlava)

11. 1. Občiansky zákonník vymedzí základné právne skutočnosti na základe ktorých vznikajú, menia sa a zanikajú práva a právne vzťahy.

11. 2. V súlade s doterajšou teóriou občianskeho práva sa bude rozlišovať medzi subjektívnymi a objektívnymi právnymi skutočnosťami. Medzi subjektívne právne skutočnosti sa zaradí právny úkon, protiprávne konanie, konštitutívne rozhodnutie súdu alebo iného štátneho orgánu a prejavy tvorivej duševnej činnosti fyzickej osoby. Medzi objektívne právne skutočnosti sa zaradia právne udalosti ako je najmä narodenie a smrť fyzickej osoby, plynutie času, živelné pohromy a pod.

11. 3. **Návrh upraví aj problematiku fikcií a prezumpcií.** V tejto súvislosti sa zavedie aj domnienka, spočívajúca v tom, že osoba je právne spôsobilá, ak sa nepreukáže opak.

12. Právne úkony.

12. 1. Zachová sa koncepcia právneho úkonu vrátane jeho definičného vymedzenia. Právne úkony patria k najdôležitejším právnym skutočnostiam a preto zákon musí upravovať všeobecné náležitosti pojmu, obsahu a formy právneho úkonu.

12. 2. Spresní sa pomerne stručná úprava náležitostí právneho úkonu.

12. 3. Mlčanie sa nebude považovať za prejav vôle, ak niekto neodpovie na návrh, hoci bol upozornený na to, že mlčanie bude on považovať za súhlas. Toto ustanovenie je zamerané na ochranu spotrebiteľov proti neobjednaným zásielkam, ktoré sa mnohým občanom doručujú. Toto ustanovenie je v súlade s európskymi smernicami o ochrane spotrebiteľov.

12. 4. **Zákonník bude reagovať na súčasnú prax, v ktorej sa najmä v obchodnom styku používajú rôzne mechanické a elektronické prostriedky, ktorými sa robia právne úkony, ako aj na možnosť urobiť podpis elektronickou formou.** Zohľadnená pritom bude úprava Smernice EP a Rady č. 2000/31/ES o niektorých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti, najmä elektronického obchodu.

12.5. Právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale aj podľa vôle toho, kto právny úkon urobil ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom.

12.6. Zakotví sa aj ďalšia zásada, že prejav vôle, ktorý obsahuje výraz pripúšťajúci rôzny výklad, treba pri pochybnostiach vykladať na ťarchu strany, ktorá ako prvá tento výraz použila.

12. 7. Doteraz platné následky nedodržania náležitostí právneho úkonu počítajú s dvoma druhmi neplatnosti, s absolútnou alebo s relatívnou neplatnosťou a s možnosťou odstúpenia od právneho úkonu s tým, že sa v prevažujúcej miere bude uplatňovať relatívna neplatnosť. **Návrh Občianskeho zákonníka už počíta s absolútnou neplatnosťou len výnimočne (rozpor so zákonom, obchádzanie zákona a rozpor s dobrými mravmi).**

12. 8. Do nového Občianskeho zákonníka sa po doplnení a upresnení preberie platná úprava odporovateľnosti právnych úkonov, ktorými boli ukrátené záujmy veriteľa ako jeden z právnych následkov vadnosti právnych úkonov.

12. 9. Osobitná právna úprava zmlúv, náležitosti a proces ich vzniku na rozdiel od doterajšej úpravy sa zaradí do všeobecnej časti záväzkového práva.

12.10. Osobitne sa zakotví zodpovednosť za škodu toho, kto neplatnosťou právneho úkonu spôsobil škodu, ktorú utrpel druhý subjekt, s odkazom na úpravu v príslušnej časti Občianskeho zákonníka.

13. Právne udalosti.

13. 1. Pojem právnej udalosti nebol v doterajšom zákone upravený, hoci občianske práva a povinnosti vznikajú sčasti aj na základe udalostí, ktoré sú právnymi skutočnosťami vznikajúcimi mimo vôle subjektov občianskoprávneho vzťahu. Pojem poisťnej udalosti bude špeciálne upravený v diely o poisťnej zmluve.

Sú určité právne udalosti, ktoré sa týkajú človeka. Ide predovšetkým o narodenie a smrť. Zákon iba všeobecne poukáže na tieto právne udalosti, pretože sú konkrétnejšie upravené na iných miestach zákona.

14. Čas.

14. 1. Spresní sa určenie času, kedy má určité právo vzniknúť alebo zaniknúť, a to s dosahom na hodiny a minúty.

14. 2. Pravidlá počítania času budú v zásade prevzaté z terajšej úpravy, ktorá sa v praxi osvedčila.

15. Premlčanie.

15. 1. **Občiansky zákonník jednotne upraví premlčanie ako pre občianskoprávne, tak aj pre obchodnoprávne nároky.** Východiskom bude doterajšia právna úprava premlčania v Občianskom zákonníku, pričom niekde bude potrebné prevziať aj určité ustanovenia z Obchodného zákonníka, ktoré v Občianskom zákonníku chýbali a niekde bolo treba pripraviť aj nové ustanovenia na doplnenie a spresnenie doterajšej právnej úpravy. Výslovne sa uvedie, ktoré práva súkromnoprávnej povahy sa nepremlčujú (osobnostné práva, vlastnícke právo, právo na výživné a pod.)

15. 2. V zákone sa vysloví zásada, že premlčanie, ako aj dĺžka premlčacích lehôt ustanovených v zákone, sú kogentné a nemožno ich upraviť zmluvou. Bude možné predĺženie premlčacej lehoty napr. jednostranným uznaním dlhu.

15. 3. **Všeobecná premlčacia lehota bude štvorročná.** Táto dĺžka premlčacej lehoty sa preberá z úpravy Obchodného zákonníka.

15. 4. Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch bude plynúť desaťročná premlčacia lehota.

15. 5. **Novým spôsobom budú upravené lehoty a začiatok plynutia premlčacej lehoty pri práve na náhradu škody.** Doterajšia úprava tu rozlišovala medzi subjektívnou dvojročnou premlčacou lehotou, ktorá sa počítala od toho dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Súčasne však bola upravená maximálna trojročná tzv. objektívna premlčacia lehota, ktorá sa počítala odo dňa, kedy došlo k právnej udalosti, z ktorej škoda vznikla a 10-ročná premlčacia lehota, ak škoda bola spôsobená úmyselne. Takéto rozlišovanie medzi subjektívnou a objektívnou lehotou je pre bežného občana, ale aj odborníkov nepochopiteľné a preto nová právna úprava toto riešenie nepreberá.

Podľa navrhovanej právnej úpravy právo na náhradu škody sa premlčuje odo dňa, kedy škoda vznikla, a teda nie odo dňa právnej udalosti, v ktorej má škoda svoj pôvod. Tak možno uplatniť aj škodu, ktorá sa prejaví navonok až neskoršie poškodnej udalosti. Dôležité je to pre uplatnenie práv na náhradu škody spôsobenej na zdraví, kedy sa premlčacia lehota počíta odo dňa, kedy sa škoda prejavila. Pri škodách spôsobených na zdraví

sa totiž často stáva, že následky spôsobenia škody sa prejavia navonok až po niekoľkých rokoch. Vezme sa zreteľ aj na prípady, v ktorých sa oprávnená osoba až neskoršie dozvie o tom, kto jej škodu spôsobil.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že aj pri uplatňovaní práva na náhradu škodu budú existovať iba lehoty v súčasnosti označované ako objektívne (trojročná alebo desaťročná).

15. 6. Pokiaľ ide o premlčanie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, aj tu doteraz platí rozlišovanie medzi subjektívnou a objektívnou premlčacou lehotou. Nová úprava bude znamenať, podobne ako u náhrady škody, podstatné zjednodušenie začiatku plynutia premlčacej lehoty .

15. 7. Podrobnejšie sa upravujú predpoklady plynutia premlčacej lehoty.

16. Uznanie dlhu. V tejto časti zákon upraví uznanie dlhu ako právny úkon, ktorý má bezprostredný vplyv na plynutie premlčacích lehôt.

17. Preklúzia. V rámci úpravy zániku práva prepadnutím lehoty sa upravujú prepadné lehoty tak, aby boli jasné ich charakteristické znaky (ich plynutie nemôže spočívať a nemôže sa v zásade ani prerušiť, nemožno ich predĺžiť, ich uplynutím nastáva zánik samotného práva a súd prizera k prepadnutiu lehoty aj bez návrhu).

DRUHÁ ČASŤ

RODINNÉ PRÁVO

1. Manželstvo (prvá hlava)

1.1. Uzavretie manželstva

1. 1.1. V súlade s doterajšou úpravou manželstvo sa chápe ako zväzok muža a ženy, ktorý vznikol na základe dobrovoľného a slobodného prejavu vôle urobeného pred orgánom určeným podľa osobitných predpisov.

1.1.2. **Manželstvo sa uzaviera buď pred orgánom štátu alebo orgánom registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.** Zachovanie oboch foriem uzavretia manželstva je odôvodnené existenciou Základnej zmluvy medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou, podľa ktorej štát garantuje Katolíckej cirkvi, že manželstvo uzavreté podľa kánonického práva má rovnaké účinky, ako manželstvo uzavreté civilnou formou (čl. 10). Nediskriminácia

ostatných registrovaných cirkví a náboženských spoločností vyžaduje, aby aj manželstvo uzavreté pred ich orgánmi, pokiaľ spĺňa aj predpoklady uzavretia manželstva ustanovené právnym poriadkom malo rovnaké právne postavenie.

1.1.3. Vzhľadom na rozširujúci sa počet cirkví a náboženských spoločností zakotví sa povinnosť snúbencov predložiť cirkevnému orgánu ešte pred uzavretím manželstva osvedčenie, že splnili zákonom stanovené požiadavky pre uzavretie manželstva. Osvedčenie vydá príslušný matričný úrad. Účinné bude tri mesiace odo dňa jeho vydania.

1.1.4. V ostatných jednotlivostiach týkajúcich sa uzavretia manželstva (vecná a miestna príslušnosť, delegácia, uzavretie manželstva v prípade priameho ohrozenia života jedného zo snúbencov, uzavretie manželstva zástupcom jedného zo snúbencov a pod.) sa bude vychádzať z doterajšej praxou overenej úpravy.

1.1.5. **Vyhlásenia snúbencov**, ktoré robia pri uzavieraní manželstva budú upravené zhodne s doterajšou úpravou.

1.1.6. Úprava uzavretia manželstva štátnym občanom Slovenskej republiky v cudzine bude vychádzať z doterajšej úpravy.

1.2. Neplatnosť manželstva

1.2.1 Konštrukcia neplatnosti manželstva zostáva súladná s doterajším právnym chápaním.

1.2.2. **Manželstvo je neplatné, ak sa uzavrelo napriek existencii zákonných prekážok.** Zákonnými prekážkami budú terajšie okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva. Ide len o zmenu názvoslovia. Ich okruh zostane zachovaný (iné manželstvo, príbuzenstvo, nedostatok veku, duševná porucha). Pokiaľ ide o ďalšie jednotlivosti, prevezmú sa terajšie ustanovenia.

1.2.3. Manželstvo je neplatné, ak sa uzavrelo v dôsledku bezprávnej vyhrážky alebo omylu týkajúceho sa totožnosti snúbenca. O neplatnosti rozhodne súd na návrh ktoréhokoľvek z manželov. Neplatnosť treba uplatniť do jedného roka od uzavretia manželstva.

1.2.4. Manželstvo je neplatné, ak pri jeho uzavretí neboli splnené formálne náležitosti. O neplatnosti rozhodne súd na návrh ktoréhokoľvek z manželov. Neplatnosť treba uplatniť do jedného roka od uzavretia manželstva.

1.2.5. Právna úprava neexistentného manželstva bude uvedená v súvislosti s úpravou konkrétnych prípadov neplatného manželstva.

1.3. Práva a povinnosti manželov osobnej a zmiešanej povahy

1.3.1. Osobné práva a povinnosti manželov budú mať základ v doterajšej úprave.

1.3.2. **Úprava práv a povinností týkajúca sa uspokojovania potrieb rodiny, rozhodovania o veciach rodiny a vzájomného zastupovania manželov** bude vychádzať z návrhu občianskeho zákonníka z roku 1998. V rámci rozhodovania o veciach rodiny sa bude riešiť aj voľba spoločného obydlija manželov a domácnosti.

1.3.3. Navrhuje sa, aby zákon výslovne vymedzil „obvyklé zariadenie domácnosti manželov“. Bude ho tvoriť súbor huteľných vecí, ktoré slúžia k bežnému chodu domácnosti manželov. Manželia budú mať k nemu právo bezodplatného užívania bez ohľadu na to, ktorému z nich vlastnícky patrí.

1.4. Majetkové spoločenstvo manželov

1.4.1. Navrhuje sa nový inštitút majetkového spoločenstva manželov. Pôjde o spoločenstvo všetkých majetkových práv vecnoprávneho a záväzkovoprávneho charakteru.

1.4.2. V právnej úprave sa v plnom rozsahu uplatní dispozičná autonómia manželov. Manželia majú právo usporiadať vzájomné majetkové vzťahy zmluvou (zmluvné majetkové spoločenstvo manželov). Ak tak neurobia, uplatní sa majetkový režim upravený zákonom (zákonné majetkové spoločenstvo manželov). V pochybnostiach sa má za to, že majetok nadobudnutý počas trvania manželstva patrí do zákonného majetkového spoločenstva, pokiaľ sa nepreukáže opak.

1.4.3. Manželia môžu upraviť majetkové vzťahy **zmluvou o majetkovom spoločenstve manželov**. Na platnosť zmluvy sa vyžaduje forma notárskej zápisnice. Možnosť jej uzavretia nie je časovo obmedzená. Manželia môžu uzavrieť zmluvu o majetkovom spoločenstve:

- a) pred uzavretím manželstva: ide o zmluvu uzavretú s odkladacou podmienkou, že sa manželstvo uzavrie,
- b) pri uzavieraní manželstva,
- c) kedykoľvek počas trvania manželstva. V takomto prípade manželia sú povinní v zmluve vysporiadať ich doterajšie majetkové spoločenstvo.

1.4.4. Právna úprava ustanovuje, čo všetko môže byť obsahom zmluvy o majetkovom spoločenstve. Manželia sa môžu dohodnúť najmä:

- a) na systéme oddeleného majetku, pri ktorom každý z nich nadobúda veci a práva samostatne pre seba; pri správe tohto majetku si však môžu upraviť vzájomné zastupovanie,
- b) o rozšírení alebo zúžení rozsahu zákonného majetkového spoločenstva a obdobne aj o správe spoločného majetku,
- c) o vyhradení vzniku zákonného majetkového spoločenstva ku dňu zániku manželstva,
- d) o úprave majetkových vzťahov aj inak, pokiaľ to neodporuje zákonu alebo dobrým mravom. Výslovne sa stanoví, že manželskou zmluvou nemožno vylúčiť ani zmeniť ustanovenia týkajúce sa obvyklého zariadenia domácnosti.

Voči tretím osobám je zmluva o manželskom majetkovom spoločenstve účinná, len ak im bola známa. Zváži sa možnosť publicity zmlúv o majetkovom spoločenstve manželov.

1.4.5. **Zákonné majetkové spoločenstvo manželov** nastupuje vtedy, ak manželia neuzavreli zmluvu o majetkovom spoločenstve.

Rozsah tohto spoločenstva je široký, pretože sa vzťahuje na všetky vecné a záväzkové práva, ktoré manželia lebo jeden z nich nadobudol počas trvania manželstva, pokiaľ nejde o práva, ktoré zákon zo zákonného spoločenstva vylučuje.

Výslovne sa stanoví, že do majetkového spoločenstva patrí majetková hodnota podielu manžela v obchodnej spoločnosti, ak sa manžel stal spoločníkom obchodnej spoločnosti počas trvania manželstva, ako aj hodnota podielu manžela v družstve, ak sa manžel stal členom družstva počas trvania manželstva.

1.4.6. Predmetom zákonného majetkového spoločenstva je spoločný majetok manželov. Pritom veci, ktoré sú predmetom vlastníckeho práva sú v ich bezpodielovom spoluvlastníctve; iné vecné a záväzkové práva patriace do spoločného majetku sú v ich nedielnom majetkovom spoločenstve.

1.4.7. Pokiaľ ide o úpravu práv a povinností manželov ohľadom spoločného majetku medzi nimi navzájom a voči tretím osobám bude sa v zásadových črtách vychádzať z terajšej úpravy bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Pritom sa osobitne upraví možnosť zastupovania manželov v prípade, že jeden je právne prípadne fakticky nespôsobilý spravovať majetok.

1.4.8. V súvislosti s hospodárením so spoločným majetkom sa v novej úprave odrazí ochrana slabšieho člena manželského páru. Primerane tomu bude vklad podstatnej časti spoločného majetku do majetku určitej právnickej osoby podmienený udelením jeho súhlasu.

Zákon zakotví, že pre právnu povinnosť len jedného z manželov, ktorý vznikol z jeho trestného činu alebo protiprávneho konania, alebo pre dlh na výživnom, ktorý je tento manžel povinný poskytovať mimo rodiny bude možné postihnúť spoločný majetok len do výšky, ktorú by predstavoval podiel povinného manžela, keby došlo k zrušeniu a vyporiadaniu spoločného majetku.

1.4.9. Zánik zákonného majetkového spoločenstva sa upraví predovšetkým v súvislosti so zánikom manželstva, ako aj počas trvania manželstva na základe súdneho rozhodnutia, ak sú na to vážne dôvody. Preberie sa doterajšia úprava spôsobov zániku zákonného majetkového spoločenstva jednak počas trvania manželstva a jednak zánikom manželstva.

Zakotvia sa pravidlá pre vyporiadanie zákonného majetkového spoločenstva v podstate podľa zásad, ktoré platia doteraz pre vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva s určitým spresnením.

Zákon bude počítat' s možnosťou obnovy zaniknutého zákonného majetkového spoločenstva súdnym rozhodnutím.

1.5. Zánik manželstva

1.5.1. Úprava zániku manželstva smrťou, vyhlásením manžela za mŕtveho bude totožná so znením Zákona o rodine. Zmena pohlavia bude novým, doteraz u nás neupraveným spôsobom zániku manželstva.

1.5.2. **Právna úprava rozvodu manželstva bude aj naďalej vychádzať z princípu kvalifikovaného rozvratu manželstva.** Rozumie sa ním taký hlboký a trvalý rozvrat vzťahov medzi manželmi, že už nemožno očakávať obnovenie manželského spolužitia. Vychádzajúc z kvalifikovaného rozvratu **rozvod manželstva však bude upravený v dvoch podobách: s dokazovaním rozvratu a bez dokazovania rozvratu.**

1.5.3. V prvom prípade pôjde o doteraz známy model rozvodu, ktorý je prípustný len vtedy, ak sa v súdnom konaní dokáže, že sú splnené zákonom stanovené predpoklady, t.j. existencia kvalifikovaného rozvratu vzťahov medzi manželmi.

1.5.4. V druhom prípade pôjde o rozvod, ktorý sa zvykne označovať ako dohovorený alebo nesporový rozvod. Jeho podstata spočíva v tom, že za splnenia zákonom predpísaných predpokladov kvalifikovaný rozvrat vzťahov sa predpokladá (nevyvrátiteľná domnienka rozvratu) a v súdnom konaní sa jeho existencia nedokazuje.

Rozvod bez dokazovania rozvratu bude prichádzať do úvahy vtedy, ak budú súčasne splnené nasledujúce predpoklady:

- a) manželia aspoň jeden rok pred podaním návrhu na rozvod manželstva spolu nežili,
- b) manželia podali spoločný návrh na rozvod, alebo druhý manžel sa k návrhu pripojil,
- c) manželia, ktorí majú spoločné maloleté deti predložili súdu dohodu o úprave pomerov k maloletým deťom na čas po rozvode .

2. Rodičia a deti (druhá hlava)

2.1. Určenie rodičovstva

Právna úprava bude zahŕňať **určenie materstva a určenie otcovstva**. Za základ sa zoberie terajšia úprava.

2.1.1. **Matkou dieťaťa je žena, ktorá dieťa porodila.** Akékoľvek zmluvy, ktoré budú v rozpore s uvedeným pravidlom sú neplatné.

Právna úprava materstva reaguje na potrebu riešiť otázku materstva v súvislosti s lekárske asistovanou reprodukciou. Odstraňuje prípadné spory o materstvo, ak žena bola oplodnená metódou in vitro za použitia oocyty inej ženy. Právna úprava je jednoznačná v prospech matky, ktorá dieťa porodila. Genetická matka túto skutočnosť nemôže spochybníť.

V tejto súvislosti možno spomenúť aj iné právne riešenia. Napr. ruská právna úprava sa síce opiera o zásadu, že matkou dieťaťa je žena, ktorá ho porodila (a to aj v prípade narodenia dieťaťa ako výsledok umelého oplodnenia alebo implantácie embrya), ale v prípade náhradného materstva je táto zásada za určitých predpokladov prelomená. Pokiaľ manželia dali písomný súhlas na implantáciu embrya druhej žene za účelom jeho donosenia, môžu byť zapísaní ako rodičia dieťaťa iba so súhlasom ženy, ktorá dieťa porodila (surogátnej matky).

2.1.2. Právna úprava určenia otcovstva bude vychádzať z osvedčenej **konštrukcie vyvrátiteľných domniek** s určitými doplneniami.

2.1.2.1. Pokiaľ ide o **prvú domnieku otcovstva** svedčiacu manželovi matky prevezme sa bezo zmeny. Bolo by vhodné zvážiť nalomenie tejto prezumpcie v prípadoch, ak biologický otec chce uznať so súhlasom matky a manžela svoje otcovstvo, a to v rámci konania o zapretí otcovstva.

2.1.2.2. **Pri druhej domnienke svedčiacej mužovi, ktorý s matkou súhlasne vyhlásil**, že je otcom dieťaťa vyvolávala teoretické a aplikačné problémy otázka spôsobilosti maloletého rodiča urobiť takéto vyhlásenie. Zákon o rodine tieto diskusie zakončil úpravou, podľa ktorej maloletý rodič môže urobiť takéto vyhlásenie, ale len pred súdom. Vzhľadom na to, že aj toto riešenie bude zrejme naďalej problematické (vo vzťahu na všeobecnú úpravu spôsobilosti maloletého na právne úkony) navrhuje sa, aby vyhlásenie o otcovstve mohol urobiť len maloletý rodič starší ako 16 rokov.

Úprava druhej domnienky bude pamätať na situácie, ak sa má uplatniť voči plnoletému dieťaťu. V takomto prípade sa bude vyžadovať aj jeho súhlas. Nevylučuje sa ani alternatíva súhlasu dieťaťa staršieho ako 16 rokov.

Pri druhej domnienke zostal nevyriešený a rôzne interpretovaný problém vadnosti v prejave vôle smerujúceho k určeniu otcovstva. Platná právna úprava nedáva výslovnú odpoveď, či v prípade nesplnenia náležitosti právneho úkonu sa možno dovolať neplatnosti takéhoto vyhlásenia. Navrhuje sa doplniť nové ustanovenie, ktoré umožní rodičovi domáhať sa neplatnosti takéhoto vyhlásenia pre nedostatok slobody vôle (bezprávná vyhrážka, násilie, omyl a lešť) v zákonom stanovenej lehote (jeden rok) odo dňa súhlasného vyhlásenia.

2.1.2.3. **Tretia domnienka** svedčiaca mužovi, ktorý súložil s matkou dieťaťa v rozhodnom čase bude upravená zhodne s doterajšou úpravou.

2.1.3. Právna úprava **zapretia otcovstva** bude mať základ v terajšej právnej úprave s výnimkou zapretia otcovstva na návrh dieťaťa.

2.1.3.1. Pokiaľ ide o I. a II. domnienku otcovstva navrhuje sa rozšíriť okruh osôb oprávnených zaprieť otcovstvo. Okrem otca a matky sa prizná právo zaprieť otcovstvo aj plnoletému dieťaťu a to v lehote do troch rokov počítajúc od dovŕšenia plnoletosti.

2.1.3.2. Navrhuje sa opätovne **zaradiť inštitút zapretia otcovstva generálnym prokurátorom**.

Podľa staršej právnej úpravy (zákon o rodine č. 94/1963 Zb.) generálny prokurátor mohol podať návrh na zapretie otcovstva ak to vyžadoval záujem spoločnosti a ak lehota ustanovená na zapretie jednému z rodičov uplynula. Platný zákon o rodine uvedenú úpravu neprevzal. Zakotvil namiesto toho právo dieťaťa podať návrh na zapretie otcovstva, ak je to potrebné v jeho zaujme a ak uplynula rodičom dieťaťa lehota ustanovená na zapretie otcovstva.

Právna analýza vypracovaná generálnou prokuratúrou SR k tejto otázke nasvedčuje, že nový inštitút zapretia otcovstva na návrh dieťaťa je príliš komplikovaný, postup zdĺhavý a v praxi sa neosvedčil. V súlade so závermi analýzy, ako aj porovnaním obdobného inštitútu v niektorých zahraničných úpravách úprava o návrhu dieťaťa na zapretie otcovstva bude nahradená úpravou zapretia otcovstva na návrh generálneho prokurátora.

2.1.3.3. V súvislosti s problematikou otcovstva treba sledovať prípadnú úpravu asistovanej reprodukcie. Terajšia smernica Ministerstva zdravotníctva SR o predpokladoch pre umelé oplodnenie počíta s takýmto výkonom len u vydatej ženy so súhlasom manžela. Pokiaľ dôjde k novej zákonnej úprave, ktorá umožní umelé oplodnenie aj žene nežijúcej v manželstve, treba v novom Občianskom zákonníku vyriešiť statusové otázky.

2.2. Osvojenie

2.2.1. Právna úprava zachová koncepciu úplného osvojenia, ktorého následkom je úplne začlenenie osvojenca do rodiny osvojiteľa a zánik právnych vzťahov osvojenca s pôvodnou rodinou.

Osvojenie naďalej zostane právnym prostriedkom slúžiacim k dobru cudzieho dieťaťa. Z tohto dôvodu bude možné osvojiť len maloleté dieťa. Nepočíta sa s osvojením plnoletej osoby (na rozdiel od návrhu Občianskeho zákonníka z roku 1998).

2.2.2. Okruh predpokladov osvojenia bude vymedzený zhodne s terajšou úpravou. Určité zmeny či doplnenia nastanú v úprave **súhlasu maloletého dieťaťa s osvojením, ako aj súhlasu rodičov maloletého dieťaťa s osvojením.**

2.2.2.1. **Pokiaľ ide o súhlas osvojovaného dieťaťa stanoví sa veková hranica 12 rokov**, po dovŕšení ktorej nemožno maloletého osvojiť proti jeho vôli.

Pred dovŕšením 12. roku veku dieťaťa súd dieťa vypočuje a prihliadne na jeho názor.

Výnimočne možno uvažovať aj o osvojení plnoletej osoby.

2.2.2.2. **Na osvojenie sa zásadne vyžaduje súhlas obidvoch rodičov.** Ide o osobnostné právo rodiča, ktoré vyviera z jeho rodičovstva. V prípade súhlasu maloletého rodiča nastane zmena v tom smere, že súhlas môže dať len maloletý rodič starší ako 16 rokov. Stanovením vekovej hranice sa predíde interpretačným a aplikačným problémom.

Úprava súhlasu rodičov, ktorých spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená (alebo by mohla byť obmedzená), ktorých výkon rodičovských práv a povinností spočíva bude s určitými upresneniami prevzatá z terajšej úpravy. Obdobne to bude aj v prípade rodiča

pozbaveného spôsobilosti na právne úkony, ako aj rodiča pozbaveného rodičovských práv a povinností.

2.2.2.3. Prípady, v ktorých sa súhlas rodičov na osvojenie výnimočne nevyžaduje budú mať základ v terajšej úprave s nasledujúcimi zmenami a doplneniami.

Rodičia môžu dať súhlas na osvojenie vopred bez vzťahu k určitým osvojiteľom najskôr po uplynutí šiestich týždňov po narodení dieťaťa. Určenie minimálnej lehoty počítanej od narodenia dieťaťa je v súlade s Európskym dohovorom o osvojení dieťaťa zo 7. mája 2008 (čl. 5 dohovoru). Súčasná úprava, ktorá umožňuje dať súhlas pred povereným zamestnancom orgánu sociálnoprávnej ochrany priamo v zdravotníckom zariadení, kde sa dieťa narodilo, nepripustne zasahuje do práv rodiča a dieťaťa.

Rodičia môžu dať súhlas na osvojenie vopred len pred súdom. Súd je povinný poučiť rodičov o dôsledkoch tohto súhlasu. Rodič môže odvolať súhlas do uplynutia zákonnej lehoty (napr. tri mesiace) odo dňa, keď ho dal.

2.2.2.4. Okruh prípadov, keď sa súhlas rodičov na osvojenie nevyžaduje bude doplnený o ďalšiu výnimku. Na osvojenie sa nebude vyžadovať súhlas rodiča, ktorého miesto pobytu sa nepodarilo zistiť ani pri vynaložení všetkého úsilia.

2.2.3. **Predosvojiteľská starostlivosť** sa precizuje pokiaľ ide o výkon rodičovských práv a povinností počas jej trvania.

2.2.4. Právne následky osvojenia budú upravené zhodne s doterajšou úpravou. Navrhuje sa však, aby súd na návrh osvojiteľa zmenil aj meno osvojenca.

2.3. Práva a povinnosti rodičov a detí

2.3.1. Diel bude začínať úpravou mena a priezviska dieťaťa. Základ bude mať v terajšej úprave, ktorá sa v praxi osvedčila a nevyvoláva osobitné problémy.

2.3.2. **Rozsiahla a podrobná bude úprava rodičovských práv a povinností.** Koncepčne bude vychádzať z terajšej úpravy s tým rozdielom, že do obsahu rodičovských práv a povinností nebude patriť vyživovacia povinnosť.

2.3.3. Rodičovské práva a povinnosti budú zahŕňať práva a povinnosti týkajúce sa osoby maloletého dieťaťa, jeho zastupovania a správy majetku.

2.3.3.1. Práva a povinnosti týkajúce sa osoby dieťaťa budú označené spoločným názvom **právo a povinnosť výchovy**. V jeho rámci bude upravená najmä osobná

starostlivosť o dieťa, jeho zdravie a všestranný vývoj určenia miesta pobytu dieťaťa a rozhodovanie o vzdelaní či povolaní dieťaťa.

2.3.3.2. Pokiaľ ide o **zastupovanie** maloletého dieťaťa, právna úprava bude vychádzať z doterajšej právnej úpravy.

2.3.3.3. Obdobne sa navrhuje prevziať úpravu **o správe majetku maloletého dieťaťa**. Ustanovenia budú doplnené v tom smere, že rodičia nespravujú majetok, ktorý dieťa nadobudlo darovaním alebo dedením, ak ich darca alebo poručiteľ zo správy vylúčil. Majetok bude spravovať osoba, ktorú darca alebo poručiteľ určil. Ak takúto osobu neurčil, majetok bude spravovať opatrovník stanovený súdom.

2.3.4. Rodičovské práva a povinnosti majú obidvaja rodičia, pokiaľ ich neboli pozbavení rozhodnutím súdu. Predpokladom výkonu rodičovských práv a povinností je spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu. Ak rodič nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, rodičovské práva a povinnosti **spočívajú**.

Pokiaľ ide o maloletého rodiča, ktorého rodičovské práva a povinnosti spočívajú (nedostatok úplnej spôsobilosti na právne úkony), navrhuje sa osobitné pravidlo so zreteľom na osobnú starostlivosť o dieťa. Maloletý rodič starší ako 16 rokov môže sa osobne starať o dieťa. Ak však nespĺňa predpoklady, že výkon tohto práva zabezpečí v záujme maloletého dieťaťa, súd rozhodne o spočívaní výkonu osobnej starostlivosti.

2.3.5. **Pri výkone rodičovských práv a povinností** bude zdôraznené, že rozhodujúcim a prvoradým hľadiskom je najlepší záujem dieťaťa (poz. čl. 3 dohovoru o právach dieťaťa).

Rodičia vykonávajú rodičovské práva a povinnosti spoločne. Ak sa nedohodnú o podstatných veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, najmä o dlhodobom pobyte dieťaťa v cudzine prípadne o zmene bydliska dieťaťa do cudziny, o štátnom občianstve, o správe majetku, o udelení súhlasu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, o príprave na budúce povolanie, rozhodne súd na návrh rodiča.

2.3.6. **Pri rozhodovaní o veciach dieťaťa**, dieťa, ktoré je schopné formulovať svoj názor, má právo slobodne ho vyjadriť a názoru dieťaťa sa musí venovať náležitá pozornosť. Vzhľadom na to, že interpretácia schopnosti „formulovať si vlastný názor“, môže vyvolávať problémy určí sa, že dieťa staršie 12 rokov (pokiaľ netrpí duševnou chorobou) sa vždy považuje za schopné formulovať svoj názor a samostatne ho vyjadriť.

2.3.7. V prípade rozvodu manželstva rodičia sa dohodnú, komu z nich bude dieťa zverené do osobnej starostlivosti a ako bude rodič, ktorý nemá dieťa v osobnej starostlivosti prispievať na jeho výživu. Dohoda pre platnosť potrebuje schválenie súdu.

2.3.7.1. Ak sa rodičia nedohodnú o úprave práv k maloletému dieťaťu pre čas po rozvode súd určí, komu maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu.

Kritéria, ktorými sa súd spravuje pri rozhodovaní o uvedených otázkach sa preberú z doterajšej úpravy. Zachová sa ustanovenie o práve rodiča, ktorému nebolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti na pravidelné informovanie o dieťati.

2.3.7.2. Úprava styku s dieťaťom sa ponechá na dohodu rodičov. Dohoda nepotrebuje schválenie súdu, ak nenastane dôvod pre výkon súdneho rozhodnutia.

Súd upraví styk rodiča s dieťaťom, ak sa rodičia o úprave styku nedohodnú.

Ustanovenia týkajúce sa ďalších otázok styku s dieťaťom (obmedzenie, zákaz, styk s blízkymi osobami) sa v podstate preberú z doterajšej úpravy.

2.3.8. V prípade, ak rodičia dieťaťa nežijú spolu, pre úpravu ich práv k maloletému dieťaťu sa použijú obdobné pravidlá ako pri rozvode manželstva.

2.4. Výchovné a sankčné opatrenia

2.4.1. **Rodičia majú pri výkone rodičovských práv a povinností autonómne postavenie.** Štát ich nekontroluje, ani na nich nedohliada. Jeho intervencia do právneho vzťahu medzi rodičom a dieťaťom je odôvodnená len v prípade, ak sú ohrozené alebo porušené práva dieťaťa.

Opatrenia smerujúce na zabezpečenie riadnej výchovy dieťaťa sú odstupňované podľa závažnosti porušenia a ohrozenia práv dieťaťa. Úlohou orgánov, ktoré o nich rozhodujú je zvoliť primerané, efektívne a rýchle opatrenie rešpektujúc pritom práva dieťaťa a jeho rodičov.

2.4.2. **Navrhuje sa, aby výchovné opatrenia upravené v terajšom § 37 Zákona o rodine boli presunuté do osobitného zákona (Zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele).** V novom Občianskom zákonníku bude len všeobecná úprava s odkazom na osobitný zákon.

2.4.3. Do rodinnoprávnej úpravy sa zaradí **problematika predbežného opatrenia** upravená v súčasnosti v Občianskom súdnom poriadku, v ustanovení § 75a. Ak sa maloleté dieťa ocitne bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, priaznivý vývoj alebo iný

dôležitý záujem vážne ohrozený, súd upraví predbežne pomery dieťaťa na nevyhnutný čas; rozhodnutiu súdu nebráni, ak dieťa nie je riadne zastúpené.

Ak súd rozhoduje o nariadení predbežného opatrenia na návrh orgánu sociálnoprávnej ochrany detí rozhodne najneskôr do 24 hodín od doručenia návrhu.

2.4.4. V novom Občianskom zákonníku sa navrhuje ponechať úprava opatrení, ktorými súd zasahuje do rodičovských práv a povinností. Pôjde o spočívanie výkonu rodičovských práv a povinností, obmedzenie výkonu rodičovských práv a povinností a pozbavenie výkonu rodičovských práv a povinností.

2.4.4.1. Súd môže rozhodnúť o spočívaní výkonu rodičovských práv a povinností, ak rodičovi bráni v ich výkone závažná prekážka a je to v záujme dieťaťa. Ide v zásade o úpravu zhodnú s terajšou úpravou pozastavenia výkonu rodičovských práv a povinností. Namiesto termínu pozastavenie sa navrhuje výraz spočívanie.

2.4.4.2. Súd obmedzí výkon rodičovských práv a povinností, ak ich rodičia riadne nevykonávajú. V porovnaní s doterajšou úpravou navrhuje sa všeobecnejšia formulácia bez taxatívneho výpočtu dôvodov obmedzenia výkonu rodičovských práv a povinností.

2.4.5.2. Právna úprava pozbavenia rodičovských práv a povinností bude zhodná s doterajšou úpravou.

2.4.5. Najzávažnejším opatrením bude odlúčenie dieťaťa od rodičov a jeho umiestnenie do náhradnej starostlivosti. Navrhuje sa prevziať doterajšie formy tejto starostlivosti, t.j. náhradnú osobnú starostlivosť, pestúnsku starostlivosť a ústavnú starostlivosť. V jednotlivostiach bude mať úprava základ v terajšej úprave. Bude výslovne zakotvené, že o náhradnej starostlivosti rozhoduje súd.

3. Poručníctvo a opatrovníctvo (tretia hlava)

3.1. **Poručníctvo** nad maloletým dieťaťom bude chápané ako ochranný inštitút slúžiaci na zabezpečenie práv dieťaťa a ochranu jeho záujmov v prípade, ak rodičia nemôžu vykonávať rodičovské práva a povinnosti.

3.1.1. Súd ustanoví za poručníka maloletému dieťaťu, ak rodičia zomreli, sú neznámi, boli pozbavení rodičovských práv a povinností alebo výkon rodičovských práv a povinností spočíva.

3.1.2. Súd ustanoví poručníka predovšetkým toho, koho označili rodičia. Ak rodičia za poručníka neoznačili žiadnu osobu, súd ustanoví za poručníka niekoho z príbuzných alebo blízkych osôb, len ak niet takej osoby za poručníka sa ustanoví iná fyzická osoba. Až na poslednom mieste sa za poručníka ustanoví obec (alternatíva orgán sociálnoprávnej ochrany detí), ktorá vykonáva poručníctvo ako verejný poručník. Práva a povinnosti verejného poručníka upravuje osobitný zákon.

Terajšia právna úprava umožňuje ustanoviť za poručníkov aj spoločne manželov. Navrhuje sa túto úpravu prevziať

3.1.3. **Práva a povinnosti poručníka a poručenca** budú vychádzať z terajšej právnej úpravy. Pokiaľ sa poručník stará osobne o dieťa, môže požiadať súd, aby na správu majetku dieťaťa ustanovil opatrovníka. Pôjde o dopĺňujúce ustanovenie, ktorým sa pamätá na situácie, keď fyzická osoba je ochotná starať sa osobne o dieťa, ale vzhľadom na rozsiahlosť či komplikovanosť správy majetku dieťaťa sa obáva funkciu poručníka prijať (napr. starý rodič dieťaťa).

3.1.4. Rozhodnutie poručníka týkajúce sa podstatnej veci maloletého dieťaťa vyžaduje schválenie súdu.

3.1.5. Úprava povinností poručníka predkladať súdu správy o osobe dieťaťa, o nakladaní s majetkom, povinnosť predložiť záverečný účet zo správy majetku po skončení poručníctva bude zhodné s doterajšou úpravou.

3.2. Úprava opatrovníctva bude prehodnotená.

Po znovu zavedení inštitútu poručníctva je funkcia opatrovníka problematická aj tým, že zákon ponecháva veľmi široký priestor na jeho určenie („ak je to potrebné z iných dôvodov v záujme dieťaťa“), čím celkom neodôvodnene zasahuje do rodičovských práv a povinností.

Často neprekonateľné problémy pri aplikácii vo vzťahu k cudzine spôsobuje funkcia tzv. kolízneho opatrovníka, keďže v Slovenskej republike je historicky v teórii aj judikatúre kvalifikovaný ako inštitút hmotnoprávny, zatiaľ čo v cudzine prevažne ako procesnoprávny inštitút. Toto spôsobuje problémy v konaniach, kde náš súd má právomoc konať (napr. v dedičskej veci) a potrebuje určiť kolízneho opatrovníka v konaní (pričom dieťa má obvyklý pobyt v cudzine a náš súd preto nemá právomoc na konanie vo veci starostlivosti; cudí orgán kolízneho opatrovníka neurčí, keďže nekoná vo veci, v ktorej potreba určenia kolízneho opatrovníka vznikla). Z tohto hľadiska je úprava v OZ (zákone o rodine) problematická a žiadalo by sa zásadné prehodnotenie tohto inštitútu. Riešenie by spočívalo v úprave kolízneho opatrovníka v OSP, pričom OZ by obsahoval len základný princíp nemožnosti

zastupovania dieťaťa rodičom (rodičmi) v prípade konfliktu záujmov. Takýto prístup by zrejme umožnil kvalifikáciu kolízneho opatrovníka ako procesného inštitútu a riešenie uvedených problémov.

4. Vyživovacia povinnosť (štvrtá hlava)

4.1. Táto hlava bude vnútorne usporiadaná tak, že najprv budú upravené jednotlivé druhy vyživovacích povinností a za nimi bude nasledovať úprava spoločných ustanovení.

Navrhuje sa prevziať doterajšie druhy vyživovacích povinností: vyživovaciu povinnosť rodičov k deťom, vyživovaciu povinnosť detí k rodičom, vyživovaciu povinnosť medzi ostatnými príbuznými, vyživovaciu povinnosť medzi manželmi, vyživovaciu povinnosť medzi rozvedenými manželmi, vyživovaciu povinnosť k nevydatej matke a úhradu niektorých nákladov. V posledne dvoch uvedených prípadoch dôjde k terminologickej zmene. Namiesto výrazu „príspevok“ sa použije termín „vyživovacia povinnosť“.

4.1.1. Koncepcia vyživovacej povinnosti rodičov k deťom bude vychádzať z terajšej úpravy.

4.1.1.1. Základné kritériá na určenie rozsahu vyživovacej povinnosti rodičov k deťom zostávajú zachované. Sú nimi schopnosti, možnosti a majetkové pomery rodiča a odôvodnené potreby dieťaťa. Dieťa má právo podieľať sa na dosiahnutej životnej úrovni svojich rodičov. Zachováva sa aj povinnosť súdu prihliadnuť na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará.

4.1.1.2. Ostatné otázky týkajúce sa úpravy vyživovacej povinnosti rodičov k deťom budú upravené zhodne s doterajšou platnou úpravou. Naďalej sa počíta s prevzatím nevyvrátiteľnej právnej domnienky o príjmoch povinného rodiča (dvadsaťnásobok sumy životného minima), s tvorbou úspor dieťaťa bez uvádzania exemplifikatívneho výpočtu potrieb dieťaťa a u maloletých detí s poukázaním na osobitný účet, ako aj zložením peňažnej sumy na výživné, ktoré sa stane splatné v budúcnosti.

4.1.2. Pokiaľ ide o vyživovaciu povinnosť detí k rodičom navrhuje sa prevziať terajšiu platnú úpravu, aj pokiaľ ide o jej rozsah (primeraná výživa).

4.1.3. Vyživovaciu povinnosť medzi ostatnými príbuznými navrhujeme taktiež ponechať v jej doterajšej podobe.

4.1.4. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi bude mať základ v terajšej právnej úprave. Manželia ju plnia v takom rozsahu, aby ich životná úroveň bola v zásade rovnaká. Pri

určení rozsahu vyživovacej povinnosti sa zohľadní tak ako doposiaľ, starostlivosť o domácnosť.

4.1.5. Vyživovacia povinnosť medzi rozvedenými manželmi bude zhodná s doterajšou úpravou s tým, že pokiaľ ide o rozsah vyživovacej povinnosti, môže na výživu odkázaný manžel žiadať v prípadoch hodných osobitného zreteľa výživné zabezpečujúce v zásade rovnakú životnú úroveň rozvedených manželov. Všeobecným predpokladom pre plnenie vyživovacej povinnosti je, že oprávnený manžel nie je schopný sám sa živiť. V dôsledku súčasných spoločensko-ekonomických zmien to znamená, že oprávnený rozvedený manžel nie je schopný sa živiť nielen vlastnou prácou, ale ani výnosom zo svojho majetku.

Navrhuje sa ponechať trvanie vyživovacej povinnosti medzi rozvedenými manželmi na dobu piatich rokov po rozvode s možnosťou ju výnimočne predĺžiť.

4.1.6. Vyživovaciú povinnosť otca dieťaťa k nevydatej matke, ako aj zabezpečenie úhrady niektorých nákladov spojených s tehotenstvom a pôrodom precíznejšie upravené v Zákone o rodine splňa potreby aplikačnej praxe. Ustanovenia upravujúce túto problematiku sa prevezmú bez zásadnejších zmien.

4.2. Spoločné ustanovenia týkajúce sa všetkých druhov vyživovacích povinností sa navrhuje prevziať z terajšej platnej právnej úpravy.

TRETIA ČASŤ VECNÉ PRÁVO

1. Držba (prvá hlava)

1.1. Treba vykonať zmenu v doterajšom systematickom členení vecného práva tak, že **právna úprava držby sa zaradí pred právnu úpravu vlastníckeho práva**, pretože držba je súčasťou skutkovej podstaty nadobudnutia vlastníckeho práva zmluvou a odovzdaním, ale najmä vydržaním. Z týchto dôvodov navrhovaná zmena urobí inštitút vlastníckeho práva a osobitne režim jeho nadobudnutia zrozumiteľnejším. Takéto systematické členenie možno nájsť vo väčšine občianskoprávných kodifikácií vrátane najnovších návrhov Občianskych zákonníkov v ČR a v Maďarsku. Výnimkou je švajčiarsky a taliansky OZ, v ktorých je upravené najprv vlastnícke právo a potom držba.

1.2. Pri úprave držby v novom OZ treba brať zreteľ na **dve hľadiská**:

a) v prvom rade je to poznatok, že síce význam držby pretrváva, ale jej relevancia oproti 19. storočiu (veľké občianskoprávne kodifikácie) nehovoriac už o antickom Ríme, hodne poklesla;

b) platná právna úprava držby v § 129 až 131 OZ je nedostatočná, kusá, veľmi rámcová, nepresná a je vykonaná spôsobom, ktorý znižuje význam držby v trhovom hospodárstve i v subsysteme vecných práv. Z týchto dôvodov treba síce **platnú úpravu držby formulačne i obsahovo prepracovať, ale jej základné chápanie možno prevziať z doterajšej úpravy** a dokonca možno ponechať aj doterajšiu systematiku.

1.3. Primerane tomu sa najprv vymedzí kto je držiteľom, čo je spôsobilým predmetom držby a odlíši sa presnejšie oprávnená od neoprávnenej držby. Nežiada sa v tejto súvislosti ísť ešte ďalej v rozlišovaní medzi držbou statočnou a nestatočnou a pod. ako je tomu napr. v rakúskom ABGB. Postačí dôsledné rozlišovanie medzi držbou oprávnenou a neoprávnenou a to je pre posúdenie právneho režimu držby rozhodujúce. V pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

1.4. Tak ako doteraz treba za **predmet držby** považovať vec alebo vecné právo, pokiaľ pripúšťa trvalý alebo opätovný výkon. K predmetu držby možno priradiť aj obchodný podiel. Nemožno považovať za správne tvrdenie, že predmetom držby môže byť len právo a nie vec.

1.5. **Úpravu držby treba doplniť o ustanovenie o spoločnej držbe.**

1.6. Medzi ustanoveniami o držbe chýbalo doteraz osobitné ustanovenie **o ochrane držby**. Úprava obsiahnutá v platnom OZ (§ 5 a 6) nie sú dostačujúce, resp. sú málo efektívne. Preto sa žiada osobitne upraviť možnosť držiteľa v prípade neoprávneného zásahu, jednak aby tento zásah sám primeraným spôsobom odvrátil a jednak aby sa do 30 dní po neoprávnenom zásahu domáhal ochrany na obci. Pravda, tým nie je dotknuté právo domáhať sa ochrany na súde. Pritom to isté by platilo aj pri ochrane držby práva.

Samozrejme pôvodné ustanovenia § 5 a 6, pretože majú širší dosah než je držba, zostanú zachované vo všeobecnej časti OZ.

1.7. V novej úprave bude **osobitné ustanovenie o odvodenej držbe (detencii)**, aby sa predišlo určitým nejasnostiam, ktoré v praxi vznikali. Pri tom sa v závislosti od dohody vlastníka s odvodným držiteľom vymedzí kto je detentorom, aké má práva a povinnosti, trvanie odvodenej držby, aké má nároky na náhradu nárokov a pod. **Odvodný držiteľ na rozdiel od držiteľa nemôže k veci nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním.** Vydržanie neprichádza do úvahy ani pri odvodenej držbe vecného práva k cudzej veci.

2. Vlastnícké právo (druhá hlava)

2.1 Predmety vlastníckeho práva

2.1.2. **Predmetom vlastníckeho práva sú hmotné veci a prírodné sily**, či zdroje energií, ktoré slúžia ľudským potrebám a sú ovládateľné. Za predmety vlastníckeho práva treba považovať tiež **cenné papiere**.

Ide teda o nové vymedzenie predmetov vlastníckeho práva, ktoré vychádza z teoretickej koncepcie vecných práv a najmä z chápania vlastníckeho práva, podľa ktorého by sa predmet vlastníckeho práva nemal rozširovať v tom zmysle, že by doň boli zahrnuté aj nehmotné veci i akékoľvek práva. Takýto prístup sa v niektorých právnych úpravách vyskytuje (pozri napr. § 878 návrhu českého OZ a § 355 rakúskeho ABGB). Vo väčšine európskych štátov však prevažuje chápanie vylučujúce z predmetov vlastníckeho práva nehmotné veci a akékoľvek práva (napr. nemecký, švajčiarsky, holandský a návrh maďarského OZ).

Pokiaľ ide o cenné papiere, použijú sa na ne ustanovenia o vlastníckom práve primerane, pokiaľ to povaha vlastníckeho práva a povaha týchto vecí pripúšťa.

2.1.3. Právny režim voľne žijúcej zveri a rýb vo verejných vodách vytvárajú osobitné predpisy. Ustanovenia o predmete vlastníctva sa preto na ne vzťahujú len v obmedzenej miere, pokiaľ osobitné zákony neustanovujú inak.

2.1.4. Ustanovenia o predmete vlastníckeho práva nemožno v nijakom smere použiť na časti ľudského tela, bez ohľadu na to, či sú od tela oddelené alebo nie, pretože sa nepovažujú za vec.

2.1.5. Predmetom vlastníckeho práva je hlavná vec, jej súčasť a príslušenstvo.

2.1.6. Vlastnícké právo k stavbe a vlastnícké právo k pozemku

2.1.7. **Vlastnícké právo k stavbe patrí vlastníčkovi pozemku, na ktorom je stavba zriadená, ak zákon alebo písomná zmluva uzavretá s vlastníčkom neustanovuje inak.** Táto téza je dôsledkom opätovného zavedenia zásady „superficies solo cedit“ do nášho právneho poriadku. To znamená, že stavby vybudované na pozemku sú súčasťou pozemku s výnimkou, že zákon alebo zmluva ustanoví inak. Z toho vyplýva ďalej, že **trvalá stavba vybudovaná na cudzom pozemku môže byť samostatným predmetom vlastníckeho práva a teda aj vlastnícky patriť inému subjektu ako je vlastníčkovi pozemku len za predpokladu, že tak ustanovuje zákon alebo zmluva s vlastníčkovi pozemku.** Vo všetkých iných prípadoch je súčasťou pozemku so všetkými z toho vyplývajúcimi dôsledkami.

Pri zavedení „superficies solo cedit“ do novej právnej úpravy v OZ treba mať na zreteli, že sa uplatní až po účinnosti nového OZ v budúcnosti, kým prípady oddeleného vlastníctva stavby a pozemku, ktoré vznikli pred jeho účinnosťou sa budú spravovať dovtedajšími predpismi. Ak by to tak nebolo, oddelení vlastníci stavieb by sa dostali do nevýhodného právneho postavenia. Podrobné intertemporálne ustanovenia budú upravovať právny režim prípadov, v ktorých sa účinnosťou nového občianskeho zákonníka nestanú stavby súčasťou pozemku.

Podľa platnej úpravy **vodné toky a podzemné vody nie sú súčasťou pozemku**. Toto ustanovenie by malo zostať aj v novej právnej úprave.

2.1.8. Veci vo verejnom vlastníctve

2.1.9. **Veci vo výlučnom vlastníctve štátu** (čl. 4 Ústavy SR) **sú zásadne vyňaté z občianskoprávneho obratu, nemožno ich scudziť ani zaťažiť vecnými právami k cudzej veci**. Tieto veci možno využívať a exploatovať podľa osobitných predpisov.

2.1.10. Osobitný zákon ustanoví, ktoré ďalšie veci nevyhnutné na zabezpečenie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môžu byť iba vo vlastníctve štátu, obce, vyššieho územného celku alebo určených právnických osôb (čl. 20 ústavy). S týmito vecami nemožno nakladať inak ako ustanovuje zákon a nemožno k nim zriadiť vecné práva k cudzej veci iným než uvedeným osobám.

Všetky veci vo vlastníctve štátu, obce, vyššieho územného celku alebo verejnoprávnych právnických osôb sú predmetom verejného vlastníctva.

2.2. Obsah a ochrana vlastníckeho práva

2.2.1. Pri vymedzení obsahu vlastníckeho práva sa dôsledne vychádza z triády oprávnení vlastníka známej už rímskemu právu (ius possidendi, ius utendi et fruendi a ius abutendi). V súlade s tým **je vlastník oprávnený predmet vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a nakladať s ním**. Pritom oprávnenie nakladať s vecou má osobitný význam, pretože sa nevyčerpáva iba púhym disponovaním s vecou ako sa to často vysvetľuje, ale zahrňuje v sebe okrem dispozície (dispozičných úkonov) aj možnosť meniť podstatu veci, pôsobiť na vec i vec zničiť. Preto v právnej úprave obsahu by nemala chýbať ani veta, že **vlastník má právo vec nechať nevyužitú alebo ju aj zničiť, ak tomu nebráni zákon**.

2.2.2. Obsah vlastníckeho práva sa nevyčerpáva len zmienenou triádou oprávnení vlastníka, čo súvisí s celkovým chápaním vlastníckeho práva, najmä s jeho sociálnou viazanosťou. V súlade s tým treba aj v OZ vychádzať z ústavnej zásady, že „vlastníctvo zaväzuje“ (čl. 30 ods. 3 Ústavy SR). Táto zásada znamená, že vlastníctvo zahrňuje popri

práve aj povinnosť používať ho nielen na vlastný prospech, ale súčasne zohľadňovať aj spoločenský prospech. Z toho vyplýva, že výkon vlastníckeho práva sa nesmie zneužívať na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom.

2.2.3. K obsahu vlastníckeho práva priradíme aj právo na ochranu proti neoprávneným zásahom. V súlade s doterajšou úpravou treba na tomto mieste upraviť obe typické vlastnícke žaloby: **žalobu reivindikačnú a žalobu negatórnu.**

Ústavnú zásadu, že všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti, a že sa im poskytuje rovnaká ochrana, už v OZ netreba opakovať.

2.3. Obmedzenie vlastníckeho práva

2.3.1. Všeobecná charakteristika: Ochrana vlastníckemu právu prostriedkami občianskeho práva sa poskytuje len pri neoprávnených zásahoch do tohto subjektívneho práva. V tomto zmysle treba aj chápať princíp jeho nedotknuteľnosti. Výnimočne možno totiž proti vôli vlastníka **vo verejnom záujme zasiahnuť dočasne alebo aj natrvalo do vlastníckeho práva, a v krajnom prípade aj toto vlastníctvo k určitej veci odňať** (vyvlastnenie). Ďalšie zásahy do vlastníckych i iných práv k nehnuteľnostiam hrozia pri ich výkone vo vzájomných vzťahoch medzi nimi a preto je potrebné, aby zákon podrobne upravil povinnosti vlastníkov i iných užívateľov nehnuteľností **v tzv. susedských vzťahoch.**

Napokon k obmedzeniu vlastníckeho práva môže dôjsť z vlastnej vôle vlastníka na základe jeho právneho úkonu.

2.3.2. **Dočasné obmedzenie vlastníckeho práva** : Doterajšie ustanovenie § 128 ods. 1 OZ, ktoré túto otázku rieši je obsahovo vyhovujúce a po určitom spresnení ho možno prevziať s tým, že sa sformuluje osobitne do samostatného ustanovenia a tak sa oddelí od úpravy vyvlastnenia.

2.3.3. **Vyvlastnenie**: Prevziať v podstate doterajšie ustanovenie § 128 ods. 2 OZ s tým, že sa výslovne zdôrazní, že **náhrada za trvalé obmedzenie alebo za vyvlastnenie musí byť primeraná, ktorá zodpovedá plnej hodnote veci.**

Pokiaľ ide o **vyvlastňovací orgán**, ukazuje sa, že zrejme bude treba ponechať terajší stav a v dohľadnej dobe neuvažovať, že by týmto orgánom bol súd. Napokon súd môže aj za súčasného právneho stavu preskúmať administratívnoprávne rozhodnutie o vyvlastnení.

2.3.4. **Obmedzenie vlastníckeho práva zákazom imisií**: Úprava tejto problematiky v ustanovení § 127 platného OZ vcelku vyhovuje, treba ju len viac sprehľadniť a niektoré formulácie aj spresniť. **Predovšetkým sa žiada oddeliť a do samostatného ustanovenia dať všeobecné pravidlo obsiahnuté v ods. 1 § 127 platného OZ, vzťahujúce sa na všetky**

priame i nepriame imisie. V nadväznosti na to upraviť samostatne zákaz obťažovania priamymi imisiami, ďalej týkajúcimi sa chovu zvierat, pestovania rastlín a stromov, úpravy pozemkov, stavebných prác, vstupu na pozemok a oplotenia.

2.4. Nadobúdanie vlastníckeho práva

2.4.1. Spôsoby nadobudnutia vlastníckeho práva sa oproti platnej právnej úprave rozširujú najmä o nadobudnutie vytvorením novej veci, príklepom licitátora a k veciam nikoho. Pri viacerých doteraz uvádzaných spôsoboch sa navrhujú niektoré zmeny, doplnky a spresnenia. Týka sa to najmä úpravy nadobudnutia vlastníckeho práva k strateným, skrytým a opusteným veciam. K významnej zmene dôjde aj v rozšírení možností nadobúdania veci od nevlastníka.

2.4.2. Najtypickejším a najrozšírenejším spôsobom nadobúdania vlastníckeho práva je nadobúdanie na základe zmluvy. Pokiaľ ide o dvojfázovosť procesu nadobúdania vlastníckeho práva zmluvou, možno vo vzťahu k nehnuteľnostiam uvažovať o určitých modifikáciách, pričom však treba mať na zreteli celý proces v jeho komplexnosti a spoločenskej závažnosti. Predovšetkým sa to týka možnosti zavedenia preventívnej kontroly zmlúv o prevode nehnuteľností prostredníctvom formy notárskej zápisnice alebo autorizovania zmluvy advokátom. V nadväznosti na to je však žiaduce, aby sa v širších spoločenských a právno-politických súvislostiach posúdila a riešila tiež otázka adekvátneho, právne relevantného zavŕšenia (uzatvorenia) procesu nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Optimálnym perspektívnym riešením by mohla byť právna skutočnosť v podobe následnej aprobácie súdom, tak ako je to vo viacerých krajinách strednej Európy.

2.4.3. V rámci úpravy nadobudnutia vlastníctva prírastkom sa rieši aj zriadenie stavby a to ako v prípade, že stavbu zriadi vlastník na svojom pozemku z cudzieho materiálu, tak aj v prípade, že stavebník zriadi stavbu zo svojho materiálu na cudzom pozemku bez práva stavby.

V prvom prípade sa stavba stane súčasťou pozemku s tým, že vlastník pozemku nahradí vlastníčkovi materiálu jeho hodnotu. V druhom prípade platí, že stavbu treba na návrh vlastníka buď odstrániť, alebo ak s tým vlastník pozemku súhlasí, zostane mu vo vlastníctve ako súčasť pozemku. Vlastník pozemku sa potom vyporiada s neoprávneným stavebníkom podľa toho, či bol stavebník dobromyseľný alebo nie.

2.4.4. K hnuťným veciam nepatriacim nikomu možno vlastníctvo nadobudnúť prisvojením si (okupáciou), pokiaľ môžu byť predmetom občianskoprávných vzťahov.

Prisvojiť si takto nemožno veci, ktoré majú historický, archeologický alebo iný kultúrny, či spoločenský význam. Tieto veci, ak nepatria nikomu inému sú vlastníctvom štátu.

2.4.5. Výnimky zo zásady „nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet“ sa rozširujú a budú výslovne upravené v rámci nadobúdania vlastníctva. **Ustanoví sa, že od nevlastníka možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci, keď nadobúdateľ bol dobromyseľný a vec nadobudol najmä**

- a) zmluvou od podnikateľa v rámci bežného obchodného styku,
- b) od nepravého dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené,
- c) na verejnej dražbe,
- d) za odplatu od niekoho, komu vlastník sám veci zveril (netýka sa to vecí kradnutých alebo získaných iným trestným činom a vecí patriacich k archeologickým nálezom).

2.5. Spoluvlastníctvo

2.5.1. Vychádza sa z doterajšieho členenia spoluvlastníctva na podielové a bezpodielové, pričom **meritórne v tretej časti OZ bude upravené len podielové spoluvlastníctvo**. Bezpodielové spoluvlastníctvo bude len spomenuté s odkazom na meritórnu úpravu obsiahnutú v druhej časti **ako súčasť** majetkového spoločenstva manželov, či už vzniklo na základe manželskej zmluvy uzavretej medzi manželmi alebo na základe zákona.

Právna úprava podielového spoluvlastníctva v platnom OZ sa vcelku osvedčila a preto ju bude možné až na niektoré malé výnimky a spresnenia určitých formulácii v zásade ponechať. Tri drobnejšie, ale významné doplnky či zmeny v právnej úprave spoluvlastníctva treba však vykonať:

a) **Ak ide o spoluvlastníctvo medzí, plotov, stien a podobných hraníc sa predpokladá, že patria susedom spoločne rovnakým dielom, ak nie je dokázané niečo iné.** To isté platí aj o strome, ktorého kmeň vyrastá na hranici pozemkov. Možno namietajú, že takéto ustanovenie by skôr patrilo k úprave tzv. susedských práv. Keďže problematika sa týka spoluvlastníctva, je vhodná úprava na tomto mieste;

b) V súlade s poznatkami praxe a novším vývojom vlastníctva bytov a nebytových priestorov sa v rámci zrušenia a vyporiadania spoluvlastníctva rozdelením vecí (stavby) **pripúšťa nielen vertikálne, ale aj horizontálne rozdelenie stavby za účelom vytvorenia samostatných bytových alebo nebytových jednotiek;**

c) **Napriek tomu, zákonné predkupné právo upravené v § 140 platného OZ**, ktoré patrí spoluvlastníkom pri prevode spoluvlastníckeho podielu je dosť problematické a mechanizmus jeho uplatňovania je ťažkopádny a neefektívny, vzhľadom na ochranu záujmov ostatných spoluvlastníkov prevažuje v aplikačnej praxi názor, že treba toto **ustanovenie zachovať aj v budúcej úprave.**

2.5.2. Úplnou novinkou v OZ je návrh na úpravu **pridruženého podielového spoluvlastníctva**, ktoré je nerozlučne spojené s individuálnym vlastníctvom k určitej veci. Osobitosť tohto vzťahu spočíva v tom, že vznik, obsah a zánik pridruženého spoluvlastníctva je podmienený existenciou individuálneho vlastníctva k určitej veci. **V konkrétnosti pridružené spoluvlastníctvo je spojené s vlastníctvom bytov a nebytových priestorov, týka sa spoločných dvorov, vzniká v záhradkových a chatových osadách a pri spoločných garážach. Všetky tieto štyri prípady pridruženého spoluvlastníctva sú podrobne a vyhovujúcim spôsobom upravené v Návrhu OZ z roku 1998 (§ 367-375) a preto túto úpravu možno bez veľkých formulačných zmien prevziať do pripravovaného OZ.**

3. Vecné práva k cudzej veci (tretia hlava)

3.1. **Všeobecné ustanovenia.** V novom OZ je príležitosť upraviť komplexne všetky vecné práva k cudzej veci. **V úvodnom ustanovení treba v prvom rade vymedziť vecné práva k cudzej veci (ich druhy)**, pričom tento výpočet by bol taxatívny, čo má zásadný význam, pretože pre vecné práva vo všeobecnosti sa vzťahuje, to aj na *iura in re aliena*, **numerus clausus** . Je tomu tak vo všetkých právnych poriadkoch kontinentálnej Európy, kde sa zákonom obmedzený počet typov, na rozdiel od obligáčného práva, uplatňuje dôsledne práve v oblasti vecných práv. U nás doteraz síce takéto ponímanie prevládalo v teórii, ale nemalo výslovnú oporu v zákone.

Ide o nasledujúce vecné práva k cudzej veci: **právo stavby, vecné bremeno, záložné právo, zádržné právo a predkupné právo**, pokiaľ to zmluvné strany ako vecné právo dohodli. Pretože predkupné právo môže mať ako obligáčnoprávnu, tak aj vecnoprávnu povahu, treba jeho úpravu ponechať v osobitnej časti záväzkového práva medzi vedľajšími dohodami pri kúpnej zmluve. (Ustanovenie takéhoto znenia ako normu odkazujúcu na inú podrobnú úpravu obsiahnutú v OZ treba zaradiť sem.)

3.2. Právo stavby

3.2.1 Právo stavby treba chápať ako inštitucionálnu výnimku zo zásady „*superficies solo cedit*“. Pri koncipovaní konkrétnej úpravy sa treba inšpirovať rakúskou úpravou z roku

1912, nemeckou (BGB), holandskou a čiastočne československou úpravou (zákon č. 88/1947 Zb. i OZ-1950).

3.2.2. Slovenská úprava by mala dôsledne vychádzať z konštrukcie, že právo stavby je vecným právom, je zmluvne prevoditeľné a zdediteľné. Z toho vyplýva, že právo stavby je osobitným a samostatným právom stavebníka mať stavbu na pozemku iného vlastníka. Preto ho treba zásadne odlišovať od vecného bremena, ktoré predpokladá určitý vzťah jedného pozemku k druhému, alebo spojenie s nejakou osobou. V navrhovanej právnej úprave budú podrobne prepracované ustanovenia o vzniku, zániku i obsahu. Primerane tomu, ak sa zriaďuje právo stavby zmluvou, **viaže sa jeho vznik na vklad do katastra nehnuteľností.** Ak vzniká právo stavby zo zákona, rozhodnutím súdu alebo iného orgánu verejnej moci, alebo závetom, tak sa uvedená skutočnosť zapíše formou záznamu do katastra nehnuteľností.

Inak na právo stavby viaznuce na pozemku sa použijú ustanovenia o nehnuteľných veciach.

3. 3. Vecné bremeno

3.3.1. V prvom rade bolo treba rozhodnúť otázku, či máme opustiť inštitút vecného bremena a vrátiť sa k historickému členeniu týchto vzťahov obmedzujúcich vlastníctvo nehnuteľnosti a síce k služobnostiam a reálnym bremenám, ktoré sa spravidla vyskytuje v kodifikáciách v právnych poriadkoch krajín kontinentálnej Európy. Ako je známe kritérium rozlišovania medzi služobnosťami a reálnymi bremenami spočíva v tom, že kým služobnosti ukladajú len povinnosť niečoho sa zdržať alebo niečo strpieť, reálne bremená smerujú k určitému konaniu (záväzky), k opätovnému plneniu. Vecné bremená teda inštitucionálne zjednotili právne vzťahy vznikajúce v rámci služobnosti a tzv. reálne bremená.

Úprava v platnom OZ (po troch novelizáciách) umožňuje široké použitie inštitútu vecného bremena všetkými subjektmi súkromnoprávných vzťahov z hľadiska ich mnohostranných potrieb nielen pri hospodárnom a účelnom využívaní nehnuteľnosti, ale aj pri zriaďovaní užívacích práv patriacich len určitej osobe.

To znamená, že sa inštitút vecného bremena v praxi osvedčil, a vcelku vyhovuje a preto z hľadiska obsahového by vôbec nebola chyba, keby aj nový OZ zostal pri takomto inštitúte.

3.3.2. Napriek tomu by sa mala platná právna úprava ďalej doplňovať a zdokonaľovať. Ide o nasledovné zmeny zásadnejšieho významu:

- a) **Dôsledne vychádzať z toho, že vecné bremeno je právny vzťah medzi osobou oprávnenou a povinnou**, ktorou je vždy vlastník určitej nehnuteľnosti; obmedzuje sa vždy „vlastníctvo k nehnuteľnosti“ a nie ako ustanovuje platný § 151m ods. 1, že sa „obmedzuje vlastník“, nie je to výstižné;
- b) **treba preformulovať novelizovaný § 151o tretí odsek v tom zmysle, že možnosť zriadenia „práva cesty“ súdom na návrh potrebného vlastníka nehnuteľnosti sa rozšíri na všetky prípady, keď určitý vlastník nehnuteľnosti** (nielen stavby ale aj pozemku) nevyhnutne pre užívanie svojej nehnuteľnosti trvale potrebuje prechod cez cudzí pozemok, pretože k nemu nevedie nijaká verejná cesta. Tieto prípady sú v praxi veľmi časté. Samozrejme išlo by o zriadenie takéhoto vecného bremena za náhradu;
- c) **treba vymenovať v zákone, v rámci úpravy obsahu vecného bremena, najtypickejšie prípady práv zodpovedajúcich vecnému bremenu**. Ide najmä o právo oprieť stavbu o cudziu stavbu, právo umiestniť stavbu na cudzej stavbe, právo užívať cudziu stavbu alebo právo užívať a požívať cudzí pozemok, právo brať vodu zo studne na cudzom pozemku, právo odvádzať dažďovú vodu na cudzí pozemok, právo na práce a výkony, právo na vecné a peňažné plnenia;
- d) **výslovne v osobitných ustanoveniach upraviť právo požívania a užívania.**

3.4. Záložné právo

3.4.1. Platná slovenská právna úprava záložného práva v OZ je relatívne nová a vytvára ju zákon č. 526/2002 Z.z. novelizovaný zákonmi č. 635/2004 Z.z. a č. 336/2005 Z.z. Pretože táto úprava je komplexná pre celú oblasť súkromného práva, **napriek viacerým nedostatkom ju musí nový OZ v zásade akceptovať a prevziať, pretože priniesla viaceré nové, moderné trendy, ktoré vytvárajú najmä v oblasti malého a stredného podnikania nové možnosti zabezpečenia úverovania investícií a pružnejšej realizácie uhradzovacej funkcie záložného práva**. Zákonom č. 526/2002 Z. z. sa totiž v podmienkach SR realizoval projekt o záložnom práve, ktorý bol vypracovaný v roku 1992 Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBOR) ako vhodný model pre transformujúce sa krajiny strednej a východnej Európy. Napriek tomu, že tento model treba zachovať, žiada sa z právnej úpravy odstrániť niektoré formulačné nepresnosti, ktorých sa zákonodarca v časovej tiesni dopustil a súčasne napraviť viaceré systémové nedôslednosti, ktoré do tohto modelu vniesla ďalšia novela obsiahnutá v zákone č. 336/2005 Z. z. prostredníctvom ktorej sa realizovala príslušná smernica EÚ napriek tomu, že smernica existovala už v čase reformy záložného práva.

3.4.2. Vznik záložného práva

3.4.3. Zákonomdarca sa dopustil nepresnosti, keď v § 151 b) ods. 1 v súvislosti s § 151 e) a 151 f) nesprávne robí rozdiel medzi zriadením a vznikom aj v prípadoch, keď záložnoprávny vzťah vzniká iba na základe jednej právnej skutočnosti ako je tomu v prípade, keď vzniká zo zákona alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci. Na základe dvoch právnych skutočností vzniká záložné právo v prípade zmluvy. Táto formulačná nepresnosť má ďalekosiahle negatívne dôsledky aj pri registrácii v Notárskom centrálnom registri záložných práv, kde forma zapisovania je rovnaká bez ohľadu na uvedené rozdielnosti, ktoré majú z hľadiska vzniku zásadný význam.

V novej úprave treba tento nedostatok v celej šírke odstrániť.

3.4.4. Podzáložné právo

3.4.5. **V platnom OZ chýba úprava podzáložného práva**, čo je nedostatok zásadnej povahy, lebo nie je upravená možnosť založiť pohľadávku už zabezpečenú záložným právom. **Tento nedostatok treba odstrániť stručnou úpravou podzáložného práva.**

3.4.6. Právna povaha Notárskeho registra záložných práv

3.4.7. **V notárskej registrácii záložných práv sa neuplatňuje zásada materiálnej publicity, ale iba zásada formálnej publicity, čo významne oslabuje hodnovernosť a záväznosť zápisov do tohto registra.** Niet nijakých rozumných dôvodov zotrvať na tomto stave a treba uvažovať o zavedení princípu materiálnej publicity, tak ako je to vo všetkých ostatných notárskych centrálnych registroch, i vo všetkých osobitných registroch záložných práv. **Túto otázku treba riešiť nielen v právnej úprave v OZ, ale adekvátne najmä v Notárskom poriadku.**

3.4.8. Systémová zmena úpravy záložného práva

V dôsledku a prostredníctvom zákona č. 336/2005 Z.z. sa do právnej úpravy záložného práva na záver za ustanovenie o zániku záložného práva, nesystémovo zaradilo („prilepilo“) osobitné ustanovenie § 151 me) o záložnom práve k pohľadávke z účtu alebo z inej formy vkladu. Ustanovenie je všeobsiahle a týka sa osobitností vzniku tohto záložného práva, obsahu, výkonu i zániku. Ak sa má obsah tohto ustanovenia zachovať (a zrejme tomu tak bude, lebo ide o realizáciu príslušnej smernice EÚ), **treba v novom OZ materiál tohto ustanovenia rozložiť tak, aby sa vždy v logickej a obsahovej súvislosti upravili príslušné časti osobitného ustanovenia v rámci všeobecnej úpravy určitej stránky záložného práva (vznik, zánik, obsah, výkon).**

3.5. Zádržné právo

3.5.11. Úprava zádržného práva v platnom OZ je síce stručná, ale plne vyhovujúca a v praxi sa osvedčila, preto ju možno bezo zmeny prevziať do nového OZ.

ŠTVRTÁ ČASŤ DEDIČSKÉ PRÁVO

1. Všeobecné ustanovenia (prvá hlava)

1.1. Tak ako aj podľa platného práva sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa.

1.1.1. Odmietajú sa pokusy obnoviť, pri príležitosti rekonštrukcie súkromného práva, pôvodný inštitút ležiacej pozostalosti (*hereditas iacens*), ktorý bol charakteristický pre dedičské právo platné v českých zemiach pred r. 1950 na základe úpravy vo Všeobecnom rakúskom občianskom zákonníku z r. 1811.

1.1.2. Právo platné na Slovensku bolo vždy založené na konštrukcii nadobúdania dedičstva smrťou poručiteľa – *ipso iure*, t. j. na nadobudnutie dedičstva nebolo treba zvláštne prihlásenie, stačilo, ak ho dedič neodmietol, na rozdiel od právnej úpravy platnej na území Čiech, Moravy a Sliezska, kde nadobudnutie dedičstva spočívalo na adičnom princípe, inštitúte ležiacej pozostalosti (*hereditas iacens*), pričom dedič nenadobudol dedičstvo poručiťovou smrťou, ale až súdnym odovzdaním dedičstva na základe dedičskej prihlášky. Návrh nového Občianskeho zákonníka vychádza naďalej z konštrukcie nadobúdania dedičstva momentom smrti poručiteľa a neuvažuje sa o zavedení ležiacej pozostalosti (*hereditas iacens*) do slovenského dedičského práva. Myslíme si, že je správne, aby sa aj naďalej vychádzalo zo zásady, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa, a nevidíme dôvod otvárať diskusiu o zavedení ležiacej pozostalosti (*hereditas iacens*) do slovenského dedičského práva.

1.1.3. Predmetom dedenia bude všetok majetok, ktorý ku dňu smrti patrí poručiťovi. V niektorých krajinách sa rozlišuje pozostalosť a dedičstvo, pričom pozostalosťou sa rozumie všetok majetok poručiteľa v momente jeho smrti resp. tá jeho časť, ktorá je spôsobilá prechodu na dediča, kým dedičstvom sa rozumie tá časť majetku poručiteľa, ktorú dedič skutočne dedením nadobudol. Vzhľadom na to, že dedičstvo sa nadobúda smrťou, tak oba tieto inštitúty splyvajú a nemajú praktický význam.

1.2. Dediť bude možné zo zmluvy, závetu a zo zákona, alebo z troch týchto dôvodov. Ak dedičstvo nenadobudne žiaden z dedičov, prípadne štátu ako odúmrt'.

1.2.1. V právnej úprave dedičských titulov sa navrhuje **zaviesť aj ďalší dedičský titul** a to dedičskú zmluvu. Ide o inštitút dedičského práva, ktorý mal v právnej úprave dedenia na našom území až do r. 1950 svoje miesto a dodnes ho poznajú niektoré zahraničné právne úpravy (napr. Francúzsko, Švajčiarsko, Nemecko a Rakúsko)

1.2.2. Zo zákona môžu dediť iba fyzické osoby, ktoré majú spôsobilosť na práva a povinnosti, z testamentu (závetu) aj právnické osoby, vrátane štátu. V navrhutej systematike predchádza úprava dedenia zo závetu úprave dedenia zo zákona (rozdielne od doterajšej zákonnej systematiky). Dôvodom tejto zmeny je, že dedenie zo závetu má prednosť pred dedením zo zákona.

1.2.3. Zachovaný je pojem závetu tak, ako ho pozná súčasná právna úprava. Nový Občiansky zákonník sa nevrátil k pojmu posledná vôľa, ktorý poznala právna úprava pred r. 1950, keď sa v rámci všeobecnejšieho pojmu posledná vôľa rozlišoval závet (testament) a dodatok (testamentárny alebo intestátny kodicil).

1.2.4. Posilní sa sloboda zriaďovateľa závetu. Upraví sa prednosť závetného dediča pred zákonným. Upraví sa, že ak odpadne niektorý zo závetných dedičov, prirastie jeho podiel ostatným závetným dedičom. Dedenie zo závetu bude upravené pred dedením zo zákona, aby sa aj touto systematikou zdôraznila prednosť dedenia zo závetu pred dedením zo zákona

1.2.5. Naďalej zostáva zachovaný princíp, že pozostalosť bez dedičov prípadne v prípade odúmrtie štátu.

1.3. Dedič sa bude môcť v zmysle novej úpravy dedičstva vzdať alebo sa ho zrieknuť.

1.3.1. Platný Občiansky zákonník upravuje odmietnutie dedičstva. Namiesto doterajšieho odmietnutia dedičstva sa v novom Občianskom zákonníku navrhuje používať spojenie vzdanie sa dedičstva.

1.3.2. Vzdanie sa dedičstva sa bude realizovať formou ústneho vyhlásenie na súde, u notára alebo písomným vyhlásením zaslaným na príslušný súd.

1.3.3. Vyhlásenie o vzdaní sa dedičstva nemožno odvolať. Ak sa dedič dedičstva vzdá, hľadá sa na neho, ako keby sa poručiteľovej smrti nebol dožil.

1.3.4. V rámci úpravy dedičského práva sa v novom Občianskom zákonníku navrhuje popri vzdaní sa dedičstva zaviesť, nový inštitút, ktorým je zrieknutie sa dedičstva.

1.3.5. V zmysle navrhovaných ustanovení by sa umožňovalo dedičstva zrieknuť písomnou zmluvou s poručiteľom, ktorá ale nesmie obsahovať podmienky alebo samostatné výhrady. Ak by takáto dohoda obsahovala podmienky alebo výhrady, bola by zo zákona neplatná. Dedičstva by bolo možné sa zrieknuť aj s účinkami pre svojich potomkov. Osoba, ktorá by sa dedičstva zriekla, nededila by a hľadalo by sa na ňu, ako keby sa nebola dožila poručiteľovej smrti. To isté platí, ak sa zrieknutie dedičstva uskutoční s účinkami pre potomkov. Listina o zrieknutí sa dedičstva bude uložená v Notárskom centrálnom registri listín.

1.3.6. Súčasne platná právna úprava dedenia v Občianskom zákonníku nepozná, inštitút zrieknutia sa dedičstva.

1.3.7. Aj v tomto prípade ide o inštitút, ktorý poznalo právo platné na Slovensku, a to ako do roku 1950, tak aj následne prevzal jeho úpravu Občiansky zákonník z. č. 140/1950 Zb. v ustanovení § 516. Podľa vtedy platnej právnej úpravy mohol sa ten, kto by sa v budúcnosti stal dedičom, tohto svojho práva „zrieknuť“ zmluvou. Išlo teda o dvojstranný právny úkon medzi tým, kto sa má stať v budúcnosti dedičom, a budúcim poručiteľom. Potenciálny dedič podľa predpisov o dedení zo zákona, ktorý už získal svoj podiel, sa vlastne právnym úkonom medzi živými zrieka dedičstva po tom, kto mu poskytol majetkový prospech. Mohol tak urobiť aj s účinkami pre svojich potomkov. Právne následky zrieknutia sa dedičstva spočívali v tom, že sa na toho, kto sa dedičstva vopred zriekol (ako aj na jeho potomkov, ak sa zriekol i za nich), pozerá, akoby sa poručiteľovej smrti nedožil, t. j. tieto osoby nededia po poručiteľovi. Zmluva o zrieknutí sa dedičstva mala predpísanú písomnú formu.

1.3.8. O možnosti zrieknuť sa dedičstva sa uvažovalo aj v Návrhu nového Občianskeho zákonníka v roku 1998 a navrhuje sa zaviesť aj podľa návrhu Občianskeho zákonníka v ČR.

1.4. Dedičská nespôsobilosť. Občiansky zákonník vymedzí dôvody, pre ktoré sa osoba nestáva dedičom a hľadá sa na ňu, ako keby sa poručiteľovej smrti nedožila. Zároveň sa ustanovia dôvody, kedy sa dedič pôvodne nespôsobilý dedič stáva riadnym dedičom, a to vtedy, ak poručiteľ dedičovi odpustí činy, pre ktoré by inak nededil. Z dedenia by mala byť vylúčená osoba, ktorá sa dopustila konania, ktoré vykazuje znaky úmyselného trestného činu proti poručiteľovi, jeho manželovi, deťom alebo rodičom alebo zavrhnutia hodného konania proti poručiteľovej poslednej vôli.

1.5. Nad'alej zostáva v rámci navrhovanej právnej úpravy dedičského práva aj dnes existujúci inštitút vydedenia.

1.5.1. Vydedenia ako jednostranný právny úkon poručiteľa musí spĺňať náležitosti ustanovené zákonom, ktorým sú existencia konkrétneho dôvodu taxatívne ustanoveného v OZ a vyhotovenie listiny o vydedení.

1.5.2. Potomkovia, ktorí sú vydedení, sa nestávajú dedičmi a vôbec nevstupujú do dedičskoprávneho vzťahu.

1.5.3. V rámci právnej úpravy dedičského práva v novom Občianskom zákonníku sa budú precizovať tam taxatívne uvedené dôvody vydedenia.

1.6. V navrhovaných ustanoveniach sa preberá doteraz platná koncepcia zodpovednosti dediča za dlhy poručiteľa.

Zároveň sa rieši situácia, ak dedičstvo pripadlo štátu ako odúmrt'.

2. Dedenie zo zmluvy (druhá hlava)

2.1. Dedičská zmluva je dvojstranný právny úkon pre prípad smrti, ktorým jedna strana ustanovuje druhú za svojho dediča a to buď celej pozostalosti alebo jej pomernej časti, a druhá strana toto prijíma. Dedičská zmluva musí spĺňať všetky obsahové náležitosti zmlúv a musí mať formálne náležitosti závetu. Dedičská zmluva neobmedzí dispozičné právo poručiteľa, keďže jej predmetom je len majetok, ktorý tu zostane ku dňu smrti poručiteľa. Keďže ide o dvojstranný právny úkon, nemôže byť dedičská zmluva, na rozdiel od závetu, jednostranne menená alebo zrušená. V prípade zavedenia dedičskej zmluvy, ako ďalšieho dedičského titulu, je potrebné vykonať zároveň aj systematické zmeny v právnej úprave vymenovania jednotlivých dedičských titulov podľa ich právnej sily. To znamená, zaradiť tento dedičský titul pred úpravu dedenia zo závetu a následne upraviť i ostatné súvislosti s nasledujúcimi ustanoveniami právnej úpravy dedenia ako napr. ustanovenie o neopomenuteľných dedičoch.

2.2. Po formálnej stránke bude sa vyžadovať forma notárskej zápisnice, následne evidovanej v Centrálnom notárskom registri.

3. Dedenie zo závetu (tretia hlava)

3.1. Za prejavy vôle poručiťa pre prípad smrti budú stanovené dedičská zmluva a závet.

3.2. Úprava dedenia zo závetu zostáva v zásade zachovaná.

3.3. Závet musí rešpektovať zákonný nárok neopomenuteľných dedičov. To znamená, že závet poručiťa pre prípad smrti nesmie ukrátiť zákonné nároky neopomenuteľných dedičov. Poručiť nemôže ukrátiť zákonné dedičské nároky neploletých potomkov, nároky plnoletých potomkov bude môcť ukrátiť nanajvýš o polovicu. Obmedzenie v prospech neopomenuteľných dedičov nesmie úplne obmedziť slobodu poručiťa disponovať s vlastným majetkom, pretože na vylúčenie neopomenuteľných dedičov z dedenia je možné stále využiť inštitút vydedenia.

3.4. Novotou oproti platnej právnej úprave je, že sa upravuje absolútna prednosť závetných dedičov pred zákonnými. To znamená, že ak nebude dediť niektorý zo závetných dedičov, prípadne jeho podiel ostatným závetným dedičom (na rozdiel od doterajšej právnej úpravy).

3.5. Zachová sa možnosť zriadenia závetu vlastnou rukou, cudzou rukou a vo forme notárskej zápisnice. To znamená, platný má byť i naďalej závet vo forme verejnej i súkromnej listiny. Závet vo forme verejnej listiny bude musieť byť urobený formou notárskej zápisnice. Závet vo forme súkromnej listiny bude možné zriadiť vlastnoručne. Iba holografný závet je možné zriadiť bez svedkov. Špeciálne sprísnená úprava sa navrhuje pre závet osôb mladších ako osemnásť rokov a starších ako 15 rokov, a osôb neschopných čítať alebo písať.

3.6. Pre prípad, že poručiť nebude môcť pre nepredvídanú udalosť a v bezprostrednom ohrození života urobiť závet písomne, pripúšťa sa možnosť ústneho závetu vyhláseného pred aspoň dvoma súčasne prítomnými svedkami. Ak prežije poručiť nebezpečenstvo, potom sa platnosť takto urobeného závetu skončí uplynutím dvoch mesiacov odo dňa zriadenie ústneho závetu, pričom táto lehota neplynie po dobu trvania prekážky znemožňujúcej poručiťovi vyhotoviť riadny závet.

3.7. Obsahom závetu je predovšetkým ustanovenie dediča (dedičov). Závetcovi sa súčasne dá možnosť, aby ustanovil v závete aj náhradného dediča a to pre prípad, že by závetcom ustanovený dedič z akéhokoľvek dôvodu dedičstvo po ňom nededil. Závet je úkonom mortis causa a nie je možné predpokladať, či ustanovený dedič bude môcť byť dedičom zo závetu po úmrtí poručiťa. Preto **sa navrhuje zaviesť nový inštitút**

náhradníctva. Náhradníctvo sa upraví tak, že poručiteľ v prípade, ak ten koho ustanovil v závete za dediča, dedičstvo nenadobudne, povolá na jeho miesto v tom istom závete iného dediča (náhradníka). Pri obnove tohto inštitútu sa vychádza z rozsahu úpravy inštitútu všeobecného náhradníctva, ktorý platil na našom území až do r. 1950, ide teda o tradičný inštitút, v minulosti osvedčený.

3.8. Platný Občiansky zákonník nepozná odkaz (legát). Občiansky zákonník z r. 1950 tento inštitút upravoval. Odkazom sa rozumelo nadobudnutie určitej jednotlivkej veci z majetku dedičstva. Ten, v prospech koho poručiteľ zanechal odkaz, nezodpovedal za dlhy poručiteľa. Takáto koncepcia inštitútu odkazu bude prevzatá i do nového Občianskeho zákonníka. Podľa návrhu Občianskeho zákonníka sa umožňuje, aby poručiteľ v závete odkázal odkazovníkovi určitú vec, právo, alebo peniaze (najviac do výšky $\frac{1}{4}$ dedičstva) na ťarchu dedičov, prípadne, ak tak určí v závete, na ťarchu niektorého z nich. Pre tento inštitút je príznačné, že odkazovník určitej veci, určitej sumy peňazí, alebo určitého práva, nezodpovedá za dlhy poručiteľa, ani za náklady spojené s pohrebom poručiteľa, ak cena všetkých odkazov neprevyšuje jednu štvrtinu aktív dedičstva. Ak táto podmienka nie je splnená, považuje sa ustanovenie odkazovníka za ustanovenie dediča.

3.9. V závete sa bude môcť určiť aj vykonávateľ závetu, t. j. osoba, ktorá, ak túto funkciu prijme, bude dbať, aby poručiteľov závet bol naplnený. V návrhu nového Občianskeho zákonníka sa umožňuje aby poručiteľ v závete ustanovil vykonávateľa závetu, pričom tento sa musí pred notárom prejednávajúcim dedičstvo vyjadriť, či funkciu vykonávateľa prijíma alebo odmieta. Vykonávateľ sa stará o to, aby sa splnil závet. Povinnosti vykonávateľa má možnosť určiť predovšetkým sám poručiteľ vo svojom závete. Ak je vykonávateľ závetu síce ustanovený, ale jeho konkrétne povinnosti v závete uvedené nie sú, z jeho funkcie všeobecne vyplýva, že sa sústreďí na dôsledne a riadne splnenie poslednej vôle poručiteľa, pričom pôsobí tak, aby sa odstránili prípadné nezhody medzi dedičmi. Týmito úlohami sú limitované aj jeho práva a povinnosti i časové trvanie jeho funkcie.

4. Dedenie zo zákona (štvrtá hlava)

4.1. V rekodifikovanom znení Občianskeho zákonníka sa zachováva pôvodná koncepcia rozdelenia dedičov do štyroch skupín, ktoré sú navzájom v pomere subsidiarity a špecifikujú sa dedičia, ktorí nastupujú dedič pri uplatnení tzv. reprezentácie práva.

4.2. Ani v návrhu nového Občianskeho zákonníka neexistuje pochybnosť o nevyhnutnosti úpravy zákonnej postupnosti dedičov, pokiaľ porúčiteľ pre prípad svojej smrti o svojom majetku neurobí posledný prejav vôle. Naproti tomu nie je nevyhnutné rozširovať okruh zákonných dedičov a zo zákona ustanoviť ďalších, preto sa navrhuje zachovať doterajší systém štyroch dedičských skupín.

5. Potvrdenie dedičstva a vyporiadanie dedičov (piata hlava)

5.1. Pri potvrdení dedičstva a vyporiadaní dedičov sa bude vychádzať z možnosti ukončiť dedičské konanie pred notárom, a to formou vydania osvedčenia o dedičstve v súlade s dnes platnou právnou úpravou.

6. Ochrana oprávneného dediča (šiesta hlava)

6.1. V navrhovanej úprave sa bude riešiť situácia, ak sa po prejednaní dedičstva zistí, že oprávneným dedičom je niekto iný, ako ten, kto dedičstvo nadobudol. Dedič, ktorý takto nadobudol dedičstvo, je zo zákona povinný vydať ho oprávnenému dedičovi a zároveň má právo na náhradu nákladov, ktoré vynaložil na majetok z dedičstva a na úžitky. Ak však konal s vedomím, že nie je oprávneným dedičom, patria mu iba nevyhnutné náklady.

6.2. Budú sa chrániť tretie osoby, ktoré dobromyseľne nadobudli majetok od nepravého dediča a tieto osoby majú také práva, ako keby boli dedičstvo nadobudli od oprávneného. Tie isté zásady platia aj vtedy, ak dedičstvo pripadlo štátu ako odúmrt'.

PIATA ČASŤ

ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO

Prvá hlava: Všeobecná časť

1. Základné ustanovenia (prvý diel)

1.1. Vznik záväzkov

V súlade s doterajšou úpravou sa vymedzí pojem záväzkovoprávneho vzťahu ako právneho vzťahu, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohľadávku) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok (dlh). Zákon ustanoví zaväzovacie dôvody-

právne skutočnosti, na základe ktorých záväzky vznikajú. V súlade so zásadou zmluvnej voľnosti sa zvýrazní, že prevažná väčšina záväzkov vzniká na základe zmluvy a preto aj druhý oddiel bude obsahovať podrobné ustanovenia o zmluve.

1.2. Zmluva

1.2.1. V tomto oddiele sa upravujú všeobecné a osobitné podmienky uzavretia zmluvy. V zmysle článku 2.2. II hlavy UNIDROIT sa použije termín **ponuka** a nie návrh. Ponuka musí byť určitá a zároveň musí byť z nej zrejmá aj vôľa byť ponukou viazaný. Obdobie s doterajšou právnou úpravou sa ustanoví, že ponuka sa stáva účinnou až dôjdením do sféry adresáta. Zákon upraví tak ako doteraz možnosť odvolania ponuky (späťvzatie), neodvolateľnosť ponuky, spôsob prijatia ponuky, lehoty na prijatie ponuky, právne následky oneskoreného prijatia ponuky a oneskorenie pri prenose informácií, odmietnutie ponuky, späťvzatie prijatia ponuky a prijatie ponuky s pozmeňujúcim alebo doplňujúcim návrhom.

Nečestnosť rokovania alebo zrušenie by boli sankcionované deliktuálnou zodpovednosťou za prípadnú škodu, rovnako ako aj porušenie povinnosti zachovať **mlčanlivosť**.

1.2.2. Zákon vymedzí **všeobecné zmluvné podmienky** ako ustanovenia, ktoré boli vopred pripravené za účelom ich všeobecného a opakovaného používania niektorou zo zmluvných strán, a ktoré sa skutočne použijú bez rokovania o nich s druhou zmluvnou stranou. Rozhodujúcou skutočnosťou pre tieto podmienky je, že boli vopred pripravené za účelom ich všeobecného opakovaného používania a v danom prípade sa skutočne použijú bez osobitného rokovania o nich. Táto požiadavka by sa vzťahovala len na všeobecné obchodné podmienky, ktoré druhá strana má prijať ako celok, zatiaľ čo o **individuálnych podmienkach** tých istých zmluvných strán sa nevylučuje možnosť o nich rokovať.

Navrhuje sa ďalej upraviť spôsob riešenia rozporu medzi všeobecnými obchodnými podmienkami a osobitne dohodnutými podmienkami, kedy v súlade s článkom 2.2.1 UNIDROIT, by mali byť rozhodujúcimi osobitne (individuálne) dohodnuté podmienky.

1.2.3. Pri obchodných a spotrebiteľských zmluvách sa ustanovia **predzmluvné povinnosti** a **informačná povinnosť**.

1.2.4. Je potrebné v zákone upraviť otázky verejnej ponuky na uzavretie zmluvy, kde sa navrhuje prevziať úpravu z Obchodného zákonníka, ako aj prevziať úpravu obchodnej verejnej súťaže podľa § 281 a nasl. Obchodného zákonníka.

1.2.5. V nadväznosti na všeobecné ustanovenia o omyle pri právnom úkone treba upraviť **osobitne omyl v súvislosti so zmluvou**. Budú to ustanovenia o právnom a skutkovom omyle, o jeho právnej relevantnosti, ďalej o omyle vo vyjadrení alebo prenose vyhlásenia. Je nutné zvoliť prísnejšie kritériá, ak omyl bol vyvolaný úmyselne jednou zo zmluvných strán a kto sa môže dovoliavať relatívnej neplatnosti zmluvy.

1.2.6. Práva a povinnosti majú byť v zmluve výslovne dohodnuté, pričom sa nevylučujú aj mlčky prevzaté práva a povinnosti, pri ktorých však treba pamätať v rámci obchodných zmlúv na povahu a účel zmluvy, na prax ktorú si strany medzi sebou zaviedli, na obchodné zvyklosti, ako aj na dobromyseľnosť a čestnosť. Nový OZ bude obsahovať ustanovenia o spolupráci (súčinnosti) zmluvných strán, o povinnosti dosiahnuť určitý výsledok podľa zmluvy.

1.2.7. Pri odplatných zmluvách by sa mala zaviesť **všeobecne** zásada **laesio enormis**, spočívajúca v neúmernom znevýhodnení jednej zmluvnej strany, ktorá by mala možnosť potom žiadať zrušenie zmluvy (relatívna neplatnosť). Občianskoprávna právna úprava laesio enormis ako aj tiesne i úžery sa nebude uplatňovať v obchodnoprávných zmluvách.

Treba vychádzať z dôsledného rozlišovania medzi úrokmi z vkladov, úverov, akcií a medzi úrokmi z omeškania. Regulácia úrokov je potrebná najmä v rámci spotrebiteľských zmlúv, aby sa tým zamedzilo nekalým praktikám na finančnom trhu a zabezpečila primeraná ochrana účastníkov finančného trhu (ochrana slabšej strany). Vo vzťahoch medzi podnikateľmi sa uplatnia minimálne obmedzenia pri dojednaniach o výške úrokov. O úrokoch z omeškania sa v podrobnostiach pojednáva v bode 4.1. tejto hlavy.

1.2.8. Občiansky zákonník bude striktné rozlišovať **odstúpenie od zmluvy** na základe dohody zmluvných strán od prípadu porušenia zmluvných povinností, kedy odstúpenie od zmluvy má sankčnú povahu. Navrhuje sa prevziať úpravu odstúpenia od zmluvy v prípade porušenia zmluvnej povinnosti zo súčasného OZ a Obch. zákonníka (porovnaj § 48 OZ a § 344 a nasl. Obch. zákonníka) a zároveň nadviazať na článok **7.3.1** UNIDROIT oddiel tretí, ktorý ustanovuje kedy strany môžu zrušiť zmluvu odstúpením od nej, ak zlyhanie druhej strany v plnení jej zmluvnej povinnosti znamená podstatné nesplnenie; v zmysle článku 7.3.2 strana,

ktorá uplatňuje právo od zmluvy odstúpiť musí to oznámiť druhej strane, podľa čl. 7.3.3 veriteľ môže odstúpiť od zmluvy vtedy, keď je už pred určeným časom splnenia zrejmé, že dôjde k podstatnému nesplneniu dlžníkom. Účinky odstúpenia od zmluvy sú všeobecne

upravené v čl. 7.3.5, podľa ktorého sa zmluvné strany oslobodzujú od povinností prijať alebo poskytnúť plnenie v budúcnosti. Tým nie je dotknuté právo na náhradu škody, ktorá nesplnením vznikla a zároveň nie sú dotknuté ustanovenia zmluvy o riešení sporov alebo iné zmluvné ustanovenia, ktoré majú zostať účinné aj po zrušení zmluvy odstúpením. Čl. 7.3.6 UNIDROIT rieši problematiku vrátenia prijatých plnení, čo už na základe zmluvy poskytnúť.

1.2.9. Navrhuje sa upraviť **neplatnosť zmluvy** pre prípad, ak

- v čase uzavretia zmluvy bolo splnenie prevzatého záväzku nemožné,
- uzavretie zmluvy ovplyvnil faktický a právny omyl, omyl vo vyjadrení, pri prenose informácií, leš, vyhrážka a výrazná nerovnosť. Ďalej prípady, ak neplatnosť zmluvy spôsobia tretie osoby, za konanie ktorej zodpovedá zmluvná strana, lehoty a spôsob vyhlásenia zmluvy za neplatnú, otázku čiastočnej neplatnosti zmluvy, spätných účinkov neplatnosti (vrátane vzájomne poskytnutých plnení) a otázku náhrady škody pri neplatnosti zmluvy (UNIDROIT, III. hlava, článok 3.1. až 3.20.).

Do nového OZ sa navrhuje prevziať aj čl. 3.1 až 3.20, ktoré upravujú otázky platnosti zmluvy, počiatočnú nemožnosť plnenia, omyl právny, omyl vo vyjadrení a pri prenose vyhlásenia, leš, vyhrážku, výraznú nerovnosť, stratu práva vyhlásiť zmluvu za neplatnú, oznámenie o neplatnosti zmluvy a jeho lehôt, čiastočnú neplatnosť účinky neplatnosti, náhradu škody pri neplatnosti.

1.2.10. Pokiaľ ide o formu zmlúv zachová sa zásada **bezformálnosti**, ktorá môže byť prelomená iba kogentnými ustanoveniami zákona (napr. zmluvy týkajúce sa nehnuteľností). Na písomnej forme sa môžu dohodnúť aj samotné zmluvné strany. V prípade ak zmluva bude uzavretá v písomnej forme, v zásade by malo platiť, že akékoľvek zmeny, doplnky majú mať tiež písomnú formu, pokiaľ sa zmluvné strany nedohodli v zmluve inak.

Výklad zmluvy bude mať význam najmä pri obchodných zmluvách, resp. všeobecných obchodných podmienkach. Právne významné okolnosti, ktoré majú slúžiť k výkladu sú:

- predchádzajúce rokovanie strán,
- prax, ktorú si strany medzi sebou zaviedli,
- správanie strán po uzavretí zmluvy,
- povaha a účel zmluvy,
- zvyklosti.

Pravidlo „**contra proferentem**“ by sa uplatňovalo v prípade, ak zmluvné ustanovenia navrhnuté niektorou zo zmluvných strán sú nejasné. V zmysle článku 4.6 UNIDROIT hlavy štvrtej sa navrhuje výklad v neprospech tej strany, ktorá nejasnosť spôsobila. Riziko

nedostatočnej určitosti zvoleného vyjadrenia má znášať táto strana. Ak zmluva bola vyhotovená v dvoch alebo viacerých jazykoch, treba uprednostniť výklad znenia pôvodne spísanej zmluvy.

1.2.11. Nový OZ bude obsahovať základné pravidlá európskeho zmluvného práva najmä v oblasti zmluvnej voľnosti, kogentných noriem, analógie, ponuky, odvolania, odmietnutie ponuky, prijatie ponuky ako aj ďalšie otázky (pozri články 1:101 až 2:302 vypracované komisiou pre európske zmluvné právo).

1.2.12. Nový OZ naďalej bude obsahovať ustanovenie **zmluvy o budúcej zmluve**. Vzhľadom na to, že dnes táto zmluva je upravená aj v Obchodnom zákonníku, je potrebné zjednotiť právnu úpravu oboch kódexov tak, aby mohla byť použiteľná aj pre obchodnoprávne zmluvy. Navrhuje sa prevziať doterajšiu úpravu v OZ (§50a a 50b OZ)

Od zmluvy o budúcej zmluve treba odlišiť tzv. **preparatórne zmluvy**, na základe ktorých zmluvné strany pokračujú v negociačnom konaní. Navrhuje sa prevziať s určitými úpravami § 291 Obchodného zákonníka.

1.2.13. V rámci **zmluvy v prospech tretej osoby** treba upresniť, kedy vzniká tretej osobe právo na plnenie. V súlade s európskymi základnými zásadami, právo tretej osoby vzniká okamihom, keď bola táto o tom informovaná ktoroukoľvek zmluvnou stranou. V zákone treba zakotviť, že ak tretia osoba vyjadrila súhlas s plnením, veriteľ ju nemôže pozbaviť práva na plnenie. Ďalej treba ustanoviť, komu má dlžník plniť, ak následne tretia osoba odmietne prijať plnenie, či v takom prípade záväzok zaniká alebo dlžník je povinný plniť veriteľovi.

1.2.14. Ako novum sa zavádza **zmluva o plnení treťou osobou**, ktorá bude pamätať na prípady, kedy veriteľ je povinný prijať plnenie od tretej osoby- teda nie od dlžníka. Nebude sa to týkať takých zmlúv, kde je viazanosť plnenia na konkrétnu osobu (tzv. osobné záväzky), prípadne pôjde o plnenie, ktoré predpokladá odbornú spôsobilosť, ktorú tretia osoba nemá. Na plnenie treťou osobou bude potrebný súhlas dlžníka. Zákon musí upraviť aj následný vzťah medzi dlžníkom a treťou osobou. Pôjde o prípady, kedy plnil ručiteľ, prístupujúci dlžník v rámci kumulatívnej intercesie.

1.2.15. Nový OZ bude obsahovať podrobnú úpravu o **nepomenovaných zmluvách**. Navrhuje sa ponechať doterajšie znenie § 51 OZ a doplniť, že pre tieto zmluvy platí všeobecný zákaz rozporu so základnými zásadami súkromného práva, najmä so zásadami: slušnosti, ochrany slabšej zmluvnej strany, nekalých obchodných podmienok a praktík, dobromyseľnosti, čestnosti, dohodnutými zvyklosťami a praxou.

1.2.16. Spotrebiteľská zmluva

Právna úprava tejto zmluvy vychádza zo smerníc EÚ a do nášho právneho poriadku bola zavedená novelou OZ zákonom č. 150/2004 Z.z. Pre uvedenú zmluvu platí **sprísnená zmluvná a zákonná zodpovednosť za vadné plnenie**, možnosť spotrebiteľa aj **bez udania dôvodu od zmluvy odstúpiť** a pod.

Vzhľadom na to, že zákonom č. 568/2007 Z.z. s účinnosťou od 1.1.2008 boli ustanovenia o spotrebiteľskej zmluve podstatným spôsobom novelizované, navrhuje sa prevziať do nového OZ novelizované ustanovenia § 52, § 52a a § 53 OZ. Nové znenie §52 OZ ustanovuje koho možno považovať za dodávateľa a koho za spotrebiteľa. Chýba však vymedzenie **podnikateľa**. Pojem podnikateľ vyplýva z § 2 ods.2 Obch. zákonníka. Ide vlastne o pragmatický výpočet subjektov, ktorých zákonodarca zahrňuje pod názov podnikateľ. Základným kritériom pre posúdenie otázky, či určitá osoba je alebo nie je podnikateľom, je daná verejným a nie súkromným právom. Rozhodujúcou skutočnosťou je či táto osoba má určité oprávnenie na základe verejnoprávných predpisov a len v druhom rade (a to tiež nie u všetkých skupín podnikateľov) môže hrať podstatnú úlohu (kumulatívne), či skutočne vyvíja podnikateľskú činnosť. Negatívnym dôsledkom toho, že pojem podnikateľ je odvodený predovšetkým z verejného práva je ten, že nemôže byť podnikateľom osoba, ktorá síce podniká, ale nemá k tomu oprávnenie. V tomto smere je náš „podnikateľ“ užším pojmom než „obchodník“ v krajinách západnej Európy.

Vzhľadom na rôzne koncepcie pre vymedzenie pojmu podnikateľ (preferovať formálnu či materiálnu stránku) by bolo vhodnejšie formulovať súčasné znenie § 2 Obchodného zákonníka voľnejšie, a to tak, že za **podnikanie** možno považovať činnosť, ktorá vykazuje znaky uvedené v § 2 ods.1 a každý, kto takúto činnosť uskutočňuje, je **podnikateľom**, bez ohľadu na verejnoprávnu úpravu, čiže treba dať do popredia viac súkromnoprávnu stránku jeho činnosti a nie verejnoprávne aspekty .

V novelizovanom ustanovení § 53 ods. 4 sú demonštratívny spôsobom vypočítané neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách, ktoré podľa cit. paragrafu ods.4 sú neplatné. Pôjde o relatívnu neplatnosť.

Ochrana spotrebiteľa je daná kogentnými ustanoveniami OZ, ktoré treba primerane aplikovať aj na prípady, kedy druhá strana má postavenie slabšej strany. Pokiaľ by išlo o zmiešaný právny vzťah, mal by byť podriadený ustanoveniam o spotrebiteľských zmluvách.

2. Spoločné práva a povinnosti (druhý diel)

2.1. Spoločné práva (pohľadávky)

2.1.1. Solidárne práva

Navrhuje sa prevziať súčasnú platnú úpravu (§511 OZ).

2.1.2. Delené práva

Ponechať §512 ods. 1 platného OZ.

3.1.3. Nedeliteľné práva

Navrhuje sa, aby v prípade, že je dlžník povinný súčasne viacerým veriteľom na nedeliteľné plnenie, mohol ktorýkoľvek z veriteľov požadovať plnenie, ak zo zákona alebo zmluvy nevyplýva niečo iné. Či spoluveriteľ, ktorý dostal nedeliteľné plnenie je povinný niečím voči ostatným veriteľom bude závisieť od pomeru medzi spoluveriteľmi. Ďalej pokračovať druhou až štvrtou vetou § 512 ods.2 platného OZ.

3.2. Spoločné povinnosti (dlhy)

3.2.1 Solidárne povinnosti

Ak na strane dlžníka je viacej subjektov, zo zákona platí, že sú voči veriteľovi zaviazaní spoločne a nerozdielne- teda solidárne. Zmluvné strany sa môžu dohodnúť aj inak, prípadne o delenom plnení môže rozhodnúť súd. V pochybnostiach, či pôjde o solidárne alebo delené plnenie sa má predpokladať solidarita. Navrhuje sa prevziať ustanovenie § 511 platného OZ.

3.2.2. Delené povinnosti

Ide o prípady, kedy dlžníci nie sú zaviazaní solidárne, ale len v rozsahu svojho podielu. Navrhuje sa ustanoviť, že každý spoludlžník je zaviazaný len v rozsahu svojho podielu a že v pochybnostiach sú spoludlžníci zaviazaní rovným dielom.

3.2.3. Nedieline povinnosti

Na záväzkovoprávne vzťahy, ktoré možno splniť iba súčinnosťou všetkých spoludlžníkov, treba primerane aplikovať ustanovenia o solidárnej povinnosti viacerých dlžníkov.

3. Zmeny v osobe veriteľa a dlžníka (tretí diel)

3.1. Postúpenie pohľadávky

Vzhľadom na to, že platná právna úprava v OZ sa osvedčila, možno ju v zásade prevziať s tým, že sa doplní o úpravu prípadu postúpenia pohľadávky ex lege, prípadne rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Vzhľadom na zmeny v OSP, z ktorého až na jednu

výnimku boli vypustené ustanovenia o výkone rozhodnutia, navrhujeme v platnej právnej úprave (§ 525 OZ) zmeniť formuláciu v tom zmysle, že nemožno postúpiť pohľadávku, ktorá nepodlieha exekúcii.

3.2. Prevzatie dlhu

Navrhuje sa zmena. Treba zachovať len § 531 ods. 1 platného znenia OZ. Prevzatie dlhu podľa § 531 ods.2 OZ je mätúce a vlastne nejde o zmenu v osobe dlžníka, lebo aj pôvodný dlžník ostáva, len k nemu pristupuje ďalší dlžník. Z hľadiska postavenia veriteľa sa síce posilní jeho istota, že ak nedostane plnenie od jedného dlžníka, tak ju bude vymáhať od druhého dlžníka, pričom súčasná právna úprava, ako aj návrh ustanovuje, že títo dlžníci nemajú solidárne postavenie. Ak sa vychádza z toho, že dlžník má nielen povinnosť, ale aj právo plniť, bez ohľadu na skutočnosť, či vedel alebo nevedel o ďalšom dlžníkovi, ak chce plniť, veriteľ je povinný prijať od neho plnenie, a preto sa navrhuje jeho vypustenie.

3.3. Pristúpenie k dlhu

Ide o prípad kumulatívnej intercesie, ktorá sa týka len peňažných záväzkov s jasnou formuláciou solidarity oboch dlžníkov. Teda, ak pristupujúci dlžník zaplatí peňažný dlh, má regresné právo voči pôvodnému dlžníkovi. Navrhuje sa vypustiť súčasné znenie §534 platného OZ, z ktorého nevyplýva zmena v subjektoch záväzkovoprávných vzťahov.

3.4. Poukážka

Vzhľadom na to, že platný OZ podrobne a vyhovujúco upravuje tento právny vzťah, odporúča sa prevziať §535 a nasl. platného OZ.

4. Zmeny v obsahu záväzku (štvrtý diel)

4.1. Omeškanie dlžníka

Treba vychádzať z doterajšieho osvedčeného chápania, že dlžník je v omeškaní, ak nesplní svoj dlh riadne a včas. (Nenavrhujeme teda vypustiť slovo „riadne“).

Ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu má veriteľ právo na úroky z omeškania, prípadne poplatky z omeškania. Maximálnu výšku týchto sankčných úrokov a poplatkov z omeškania ustanovuje nariadenie vlády SR.

Navrhovaná nová slovenská právna úprava smeruje k zjednoteniu výšky úrokov z omeškania v občianskoprávných a obchodnoprávných vzťahoch, s určitou modifikáciou, že v obchodnoprávných vzťahoch bude favorizovaná dohoda o výške úrokov z omeškania. Navrhuje sa, že úroky z omeškania stanovené právnym predpisom by mali platiť aj pre obchodnoprávne vzťahy, pokiaľ zmluva neurčuje inak.

Z dôvodov zabezpečenia ochrany spotrebiteľa je vhodné a zároveň žiaduce ustanoviť maximálnu výšku úrokov z omeškania, so zreteľom aj na ustanovenia Smernice 93/13 ES o neprimeraných podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a na ustanovenia Smernice 2000/35 ES o omeškaných platbách v obchodných transakciách. Neprimeraná výška úrokov z omeškania, či inej sankcie spojenej s nesplnením záväzku spotrebiteľom možno považovať za neprimeranú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá by bola neplatná.

V zákone by mala byť zakotvená zásada, že **dohodnutý** úrok z omeškania ako výsledok zmluvnej voľnosti, by mal prednosť pred zákonnou úpravou, ktorá by bola kogentná iba pri chýbajúcej výslovnej úprave a pri ochrane spotrebiteľa.

4.2. **Zodpovednosť za vady**

Ustanovenia o zodpovednosti za vady, by mali byť zakotvené za ustanoveniami o omeškaní dlžníka. Kým omeškanie dlžníka a z toho vyplývajúce nové práva veriteľa a nové povinnosti dlžníka ako priamy následok, že dlžník neplní svoj záväzok včas, zodpovednosť za vady prichádza do úvahy, ak dlžník neplní riadne. Zákon musí striktné rozlišovať medzi prípadmi, keď dlžník neplní včas a keď neplní riadne.

V tomto diele zákon upraví len všeobecné otázky zodpovednosti za vady (osobitná úprava by mala byť zakotvená najmä pri kúpnej zmluve, v rámci zmluvy o zhotovení diela a pri obstarávatel'ských zmluvách). Táto zodpovednosť prichádza do úvahy len v prípade odplatných zmlúv. Zákon zároveň bude bližšie špecifikovať faktické a právne vady, ako aj zjavné a skryté vady. Zvýrazní sa, že ide o typickú objektívnu zodpovednosť. Naďalej sa bude rozlišovať medzi zákonnou a zmluvnou zodpovednosťou za vady. Novela OZ (zákon č. 150/2004 Z.z.) rozšírila doterajšie alternatívy o možnosť požadovať v prípade odstrániteľných väd vždy **aj výmenu vecí**. Do textu nového OZ sa premietne citovaná novela, ktorá zavádza poriadkovú lehotu na vytknutie väd (6 mesačnú od zistenia vady, resp. najneskôr do uplynutia určenej záručnej doby, ako aj text súčasného znenia § 508 OZ doplnený odsekom 2.

4.3. **Omeškanie veriteľa**

Úprava omeškania veriteľa bude prevzatá z Obchodného zákonníka, ktorého ustanovenia o tomto inštitúte sú formulované precíznejšie. Ďalej sa navrhuje, aby dlžník mohol odstúpiť od zmluvy, ak ani v dodatočnej lehote veriteľ svoju povinnosť nesplnil a to bez ohľadu na to, či to bolo v zmluve výslovne dohodnuté, obdobne ako je to v prípade omeškania dlžníka.

4.4. Súbeh v omeškaní

Platí zásada, že ak je v omeškaní dlžník, nemôže byť v omeškaní veriteľ. Je však potrebné upraviť práva a povinnosti dlžníka a veriteľa v rámci fixných zmlúv, v prípade omeškania veriteľa pri solidárnom dlhu, pri delenom záväzku a pod. Navrhuje sa prevziať úpravu z Obchodného zákonníka (§ 370 až § 372) v modifikovanej podobe.

4.5. Zmeny v obsahu záväzku na základe dohody

V súlade so zásadami UNIDROIT sa navrhuje, že ak pôvodná zmluva bola uzavretá v písomnej forme, aj dohoda o zmene obsahu má mať písomnú formu pokiaľ sa zmluvné strany nedohodnú inak. Oproti doterajšej úprave sa navrhuje precizovať okamih, kedy ku zmene v obsahu záväzku dôjde, ako aj presnejšia úprava otázky vplyvu takejto dohody na zabezpečovacie inštitúty.

5. Zabezpečenie pohľadávok (piaty diel)

.

5.1. Zmluvná pokuta

Napriek určitým pochybnostiam o povahe a prípadnom inom systémovom zaradení tohto inštitútu navrhujeme ponechanie zmluvnej pokuty v rámci sústavy prostriedkov zabezpečenia pohľadávky. Nový OZ preberie ustanovenie § 545a, ktoré bolo zavedené zákonom č. 568/2007 Z.z., čím sa umožňuje použiť moderačné právo súdu v prípade neprimerane vysokej zmluvnej pokuty.

5.2. Ručenie

Vzhľadom na to, že úprava ručenia v Obchodnom zákonníku je vhodnejšia a precíznejšia, navrhuje sa v zásade prevziať jeho ustanovenia § 303 až 312 s prihliadnutím na ustanovenia § 546 až 550 OZ, čím sa zosúladiť obe právne úpravy do prijateľnej podoby.

5.3. Dohoda o zrážkach zo mzdy a iných príjmov

Tu sa navrhuje prevziať § 551 platného OZ s tým, že limitujúcimi nebudú zrážky pri „výkone rozhodnutia“ ale „zrážky v rámci exekúcie.“

5.4. Záložná zmluva

Vzhľadom na to, že záložná zmluva bude podrobne upravená v tretej časti (vecné právo) navrhovaného OZ, je treba tento zabezpečovací inštitút riešiť len formou odkazovej normy.

5.5. Zabezpečovací prevod práva (zabezpečenie prevodom práva)

Tento zabezpečovací spôsob vyvolával nielen v teórii, ale aj v aplikačnej praxi najviac problémov. Dá sa povedať, že novelou, zákonom č. 568/2007 Z.z., ktorou bolo znenie ustanovenia § 553 zmenené a doplnené novými ustanoveniami § 553a až 553e, sa viaceré z týchto problémov vyriešili. Preto navrhujeme, aby sa prevzala táto úprava s určitými upresneniami do nového Občianskeho zákonníka.

5.6. Zabezpečenie postúpením pohľadávky

V prípade, ak predmetom zabezpečovacieho práva bude právo k pohľadávke, pôjde o zabezpečovacie postúpenie pohľadávky, kedy postupník sa stáva len dočasným veriteľom postúpenej pohľadávky, pričom jednotlivé ustanovenia o zabezpečovacom prevode práva sa budú primerane aplikovať aj na fiduciárnu cesiu. Treba prevziať novelizované ustanovenie platného OZ § (554).

5.7. Zábezpeka

Tento inštitút obsiahnutý v § 555 až 557 OZ bude širšie a podrobnejšie upravený, aby mal rozsiahlejšie uplatnenie.

5.8. Banková záruka

V rámci zjednotenia záväzkového práva, vrátane sústavy prostriedkov zabezpečenia pohľadávok, sa do nového OZ preberie aj banková záruka. Vzhľadom na to, že samotný Obchodný zákonník (§ 313) považuje tento inštitút za osobitný druh ručenia, navrhujeme z hľadiska systematiky, aby jeho úprava nasledovala hneď po ustanoveniach o ručení. Do novej právnej úpravy sa prevezmú ustanovenia § 313 až 322 Obchodného zákonníka.

6. Zánik záväzku (šiesty diel)

6.1. Splnenie

Navrhuje sa prevziať ustanovenie § 610 a nasl. Návrhu s určitými doplnkami. Pokiaľ ide o **čas plnenia** navrhuje sa upraviť troma spôsobmi: deň určený v zmluve, v určitej lehote alebo v primeranej lehote. Pri **spôsobe plnenia** naďalej pripustiť a upraviť podmienky jednorazového plnenia, čiastočného plnenia, odmietnutie čiastočného plnenia, poradie plnenia, odklad plnenia, predčasné plnenie a odmietnutie predčasného plnenia.

Miesto splnenia – preferovať miesto dohodnuté zmluvnými stranami, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak a alternatívne upraviť, ak nie je miesto dohodnuté pre splnenie peňažných a nepeňažných záväzkov. Pre peňažné záväzky už aj dnes platí, že záväzok zaniká okamihom účinnosti prevodu na účet peňažného ústavu veriteľa na vopred určený účel v peňažnom

ústave alebo na ktorýkoľvek iný, o ktorom veriteľ dal vedieť, že má v ňom otvorený účet. Osobitne treba upraviť platby šekom alebo inými platobnými prostriedkami – platbu cudzou menou, resp. menou nevyjadrenou v zmluve (VI. Hlava čl. 6.1.7, 6.1.8, 6.1.9 a 6.1.10 zásad UNIDROIT). Ak dlžník má niekoľko peňažných záväzkov voči tomu istému veriteľovi, môže v čase platby určiť, na splnenie ktorého chce platbu započítať. Hoci zásady UNIDROIT (v III. hlave čl. 6.1.12 ustanovujú, že sa platbou vyrovnávajú najskôr všetky náklady, potom splatné úroky a napokon istina, novelizované ustanovenia § 566, ktorý bol doplnený odsekom 2 ustanovuje, že pri čiastočnom plnení peňažného dluhu sa plnenie dlžníka započítava najprv na istinu a potom na úroky, ak dlžník neurčí inak. Táto nová právna úprava bola prevzatá z Obch. zákonníka, napriek tomu sa navrhuje, že platbou sa vyrovnávajú najprv úroky, potom istina, úroky z omeškania a napokon náklady. Navrhuje sa vypustiť slová „pokiaľ dlžník neurčí inak“.

6. 2. Výpoveď

Preferovať dohodnutú výpovednú lehotu a zákonnú uplatniť len pre prípad, ak dohoda neurčuje inak. Za jednotnú zákonnú výpovednú lehotu treba považovať trojmesačnú lehotu.

6. 3. Odstúpenie od zmluvy

Aj pri novej úprave tohto spôsobu zániku záväzku je všeobecná zhoda, že sa žiada osobitne upraviť odstúpenie od zmluvy bez udania dôvodu zaplatením odstúpeného, ďalej odstúpenie od zmluvy z dôvodov, ktoré si strany dohodli a napokon ak tak stanoví zákon.

6. 4. Uloženie do úschovy

Navrhuje sa prevziať platnú právnu úpravu.

6. 5. Jednostranné započítanie

Navrhuje sa v zásade prevziať platnú právnu úpravu v Občianskom zákonníku i v Obchodnom zákonníku. V novej úprave budú konkrétne riešené prípady možnosti započítať pohľadávku, ak na žiadosť dlžníka bol odložený čas splatnosti, ďalej ktoré peňažné prostriedky na bežných a vkladových účtoch je možné použiť na započítanie, ako aj prípady, ak ide o peňažné pohľadávky znejúce na rôzne meny a spôsob započítania pohľadávok, ktoré postupne boli prevedené na niekoľko osôb. Započítanie pohľadávok, ktoré nie sú vzájomné, je možné len podľa osobitného predpisu.

6. 6. Dohoda o novácii navrhujeme prevziať platné znenie OZ (§ 570). Ide o prípad privatívnej novácie, ktorú dôsledne treba odlíšiť od kumulatívnej novácie, ktorá bude upravená v rámci zmeny obsahu záväzkovoprávneho vzťahu.

6.7. Dohoda o pokonávke navrhujeme prevziať platnú úpravu (§ 585) s tým, že systematicky bude zaradená v rámci dohôd.

6.8. Dohodu o vzdaní sa práva a odpustení dlhu treba ponechať s tým, že vzdanie sa práva dohodou závisí v plnej miere od autonómie zmluvných strán, pokiaľ zo zákona alebo z povahy nevyplýva, že sa práv, ktoré vzniknú v budúcnosti, nemožno vzdať.

6.9. Zrušenie záväzkovoprávneho vzťahu vyplýva z autonómnej a zmluvnej voľnosti, čo znamená, že ak záväzkové právo vzniká na základe zmluvy, môže zaniknúť aj vzájomnou dohodou zmluvných strán s účinkami ex nunc.

6.10. Na základe **dohody o započítaní** je možné započítať akékoľvek pohľadávky, teda aj rôzneho druhu. Započítať však nie je možné ani dohodou výživné na maloleté dieťa.

6.11. Zánik záväzku smrťou

Obmedziť zánik len na prípady, ak ide o osobné plnenie zo strany dlžníka a ak ide o právo, ktorého plnenie bolo obmedzené na osobu veriteľa (napr. právo na bolestné a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia).

6.12. Zánik záväzku nemožnosťou plnenia

Navrhujeme prevziať platné znenie § 575 až 577 OZ a § 352 až 354 ObZ. Ďalej sa navrhuje prevziať z UNIDROIT čl. 6.2.2, VI. hlavy, ktorý vymedzuje pojem „ťažkosti pri plnení“ zmluvy spôsobené podstatnou zmenou okolností, pričom samotné plnenie nie je možné. Zásady prioritne navrhujú rokovanie o zmluve, a ak sa strany v primeranom čase nedohodnú, každá z nich sa môže obrátiť na súd, ktorý môže, ak je to rozumné:

- zrušiť zmluvu okamihom a za podmienok, ktoré určí súd, alebo
- upraviť zmluvu tak, aby došlo k obnoveniu jej rovnováhy.

6.13. Zánik záväzku uplynutím času

Rozlíšiť, či ide o záväzkovoprávne vzťahy časovo obmedzené napr. nájom na dobu určitú, alebo neuplatnením práva (v prekluzívnej lehote) právo zaniká. Tu totiž ide o kombináciu objektívnej skutočnosti (plynutie času) a zároveň subjektívnu skutočnosť (neuplatnenie práva).

Ako osobitné spôsoby zániku záväzku sa považuje

6.14. Splynutie

Navrhuje sa prevziať platné znenie § 584 OZ.

6.15. Zánik záväzku zmarením účelu zmluvy

Tento spôsob je v súčasnosti upravený iba v Obchodnom zákonníku (§ 356, 357), v prípade, ak sa po uzavretí zmluvy zmarí jej základný účel, ktorý bol výslovne vyjadrený,

dotknutá strana môže od zmluvy odstúpiť. Ide v podstate o ďalší prípad odstúpenia od zmluvy na základe zákona. Navrhuje sa prevziať uvedenú úpravu do nového OZ.

6.16. K zániku záväzku môže dôjsť aj **rozhodnutím súdu**. Nový OZ by nemal taxatívne vypočítavať spôsoby zániku záväzkov, ku ktorým môže dôjsť aj inak, prípadne mala by byť možnosť kombinovať rôzne spôsoby zániku záväzkov za predpokladu, že by neboli v rozpore s dobrými mravmi.

Druhá hlava: Záväzky zo zmlúv a iných právnych úkonov

1. Zmluvy o prevode vlastníctva (prvý diel)

1.1. Kúpna zmluva

1.1.1. Všeobecné ustanovenia. Odstráni sa terajšia dvojkoľajnosť právnej úpravy kúpnej zmluvy v Občianskom a Obchodnom zákonníku. Nová právna úprava vytvorí kúpnu zmluvu s jednotným právnym režimom. Pri koncipovaní kúpnej zmluvy sa dôsledne zohľadní Dohovor OSN o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru publikovaného pod č.160/1991 Zb.

1.1.2. Kúpna zmluva bude upravovať prevod vlastníctva hnuiteľnej aj nehnuteľnej veci. Vyjadri sa v nej povinnosť predávajúceho odovzdať predmet kúpy kupujúcemu a previesť na neho vlastnícke právo, povinnosť kupujúceho prevziať vec a zaplatiť dohodnutú cenu.

1.1.3. Navrhuje sa **zjednotenie terminológie** predmetu kúpnej zmluvy, termín "tovar" používaný v Obchodnom zákonníku nebude vhodný na použitie, práve preto, že predmetom bude aj nehnuteľná vec. V celom texte sa bude používať pojem vec a pri nehnuteľnosti nehnuteľná vec (nehnuteľnosť).

1.1.4. Kúpna cena je podstatnou náležitosťou a určí sa dohodou strán. Pri kúpe veci v obchode dôjde k dohode o cene prevzatím veci v obchode a jej zaplacením, čím spotrebiteľ akceptoval cenu obchodníka.

1.1.5. Zmena dohodnutej kúpnej ceny, prípadne možnosť dohodnúť cenovú doložku o zmene cien hlavných vstupov (surovín) použitých pri výrobe tovaru, sa musí v kúpnej zmluve výslovne dohodnúť. Obdobne sa bude postupovať aj pri zmene ceny pri podstatnej zmene výrobných podmienok pri kúpnej zmluve, ktorej predmet sa má ešte len vyrobiť.

1.1.6. Čas plnenia. V zákone sa upresnia pravidlá, kedy je predávajúci povinný plniť, ak medzi stranami nedošlo k dohode o čase plnenia .

1.1.7. Zodpovednosť za vady bude koncipovaná na základe terajšej úpravy. Navrhuje sa doplniť nároky zo zodpovednosti za vady o právo kupujúceho odstrániť vady na náklady

predávajúceho za predpokladu, že ide o odstrániteľné vady a predávajúci vady neodstránil v dohodnutej lehote.

1.1.8. Zákonná záručná doba bude 24 mesiacov. Môže byť kratšia pri použitej veci, vecí s kratšou dobou životnosti a potravinách. V zákone alebo v osobitnom predpise sa upravujú predpoklady na predĺženie tejto lehoty v prípade, ak ide o veci s dlhšou dobou životnosti. Záručná doba sa určuje na základe dohody predávajúceho a kupujúceho, alebo na základe jednostranného prejavu predávajúceho.

1.1.9. Základný princíp nadobudnutia vlastníckeho práva k predávanej hnuiteľnej veci bude naďalej jej odovzdaním kupujúcemu. Kupujúci môže nadobudnúť vlastnícke právo aj získaním práva na disponovanie s vecou, ak je vec odovzdaná prepravcovi na prepravu. Ustanovenie bude mať dispozitívnu povahu. Prechod nebezpečenstva za škodu na veci bude viazaný na nadobudnutie vlastníckeho práva, ak sa zmluvné strany nedohodnú inak. Zachová sa platný princíp nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zápisom vkladu do katastra.

1.1.10. Vedľajšie dojednania pri kúpnej zmluve sú v súčasnosti upravené v Občianskom zákonníku ako aj v Obchodnom zákonníku. Všetky vedľajšie dojednania (predkupné právo, výhrada vlastníckeho práva, kúpa na skúšku, právo na spätnú kúpu, výhrady a podmienky smerujúce k zániku zmluvy) sa prevezmú do novej úpravy. **Inštitút predkupného práva** sa zachová v terajšej podobe: in personam a in rem. **Výhrada vlastníckeho práva** sa musí uzavrieť v písomnej forme. Vlastnícke právo prejde na kupujúceho až úplným zaplatením kúpnej ceny. S prechodom vlastníckeho práva prejde na kupujúceho aj nebezpečenstvo škody na veci. Ustanovenie bude mať dispozitívnu povahu.

1.1.11. Osobitné ustanovenia o kúpe podniku. Bude sa vychádzať z úpravy v Obchodnom zákonníku, ktorá sa osvedčila. Vzťahovať sa bude aj na kúpu časti podniku. Platnosť zmluvy o kúpe podniku bude podmienená prevzatím všetkých práv a povinností kupovaného podniku (alebo jeho časti), ako aj povinnosťou prevziať všetkých zamestnancov. V záujme ochrany tretích osôb sa prevezme do zákona zodpovednosť predávajúceho za existujúce právne povinnosti veriteľov a to aj keď boli neznáme v čase prevzatia.

1.1.12. Osobitné ustanovenia o spotrebiteľskej kúpnej zmluve. V zásade sa prevezme novelizovaná úprava obsiahnutá už v OZ a táto sa rozšíri a prehĺbi s ohľadom na súkromnoprávnu úpravu podomového predaja, zásielkového predaja a predaja na diaľku nachádzajúcu sa v osobitných predpisoch.

1.2. Zámenná zmluva.

Doterajšia úprava vyhovuje, navrhuje sa prevziať ju aj do nového OZ.

1.3. Darovacia zmluva.

Navrhuje sa spresniť **predmet** darovacej zmluvy, v súčasnej úprave je vyjadrovanie nekonzistentné (niečo, dar, vec). Darom môžu byť veci, práva a iné predmety súkromnoprávnej povahy. Nenavrhujeme ohraničovať predmet darovacej zmluvy vo vzťahu k rozsahu darcovho majetku. Zostáva zachované darovanie v konsenzuálnej a reálnej podobe, s čím sú späté **formálne náležitosti** darovacej zmluvy v konsenzuálnej forme. Písomná forma darovacej zmluvy, ktorej predmetom je nehnuteľnosť, vyplýva zo všeobecných ustanovení.

1.3.1. Uviesť do úpravy tzv. „**reliance interest**“. Pôjde o prípad, ak sa bude jednať len o sľub daru a darovacia zmluva nevznikne (napr. z dôvodu nedodržania formálnych náležitostí písomného prejavu). Ten, kto dar sľúbil, bude povinný poskytnúť náhradu nákladov osobe, ktorá dobromyseľne konala v rozumnom očakávaní daru.

1.3.2. V prípade vadného plnenia, zachováva sa možnosť obdarovaného odstúpiť od darovacej zmluvy a dar vrátiť. Pri omeškaní s peňažným plnením, povinnosť platiť úroky sa obmedzí na zavinené omeškanie dlžníka.

1.3.3. Pri náhrade škody je nutná modifikácia z dôvodu bezodplatnosti a dobrovoľnosti. Vychádzajúc z predpokladu celkovej koncepcie náhrady zmluvnej škody stanovenej na objektívnom princípe, v rámci darovacej zmluvy (aj iných bezodplatných zmlúv) navrhujeme upraviť náhradu škody v prípade zavineného nesplnenia vo forme úmyslu a hrubej nedbanlivosti.

1.3.4. Navrhuje sa nahradiť nevhodný a problematický termín „domáhať sa vrátenia daru“ zavedením termínu **právo na vrátenie daru**. Právo na vrátenie daru bude môcť darca uplatniť v prípadoch nevďaku a núdze. Z dôvodu kontinuity je možné v prípade nevďaku zachovať formuláciu „darca má právo na vrátenie daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo k členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy“. Táto skutková podstata sa v zahraničných úpravách (aj na Slovensku do roku 1950) označuje ako (hrubá) nevďačnosť. Zároveň by bolo možné uvažovať nad zúžením okruhu dotknutých osôb na darcu, jeho manželku, deti a rodičov. Ak obdarovaný úmyselne privodil smrť darcu, prechádza právo na vrátenie daru na darcových dedičov. Formulovať možnosť darcu odpustiť nevďak.

1.3.5. Ak sa **darca ocitne v hmotnej núdzi**, t.j. ak zo svojich vlastných zdrojov nebude schopný si zabezpečiť nutnú výživu, resp. ak si z nich nebude schopný plniť svoje zákonné alebo súdnym rozhodnutím stanovené vyživovacie povinnosti, má tiež **právo na vrátenie daru**. Ak sa do tejto situácie dostane po uzavretí zmluvy, skôr než poskytol na jej základe plnenie, bude táto situácia právnym dôvodom odstúpenia od zmluvy. Obdarovaný môže zmať účinky práva na vrátenie daru, ak bude poskytovať darcovi alebo na darcu odkázaným osobám výživné, maximálny rozsah nemôže presiahnuť hodnotu daru v čase jeho vrátenia. Obdarovaný nie je povinný dar vrátiť, ak by ho to samotného priviedlo do stavu hmotnej núdze. Stanoviť časové poradie v prípade viacerých darov. S ohľadom na verejný záujem, inkorporovaný v tomto ustanovení sa navrhuje kogentný charakter ustanovení o práve na vrátenie daru z dôvodu hmotnej núdze.

1.3.6. Účinky uplatnenia práva na vrátenia daru nastanú (v súlade s judikatúrou R 88/1998) už momentom, keď jednostranný právny úkon darcu dôjde do sféry obdarovaného. Pri vrátení daru sa navrhuje postupovať podľa zásad o **bezdôvodnom obohatení**. Právo na vrátenie daru podlieha tak ako aj doposiaľ premlčaniu vo všeobecnej premlčacej lehote, pričom inak sa bude postupovať v prípade nevďaku a inak v prípade núdze. Kým v prípade nevďaku nebude všeobecný časový limit stanovený, v prípade hmotnej núdze navrhujeme limitovať uplatnenie tohto práva lehotou 10 rokov od darovania, pričom hmotná núdza musí preukázateľne existovať v čase uplatnenia práva. V oboch prípadoch sa uplatní všeobecná premlčacia lehota.

1.3.7. Navrhuje sa **darovanie pre prípad smrti**, pričom bude odlišené, kedy takýto prejav vôle bude kvalifikovaný ako odkaz a kedy sa bude spravovať reguláciou darovacej zmluvy.

Darovanie môže byť niekedy spojené s **príkazom** ako vedľajším dojednaním pri darovacej zmluve, ktoré však nenarúša jeho charakteristiku bezodplatného právneho úkonu. Príkaz zaväzuje obdarovaného. Nesplnenie príkazu samo osebe neruší darovaciu zmluvu, príkaz nie je podmienkou, takisto nie je jeho nesplnenie dôvodom pre odvolanie daru. Splnenie príkazu možno vymáhať, len ak darca sám už splnil.

2. Zmluva o diele (druhý diel)

2.1. Novou právnou úpravou sa zjednotí úprava zmluvy o diele, ktorá je duplicitne upravená v súčasnosti v Občianskom i Obchodnom zákonníku. V novej právnej úprave sa bude zásadne vychádzať zo znenia § 536 a nasl. Obchodného zákonníka. Budú upravené

najmä vzťahy vznikajúce pri zhotovení, montáži, oprave, údržbe, rekonštrukcii vecí (stavby), vrátane projektovej činnosti, hmotne zachyteného výsledku iných činností (výskumných a vývojových prác), ktorých výstup je zachytený hmotným výsledkom správou a činnosti výsledkom, ktorej sú práva autora osobitne chránené, pri zmluvách na vykonanie skúšok (napr. štátnou skúšobňou), pri úprave a oprave vecí na zákazku. Zváži sa aj úprava prác, ktoré vyúsťujú do nehmotného výsledku. Tieto vzťahy sa upravia jedným všeobecným základným ustanovením zmluvy o diele upravujúcim náležitosti potrebné pre vznik zmluvy platný pre všetky druhy tejto zmluvy. Toto ustanovenie bude mať kogentnú povahu.

2.2. Navrhujeme prevziať úpravu dohody o cene diela z § 536 ods.2 Obchodného zákonníka.

Zmluvné strany sa musia dohodnúť na výške ceny diela alebo na spôsobe jej určenia. Vyjadri sa vzťah k cene určenej rozpočtom a možnosti jej zmeny. Navrhujeme upraviť podmienky zmeny ceny z dôvodov rozšírenia alebo zúženia rozsahu prác. Upraví sa pravidlá, za ktorých je možné zmeniť dohodnutú cenu diela. Zároveň sa upraví právo objednávateľa, v ktorých prípadoch nemusí s navrhovanou zmenou ceny diela súhlasiť a aké práva mu z toho vyplývajú (odstúpenie od zmluvy).

2.3. Navrhuje sa riešiť úprava splnenia v nadväznosti na odovzdanie diela a upraviť špecifiká, kedy je možné splniť záväzok odoslaním výsledku verejným dopravcom alebo poštou. Pri zhotovení diela, ktorým je stavba sa upraví prípady, v ktorých je zhotoviteľ oprávnený vykonať dielo sám, alebo prostredníctvom poddodávateľov a za akých podmienok, zodpovednosť zhotoviteľa sa však určí za celé dielo.

Upraví sa podmienky spolupôsobenia objednávateľa, ktorý poskytuje pokyny, materiál a dôsledky omeškania so splnením tejto povinnosti. Zároveň sa upraví aj vzťah k vadnému splneniu dohodnutého spolupôsobenia na možnosť riadneho splnenia zhotoviteľa a vplyv na vadnosť výsledku.

2.4. Osobitne sa upraví predpoklady zmluvných podtypov, t.j. iného výsledku činnosti ako je zhotovenie stavby (oprava, úprava, údržba) a zhotovenie vecí. Musí sa vymedziť predmet hmotného výsledku, navrhuje sa riešiť formu odovzdania výsledku (zápisnica, správa, posudok). Upraví sa predpoklady disponovania s dielom, ktoré je predmetom ochrany priemyselného alebo duševného vlastníctva a právo na rozširovanie predmetu diela.

2.5. Pri zodpovednosti za vady sa jej predpoklady upraví odchyľne pre zmluvy, ktorých predmetom je stavba a osobitne predpoklady ochrany spotrebiteľa ak pôjde o

veci zhotovované na zákazku. Záručná doba sa bude odlišovať od predmetu diela. V prípade stavby sa navrhuje 5 rokov s možnosťou strán dohodnúť aj dlhšiu záručnú dobu. Osobitná úprava zodpovednosti za vady bude zakotvená pre zodpovednosť zhotoviteľa za veci zhotovené na zákazku, i za hmotne zachytený výsledok inej činnosti. V týchto prípadoch bude upravená iná záručná doba, spravidla kratšia a iný postup pri uplatňovaní vád. Pri zhotovení vecí na zákazku bude vyjadrená ochrana spotrebiteľa zakotvením záručnej doby 24 mesiacov s možnosťou odstúpenia od zmluvy pri jednostranných a nevýhodných podmienkach. Pri zmluve o oprave a údržbe vecí uzavieranej spotrebiteľom (§ 652 OZ) sa pri záručnej dobe a pri dohodnutí neprimeraných podmienok prihliadne na ochranu spotrebiteľa.

2.6. V osobitných ustanoveniach sa upraví zhotovenie vecí na zákazku a oprava a údržba vecí, v ktorých sa vyjadria predpoklady ochrany spotrebiteľa.

3. Zmluvy o prenechaní vecí na užívanie (tretí diel)

3.1. Nájomná zmluva

Doterajší jednotný pojem nájmu sa vnútorne bude diferencovať na nájom vo vlastnom slova zmysle a árendu. Nová právna úprava bude tak ako doteraz obsahovať jednak **všeobecné ustanovenia a jednak jednotlivé druhy nájmov**, ktorými sú : nájom bytu, nájom domu, nájom obytných miestností, podnájom , ubytovanie, podnikateľský nájom hnutelných vecí, nájom nebytových priestorov, nájom s právom kúpy a nájom dopravného prostriedku. Spoločným charakteristickým znakom nájmu a árendy bude odplatnosť, pričom výška nájomného alebo árendy sa dohodne v písomnej zmluve, ktorá môže byť uzavretá na dobu určitú alebo neurčitú. Nájom môže ďalej vzniknúť na základe zákona alebo rozhodnutím súdu. Nájom a árendu bude možné skončiť: výpoveďou, dohodou, odstúpením, zánikom prenajatej veci, uplynutím doby nájmu.

3.1.1. Nájom bytu

Ustanovenia rekodifikovaného Občianskeho zákonníka dotýkajúce sa nájmu bytu preberú osvedčené pojmy z doterajšej právnej úpravy. Platnú právnu úpravu však nie je možné bezo zbytku prevziať, pretože už úplne nezodpovedá požiadavkám dnešnej doby.

Prenajíateľ bude povinný odovzdať byt v stave spôsobilom k bývaniu a takto ho aj udržiavať pričom musí zaistiť plný a nerušený výkon práv spojených s užívaním bytu. Nájomník bude na druhej strane povinný riadne platiť nájomné a úhrady za poskytované služby pričom je povinný umožniť prenajíateľovi vstup do prenajatého bytu za účelom kontroly bytu a jeho údržby.

Stráca sa dôvod rozlišovať medzi nájmom družstevného bytu a iných bytov, ktoré sú vo vlastníctve obce, fyzických osôb, právnických osôb, príp. iných subjektov. Aj z tohto dôvodu spoločný nájom bytu bude môcť vzniknúť aj iným osobám ako manželom. Spoločných nájomníkov bude určovať nájomná zmluva. Vzhľadom na to, že vlastníctvo k bytom, môžu mať fyzické a právnické osoby, stráca sa význam upravovať možnosť výmeny bytu v Občianskom zákonníku. Táto právna úprava však nebude brániť tomu, aby si subjekty, ktoré vlastní byty vo väčšom rozsahu ako napr. obce, družstvá upravili vo svojich vnútorných predpisoch prípadnú možnosť výmeny bytov medzi ich nájomníkmi. Takisto sa stráca význam pri odopretí súhlasu s výmenou bytu prenajímateľom, nahradiť tento súhlas rozhodnutím súdu. Je to závažný a neodôvodnený zásah do vlastníckych práv.

Zachová sa inštitút prechodu nájmu bytu pre prípad smrti nájomníka za predpokladu splnenia náležitostí uvedených v ust. § 706 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Obdobná právna úprava sa nachádza i v okolitých krajinách – Nemecko, Poľsko, Česká republika, Francúzsko. Nový Občiansky zákonník bude obsahovať ustanovenia o možnosti zvýšenia alebo zníženia nájomného napriek tomu, že sa takýto postup nedohodol pri vzniku nájmu.

3.1.2. Nájom domu

Pre **nájom domu** budú primerane aplikované ustanovenia o nájme bytu, pokiaľ pôjde o obytný dom. V prípade, že budú v takomto dome aj nebytové priestory, nebude tu možné uvažovať o chránenom nájme a tieto priestory budú posudzované podľa ustanovení o nájme nebytových priestorov. Osobitosť tejto zmluvy bude spočívať v predmete nájmu. Nemusí tu ísť len o nájom rodinného domu, ale aj o iný typ domu napr. s viac bytmi, s nebytovými priestormi alebo o poľnohospodársku usadlosť vrátane strojov a technického vybavenia. V tomto prípade by nebolo úlohou prenajímateľa odstraňovať závady a to či už na dome alebo na technických zariadeniach.

3.1.3. Nájom nebytových priestorov

V súčasnosti nájom nebytových priestorov upravuje zák. č. 116/1990 Zb.. Je potrebné právnu úpravu zjednotiť a preto táto problematika bude upravená v novom OZ a uvedený zákon bude zrušený. Do nového Občianskeho zákonníka bude možné z tohto zákona prebrať spôsob vzniku nájmu, práva a povinnosti nájomníka a prenajímateľa a dôvody zániku nájmu.

3.1.4. Podnájom bytu

Odvođeným právnym dôvodom užívania bytu je aj podnájom bytu, ktorý vznikne na základe zmluvy medzi nájomníkom a podnájomníkom so súhlasom prenajímateľa bytu. Podnájom bude zanikať najneskôr zánikom nájmu bytu.

3.1.5. Zmluva o ubytovaní

Na jej základe vznikne objednávateľovi právo na prechodné ubytovanie na určenú dobu v zariadeniach ako sú hotely, penzióny, ubytovne, nocľahárne a iné podobné zariadenia. Za ubytovanie a poskytované služby bude objednávateľ povinný zaplatiť ubytovateľovi dohodnutú cenu, pričom bude oprávnený nerušene používať ubytovací priestor a spoločné priestory ubytovacieho zariadenia. Keďže ObZ tento typ zmluvy neupravuje, v podstate je možné prebrať doterajšiu právnu úpravu § 754 – 759 OZ.

3.1.6. Zmluva o nájme dopravného prostriedku

Touto zmluvou sa môže prenajímateľ zaviazať prenechať nájomníkovi dopravný prostriedok na dočasné užívanie a nájomník sa zaväzuje zaplatiť nájomné. Daná problematika je v súčasnosti upravená v §630 - 637 ObZ, pričom v praxi sa nevyskytujú žiadne vážnejšie problémy a preto je možné ju prevziať do nového OZ.

3.1.7. Podnikateľský nájom hnutelnej veci

Na základe tejto zmluvy sa bude môcť podnikateľ, ktorý má v predmete činnosti prenajímanie vecí dohodnúť na prenechaní hnutelnej veci nájomcovi a tento sa zaväzuje zaplatiť nájomné. V podstate bude prevzatá právna úprava platného Občianskeho zákonníka, tj. §721 – 723.

3.1.8. Zmluva o árende

Znovu sa zavedie **zmluva o árende**, na základe ktorej sa prenajímateľ bude zaväzovať prenechať vec árendátorovi, ktorý ju bude oprávnený užívať a požívať, pričom sa zaviaže platiť určitú odplatu, t.j. árendu (árendovné). Pojem prenajímateľ bude potrebné používať aj v tomto právnom inštitúte preto, že slovenský jazyk nemá adekvátne pomenovanie a neexistuje pojem napr. „preárendátor“ ako napr. v českej právnej úprave „propachtovateľ“. Árendátor bude vlastnou prácou a činnosťou nielen vec užívať, ale hospodáriť s ňou tak, aby mala plody a teda aby mal z nej úžitok, ktorý si bude privlastňovať. S vecou je povinný nakladať ako riadny hospodár, pričom tento pojem obsahuje aj povinnosť riadnej starostlivosti o zverené veci a zároveň aj ich modernizáciu v súlade so štandardom a technickým pokrokom.

Zásadný rozdiel medzi nájmom a árendou bude ten, že predmetom nájmu môže byť všetko, čo je možné užívať, predmetom árendy však môže byť len vec prinášajúca plody alebo iný úžitok. Zákon bude ďalej rozlišovať medzi árendou podniku a pozemku.

3.1.8.1. Árenda podniku

Zmluva o árende podniku bude mať písomnú formu. Uzavretím zmluvy o árende podniku vstupuje árendátor do práv a povinností prenajímateľa. Záväzky na neho však prechádzajú len tie, o ktorých vedel, alebo ktoré mohol predpokladať pri uzatváraní zmluvy. Prenajímateľ je povinný upozorniť árendátora na vady predmetu árendy v zápise o odovzdaní podniku.

3.1.8.2 Árenda pozemku

Zmluva o árende pozemku bude musieť byť takisto uzavretá v písomnej forme na dobu minimálne jedného roka. V prípade, že sa nedohodne, kedy má byť árenda splatná, bude potrebné ju vždy zaplatiť pol roka dozadu. Prenajímateľ bude povinný vyhotoviť pred odovzdaním predmetu árendy jeho popis, rozsah a stav v akom sa nachádza, a súčasne aj vyhotoviť inventár živých a neživých vecí, ktoré budú súčasťou predmetu árendálnej zmluvy.

3.1.9. Zmluva o nájme s právom kúpy

Do novej právnej úpravy sa prevezmú ustanovenia § 489 – 496 ObZ, ktoré upravujú postup pri uzatváraní zmluvy o kúpe prenajatej veci.

3.2. Lízingová zmluva

Lízingová zmluva nie je doteraz v našom právnom poriadku inštitucionálne upravená. Nepochybne táto kategória predstavuje celý komplex zložitých vzťahov u ktorých sa veľmi obtiažne hľadá spoločný menovateľ formou všeobecnej súkromnoprávnej úpravy. Totiž kým operatívny lízing je príbuzný nájomnému vzťahu, finančný lízing má blízko ku kategórii spotrebiteľských úverov. Napriek tomu navrhujeme upraviť v celom rozsahu a spolu podrobne lízingovú zmluvu v Občianskom zákonníku, pričom treba počítať s rozsiahlou úpravou.

3.3. Spotrebiteľská zmluva o práve užívať budovu alebo jej časť v časových úsekoch

V platnej právnej úprave sa ustanovenia o spotrebiteľskej zmluve o práve užívať budovu alebo jej časti v časových úsekoch nachádzajú v § 55 – 60 OZ, ktoré harmonizovali našu právnu úpravu s právom EÚ. Túto platnú právnu úpravu je možné prebrať do nového OZ s menšími úpravami, napr.: zmluva sa má uzatvárať v slovenskom jazyku, čo nie je v súlade s čl. 10 smernice 94/47/ES.

3. 4. Zmluva o vypožičaní

Prevezme sa doterajšia právna úprava z Občianskeho zákonníka.

4. Zmluva o pôžičke a úvere (štvrtý diel)

4.1. Zmluva o pôžičke

Navrhuje sa ponechať tento zmluvný typ a prevziať právnu úpravu z platného Občianskeho zákonníka.

4.2. Zmluva o úvere

Úverová zmluva v súčasnosti je upravená v Obchodnom zákonníku. Súčasná právna úprava zmluvy o úvere je vyhovujúca, preto navrhujeme prebrať jej doterajšie znenie z platného Obchodného zákonníka.

4.3. Osobitné ustanovenia o spotrebiteľskom úvere

Osobitné ustanovenia o spotrebiteľskom úvere súkromnoprávnej povahy je potrebné abstrahovať z platnej právnej úpravy zák. č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (k tomu porov. úpravu zmluvy o úvere v § 497 až 507 Obchodného zákonníka). Povahu spotrebiteľského úveru možno vyvodiť z jeho vymedzenia v zákone č. 258/2001 Z.z., v zmysle ktorého sa spotrebiteľským úverom rozumie „dočasné poskytnutie peňažných prostriedkov na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere vo forme odloženej platby, pôžičky alebo v inej právnej forme.“

Nie je vhodné zakotviť explicitné vymedzenie účelu spotrebiteľského úveru, nakoľko smernica (v nadväznosti na to i zákon č. 258/2001 Zb.) obsahuje v rámci negatívneho vymedzenia len vyjadrenie účelu, na ktorého dosiahnutie sa spotrebiteľský úver nevzťahuje (napr. nadobudnutie existujúcich alebo projektovaných nehnuteľností, dodatočné alebo ďalšie stavebné úpravy dokončených stavieb a ich údržbu). Treba však zvážiť, či sa v zákone nevymedzí maximálna výška úveru aspoň rámcovým vymedzením.

5. Obstarávateľské zmluvy (piaty diel)

5.1. Príkazná zmluva

Cieľom úpravy príkaznej zmluvy v novom OZ je vytvoriť z nej **určitý systémový celok**. V súčasnosti je totiž táto problematika rozštiepená v Občianskom zákonníku v rámci príkaznej zmluvy a jej subtypov a v Obchodnom zákonníku v regulácii mandátnej a komisionárskej zmluvy.

Navrhuje sa upustiť od používania termínu „obstaranie vecí“, a nahradiť ho príliehavejším termínom „**obstaranie záležitosti**“.

Právna úprava ustanoví základné povinnosti príkazcu (spolupracovať, odplata, náklady) a príkazníka (plnenie príkazu príkazníkom: povinnosť konať v súlade s príkazom a ďalšími pokynmi príkazcu, upozorniť na nesprávnosť pokynov, konať v záujme príkazcu, úroveň starostlivosti bežná/odborná, vykonanie príkazu osobne/inou osobou, informačné povinnosti, podanie správy, vyúčtovanie, označenie tretej osoby, prekročenie príkazu, zmeny príkazu).

S ohľadom na zjednotenie OZ a OBZ nie je možné odplatnosť považovať za pojmový znak zmluvy, ale vychádzať z vyvrátenej domnienky, že ak vykonanie príkazu je v rámci predmetu podnikania príkazníka, zmluva je odplatná. Otázka konfliktu záujmov (samovstup príkazníka, sluha dvoch pánov) je v súčasnosti len stručne a nedostatočne riešená v rámci úpravy zastúpenia (v zákone o cenných papieroch naznačenie možnosti samovstupu založené na dohode zmluvných strán). Preto sa navrhuje konflikt záujmov precizovať a pritom vyriešiť otázky nároku na odplatu a ochranu spotrebiteľa, čo sa prejaví v tomto prípade v existencii kogentných noriem ako aj písomnej formy.

Zánik príkaznej zmluvy sa navrhuje diferencovať, podľa toho, či ide o zmluvu na dobu určitú, neurčitú, resp. zmluvu časovo viazanú na splnenie určitého príkazu. Ustanovenia o príkaznej zmluve sa použijú primerane aj na prípady, keď má niekto na základe zmluvy alebo zákona obstarat' záležitosť na účet iného.

Konanie bez príkazu. Problematika konania bez príkazu sa štiepi na dve skutkové podstaty:

- a) konanie bez príkazu v prípade odvracania hroziacej škody, súvisí s problematikou predchádzania škodám,
- b) konajúci, bez toho, aby šlo o odvracanie hroziacej škody, koná bez súhlasu osoby, do ktorej záležitosti zasahuje.

V tomto zmysle sa v porovnaní s platným právnym stavom navrhuje precizovať práva a povinnosti osoby konajúcej bez príkazu.

Inak, napriek určitým pochybnostiam teórie, kvôli inštruktívnosti, tradícii a prehľadnosti navrhujeme ponechať konanie bez príkazu v pôvodnom systematickom zaradení.

5.1.1. Komisionárska zmluva

Komisionársku zmluvu chápeme ako podtyp príkaznej zmluvy, ktorá špecificky rieši právne následky nepriameho zastúpenia a vzťahy komitenta a komisionára k tretím osobám. Treba naďalej vychádzať zásadne z toho, že z konania komisionára nevznikajú komitentovi vo vzťahu k tretím osobám ani práva ani povinnosti a súčasne osobitne vyjadriť prechod

vlastníckeho práva k hnutelným veciam z komitenta na tretiu osobu, z tretej osoby na komitenta a povinnosť prevodu iných práv nadobudnutých komisionárom na účet komitenta. Aj ďalšie aspekty komisionárskej zmluvy sa upravia v súlade so súčasnou úpravou s tým, že práva a povinnosti zmluvných strán sa budú ešte precizovať. Ustanovenia tejto zmluvy sa použijú aj na iné zmluvy, ktoré obsahujú prvok nepriameho zastúpenia.

5.1.2. Zmluva o obstaraní zájazdu

Preberie sa súčasná úprava OZ, ktorá je transpozíciou smernice Rady 90/314 EEC z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb..

5.2. Sprostredkovateľská zmluva

Zmluva o sprostredkovaní na rozdiel od ostatných obstarávateľských zmlúv nie je zmluvou o zastúpení, pretože táto zmluva prvok zastúpenia neobsahuje. Navrhujeme prevziať obchodnoprávnu úpravu s takou modifikáciou, že sa vylučuje odplatnosť ako pojmový znak zmluvy. Zmluvou o sprostredkovaní sa sprostredkovateľ zaväzuje vyvíjať činnosť smerujúcu k tomu, aby záujemca mal príležitosť uzavrieť zmluvu s treťou osobou. Záujemca sa zaväzuje zaplatiť sprostredkovateľovi odplatu (províziu), ibaže sa zmluvné strany dohodli, že zmluva je bezodplatná alebo bezodplatnosť vplynula z okolností jej uzavretia. V prípade bezodplatnej sprostredkovateľskej zmluvy má sprostredkovateľ nárok na náhradu účelne a preukázateľne vynaložených nákladov, tento nárok mu vzniká, keď je uzavretá zmluva, ktorá je predmetom sprostredkovania.

5.3. Zmluva o obchodnom zastúpení

Zmluva o obchodnom zastúpení patrí do skupiny obstarávateľských zmlúv, nadväzuje na zmluvu o sprostredkovaní, na rozdiel od tejto zmluvy obsahuje však aj prvok zastúpenia, ktorý sa rieši odkazom na príkaznú zmluvu. V rámci právnej úpravy obchodného zastúpenia navrhujeme prevziať úpravu z OBZ, ktorá obsahuje aj implementovanú úpravu Smernice Rady 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov.

S ohľadom na zjednotenie občianskoprávnej a obchodnoprávnej úpravy zmlúv je potrebné v zmluve vymedziť subjekty zmluvy, ktorými môžu byť len podnikatelia podnikajúci na základe živnostenského alebo iného oprávnenia a zachovať kogentný charakter príslušných ustanovení z ObZ.

5.4. Zmluva o kontrolnej činnosti

Právna úprava zmluvy o kontrolnej činnosti je zakotvená v Obchodnom zákonníku, jej úprava je vyhovujúca a preto navrhujeme prevziať ustanovenia, ktoré sa tejto zmluvy týkajú.

6. Prepravné zmluvy (šiesty diel)

6.2. Zasielateľská zmluva.

Navrhujeme prevziať súčasnú obchodnoprávnu úpravu založenú na konštrukcii nepriameho zastúpenia. Bude však potrebné ešte uvážiť možnosť týchto modifikácií:

- zasielateľ koná vo vlastnom mene alebo, ak je na to splnomocnený, v mene príkazcu (podľa vzoru novej nemeckej, poľskej, maďarskej, ruskej a anglickej úpravy)
- uvážiť, či by nemali mať niektoré ustanovenia kogentný charakter, ak je príkazcom spotrebiteľ (náhrada škody).

6.3. Zmluva o preprave osôb

Nová právna úprava v podstate prevezme platné ustanovenia z OZ, ktoré možno považovať iba za rámcovú základnú úpravu vzťahov vznikajúcich pri preprave osôb a preto je podrobnejšia úprava ponechaná osobitným právnym predpisom, čo považujeme za vyhovujúce.

Oblasť právnych vzťahov v preprave upravujú aj predpisy, ktoré sa dotýkajú určitého druhu dopravy ale aj medzinárodné dohovory, napr. zák. č. 168/1996 Z.z. o cestnej doprave, zák. č. 143/1998 Z.z. o civilnom letectve, Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej doprave – CMR (Vyhl. č. 11/1975 Zb.), Dohovor o medzinárodnej železničnej doprave – COTIF (vyhl.č. 8/1985 Zb.). Tieto osobitné právne predpisy nie je potrebné meniť spolu s prijatím nového OZ a je vhodné ponechať tu určitú právnu autonómiu.

6.4. Zmluva o preprave vecí

Kým právna úprava zmluvy o preprave nákladu v OZ v budúcnosti nie je univerzálne použiteľná, úprava obsiahnutá v Obch. z.(§ 610 – 629) je postačujúca i vyhovujúca a preto ju možno prevziať do nového OZ.

6.5. Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku

Na základe tejto zmluvy sa bude zaväzovať prevádzkovateľ prepraviť náklad určený objednávateľom dopravného prostriedku a na tento účel dopravným prostriedkom vykonať potrebný počet ciest, pričom sa objednávateľ zároveň bude zaväzovať zaplatiť odplatu. Tento typ zmluvy je upravený v § 638 – 641 ObZ a tiež je ho možné bez zmeny prevziať do nového Občianskeho zákonníka.

7. Bankové zmluvy (siedmy diel)

Sústavu bankových zmlúv v našom právnom poriadku vytvárajú: zmluva o bežnom účte, zmluva o vkladovom účte, vklady na vkladných knižkách, zmluva o otvorení akreditívu, zmluvy o bankovom inkase a zmluva o bankovom uložení veci. Všetky druhy bankových zmlúv s výnimkou jedného prípadu sú v súčasnosti upravené v Obchodnom zákonníku. Úprava zmluvy o vklade je obsiahnutá v Občianskom zákonníku. Všetky bankové zmluvy budú integrované do nového OZ.

V súlade s platnou úpravou v Obchodnom zákonníku sa prevezme tento osobitný typ úschovy – zmluvný typ bankového uloženia veci.

8. Poistné zmluvy (ôsmy diel)

8.1. Právna úprava poistnej zmluvy ani po zmenách vykonaných v r. 1992 nezodpovedá požiadavkám slobodného poistného trhu. Občiansky zákonník naďalej používa už prekonané základné delenie poistení na poistenie osôb, majetku a poistenie zodpovednosti za škody. Nepozná ani také základné pojmy ako je záujemca o poistenie, poistník, obmyselná (výhodou poctená) osoba, poistný záujem, poistné riziko, výluky z poistenia, podpoistenie, nadpoistenie, spolupoistenie a pod., bez ktorých fungovanie slobodného poistného trhu nie je dobre možné. Zrušením vyhlášok o poistných podmienkach sa mimo normatívnej úpravy dostala významná oblasť úpravy, ktorá garantovala základné práva poistených ako spotrebiteľov (napr. právo na plnenie v prípade úmyselného spôsobenia poistnej udalosti, resp. samovraždy poisteného, právo na výplatu odkupnej hodnoty a pod.).

8.2 Jediný vplyv na vývoj právnej úpravy poistnej zmluvy malo v poslednom období iba právo Európskych spoločností (Európskej únie). Európska únia doteraz vydala viac ako 30 poisťovacích smerníc, ktoré umožnili vytvorenie jednotného trhu. Pod vplyvom týchto smerníc sa vyvíjala nielen úprava zákona o poisťovníctve, ale bola dopĺňovaná aj úprava poistnej zmluvy v Občianskom zákonníku (pozri napr. § 788 ods. 2, § 789 ods. 3 a 4, § 792a, § 828a OZ). Tieto zmeny vychádzajú najmä zo spotrebiteľského ponímania poistnej zmluvy a potreby ochraňovať slabšieho účastníka tohto vzťahu.

Pri preberaní smerníc EÚ do právnej úpravy poistenia vznikli aj určité nedôslednosti. Napr. právna úprava spolupoistenia sa nepremietla do Občianskeho zákonníka, ale do zákona o poisťovníctve. Právna úprava poistenia právnej ochrany sa rozdelila do oboch uvedených noriem (pozri § 828a OZ). Niektoré smernice boli prevzaté neúplne, ale i nepresne (pozri

napr. § 788 ods. 4 OZ). Právna úprava poisťnej zmluvy vôbec neupravuje také druhy poistenia ako je nemocenské poistenie, poistenie úveru či poistenie finančných strát a pod., hoci ich upravujú špeciálne smernice EÚ. Občiansky zákonník nerobí ďalej rozdiel medzi úrazovým poistením a životným poistením, ktoré podľa komunitárneho práva predstavujú dva protikladné druhy životného a neživotného poistenia. Naposledy uvedený problém súvisí aj s nevyhovujúcim členením poistení v § 790 OZ.

8.3 Na základe uvedeného **je potrebné pristúpiť k zásadnej revízii právnej úpravy poisťnej zmluvy v Občianskom zákonníku, a to nielen po systémovej, ale aj obsahovej stránke. Pritom je však potrebné zachovať ustanovenia, ktoré sa v praxi osvedčili a z ktorých je možné naďalej vychádzať.** Okrem smerníc EÚ osnova Občianskeho zákonníka vychádza z obdobných úprav prijatých nedávno v Holandsku a v kanadskej provincii Quebec. Taktiež je inšpirovaný navrhovanou právnou úpravou poisťnej zmluvy v českom občianskom kódexe a v pripravovanom zákone o poisťnej zmluve v Nemecku. Napokon berie ohľad aj na výsledky prác pracovnej skupiny pri Komisii EÚ, ktorá sa usiluje o harmonizáciu práva poisťnej zmluvy na celoeurópskej úrovni.

8.4. Právna úprava poisťnej zmluvy bude nadväzovať – tak, ako tomu bolo doteraz – na všeobecnú časť záväzkového práva, ktorá okrem iného zakotví všeobecnú právnú úpravu spotrebiteľských zmlúv a upraví moderné formy uzavierania zmlúv, ktoré sa týkajú aj poisťnej zmluvy (pozri smernicu 97/7/ES o zmluvách uzavieraných na diaľku).

8.5. Nová úprava zachová doterajší systém právnej úpravy poisťnej zmluvy, pokiaľ ide o členenie úpravy na všeobecné ustanovenia o poisťnej zmluve a osobitné ustanovenia, ktoré sa týkajú jednotlivých druhov a typov poistenia. Okrem obmedzeného okruhu kogentných noriem, ktoré sledujú ochranu záujmov poistených ako slabších účastníkov poisťného vzťahu, bude právna úprava dostatočne pružná, čo umožní istú redukciu počtu ustanovení.

8.6. Vo všeobecnej časti sa navrhuje po novom upraviť spôsob uzavierania poisťnej zmluvy (obsah poisťnej zmluvy, základné práva a povinnosti jednotlivých účastníkov poistenia, najmä s ohľadom na informačnú povinnosť poisťníka a poisťovateľa), **platnosť a účinnosť zmluvy** (začiatok poisťnej ochrany), **zmeny počas jej platnosti** (zmena poisťného rizika, prerušenie poistenia), **sankcie za porušenie povinností a zánik poistenia. Bude taktiež potrebné novoupraviť také základné inštitúty ako je poisťka, poisťné podmienky, poisťné, poisťné riziko a poisťná udalosť.**

8.7. V nadväznosti na komunitárne právo, ktoré zaviedlo základné delenie poistení na životné a neživotné poistenia, ktoré sa jednotlivito delia na poistné odvetvia (pozri prílohu zákona č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve), **navrhovaná úprava rozoznáva medzi poistením proti škode** (poistenie vecí, resp. majetku) **a poistením na poistnú sumu, keďže tieto poistenia majú odlišné účelové určenie a právny režim. Pokiaľ ide o poistenie proti škode, navrhované riešenie vracia do nášho právneho poriadku také inštitúty ako podpoistenie, nadpoistenie, rozsah plnenia poisťovateľa, spolupoistenie a pod. Súčasne je potrebné zachovať i kategóriu poistenia osôb, do rozsahu ktorej úpravy bude potrebné zaradiť životné poistenie, úrazové poistenia a nemocenské poistenie, ktoré možno vykonávať aj na komerčnom základe. V súlade s európskou legislatívou, Občiansky zákonník aspoň rámcovo vymedzí právnu úpravu nových druhov poistenia, ako sú najmä poistenie právnej ochrany, poistenie úveru a kaucie, poistenie finančných strát a pod.**

9.Licenčné zmluvy (deviaty diel)

Pri úprave licenčnej zmluvy sa bude vychádzať zo znenia Obchodného zákonníka, nakoľko v ňom obsiahnutá právna úprava licenčnej zmluvy je zaužívaná a pri aplikácii jej ustanovení nevykazuje problémy. Pri **licenčnej zmluve** treba zvážiť či sa má vzťahovať len na predmety priemyselného vlastníctva, alebo aj iné predmety duševného vlastníctva, s tým , že problematika upraví rámcovo s podrobnejšou úpravou v osobitnom zákone.

10. Zmluva o úschove a skladovaní (desiaty diel)

10.1. Zmluva o úschove

Použitie platnej právnej úpravy v praxi nevykazovalo žiadne problémy a preto sa preberú ustanovenia § 747 – 753 OZ.

10.2. Zmluva o skladovaní

V rámci zjednotenia úpravy zmluvy o skladovaní navrhujeme, aby v novokoncipovanom Občianskom zákonníku sa použili za základ úpravy ustanovenia § 527 - 535 Obchodného zákonníka s určitými modifikáciami.

11. Zaopatrovateľské zmluvy (jedenásty diel)

11.1. Zmluva o finančnej výpomoci

Doterajšia právna úprava zmluvy o dôchodku zakotvená v Občianskom zákonníku je totožná s navrhovanou právnou úpravou zmluvy o finančnej výpomoci a preto sa navrhuje prevziať súčasné znenie zmluvy o dôchodku zakotvenej v Občianskom zákonníku.

11.2. Zaopatrovacia zmluva

Prostredníctvom zaopatrovacej zmluvy sa fyzickej osobe zabezpečuje doživotná výživa a celkové zaopatrenie určitého spôsobu a rozsahu, ktorá mu prislúcha za bezodplatne postúpený majetok. Ak má mať vecnoprávne účinky, musia sa na tom strany dohodnúť.

12. Zmluva o združení (dvanásty diel)

Zmluva o združení je zmluvný typ upravený v Občianskom zákonníku, na základe ktorého sa môže združiť niekoľko osôb, aby sa spoločne pričínili o dosiahnutie dohodnutého účelu. Pre platnosť zmluvy sa nevyžaduje písomná forma. Právna úprava obsiahnutá v platnom Občianskom zákonníku je vyhovujúca a preto navrhujeme ustanovenia zmluvy o združení prevziať do novej právnej úpravy Občianskeho zákonníka.

13. Stávky a hry (trinásty diel)

Doporučujeme zachovať doterajšiu právnu úpravu zakotvenú v Občianskom zákonníku.

14. Závazky z jednostranných právnych úkonov

14.1. Verejný prísľub

Navrhujeme úpravu tohto zmluvného typu prebrať z Občianskeho zákonníka.

14.2. Sľub odškodnenia

Doporučujeme zachovať doterajšiu právnu úpravu zakotvenú v Obchodnom zákonníku.

Tretia hlava: Závazky zo spôsobenia škody a z bezdôvodného obohatenia

1. Závazky zo spôsobenia škody (1. diel)

2.1. Základné ustanovenia (1. oddiel)

2.1.1. Základné ustanovenie o náhrade škody by malo vyjadrovať princíp, podľa ktorého každý je povinný nahradiť škodu spôsobenú inému svojim zavinením a škodu nespôsobenú svojim zavinením je povinný nahradiť len v prípadoch osobitne ustanovených

zákonom. Uvedená formulácia vyzdvihuje zodpovednosť za zavinenie pred zodpovednosťou bez zavinenia a zodpovednosťou za tretie osoby. Trendom je uvedené skutkové podstaty chápať ako rovnocenné, medzi ktorými neexistujú hranice. (PETL).

2.1.2. Zásadne sa nahrádza majetková ujma (škoda), nemajetková ujma sa uhradí, ak to ustanovuje zákon.

2.1.3. Škodu je povinný nahradiť ten,

- kto škodu spôsobil svojim zavinením
- ktorého mimoriadne nebezpečná činnosť spôsobila škodu
- ktorého pomocník spôsobil škodu

2.1.4. Vyhlásenia a dohody, ktorými niekto sleduje obmedzenie alebo vylúčenie svojej povinnosti nahradiť škodu spôsobenú inému sú neplatné, ak sa týkajú práva na náhradu škody spôsobenej na živote, telesnej a duševnej integrite, ďalej ak škoda bola spôsobená úmyselné (z hrubej nedbanlivosti) a v súlade so súčasným vývojom súkromného práva aj tam, kde poškodený bol vo vzťahu k osobe škodcu v postavení slabšej strany.

2.1.5. Rovnako jednostranný, vopred daný prejav vôle, ktorým sa niekto vzdáva práva na náhradu vyššie uvedenej škody sa považuje za neplatný.

2.1.6. Povinnosť konaním predchádzať škodám má byť viazaná na prípady, kedy to ustanovuje zákon a ďalej vtedy, ak sú pre to osobitné dôvody, ako napr. to, že konajúci sám vytvára alebo kontroluje nebezpečnú situáciu, ak existuje osobitný vzťah (napr. zmluvný) medzi stranami, alebo tam, kde sa to dá očakávať vzhľadom na závažnosť ujmy a jednoduchú možnosť túto ujmu odvrátiť.

2.1.7. Zakročovacia povinnosť ukladaná tomu, komu škoda hrozí má i naďalej svoje opodstatnenie. Zákon by mal uložiť pre prípad porušenia povinnosť znášať tú časť škody, ktorej mohol zakročením zabrániť.

2.1.8. Je potrebné výslovne upraviť, že škodu spôsobenú náhodou nahradí ten, kto dá k náhode zo svojej viny podnet, najmä tým, že poruší príkaz alebo poškodí zariadenie, ktoré majú zabrániť náhodilým škodám. Ustanovenie o povinnosti nahradiť škodu spôsobenú náhodou v súčasnej právnej úprave absentuje.

2. Povinnosť nahradiť škodu (2. oddiel)

2.1. Škoda.

2.1.2. Novokoncipované znenie ustanovení o povinnosti nahradiť škodu spôsobenú inému by malo sledovať logiku skúmania skutočností na základe ktorých sa určí povinnosť

nahradiť škodu spôsobenú inému. Zákonná úprava by sa mala zaoberať predpokladmi vzniku zodpovednosti v poradí „škoda“, „príčinná súvislosť“, „dôvody zodpovednosti“, „zbavenie zodpovednosti“.

2.1.3. Pojem ujmy obvykle nie je v zákone definovaný. Vzhľadom na tendencie širšieho výkladu „ujmy“ sa javí vhodným vymedziť ujmu ako majetkovú alebo nemajetkovú ujmu na právom chránenom záujme.

2.1.4. Kategória „právom chránených záujmov“ sčasti umožňuje vyhnúť sa spájaniu náhrady škody s protiprávnosťou, ako predpokladom vzniku zodpovednosti. Ustanovenie má smerovať k takému výkladu, že spôsobenie majetkovej alebo nemajetkovej ujmy na právom chránenom záujme je samo o sebe jedným z predpokladov vzniku povinnosti na náhradu škody.

2.1.5. Kategória právom chránených záujmov má vyjadriť aj hodnotenie, aké spoločnosť prikladá vymenovaným záujmom. Čím vyššia je jeho hodnota, presnejšie jeho určenie a jeho očividnosť, tým rozsiahlejšia je ochrana, ktorá sa tomuto záujmu poskytuje. V súlade so súčasnými trendmi najvyššiu ochranu má požívať ľudský život, telesná a duševná integrita, ľudská dôstojnosť a sloboda. Nižšia ochrana sa má poskytovať majetkovým právam, vrátane práv k nehmotným dielam. Na najnižšom stupni je ochrana čisto majetkových záujmov a zmluvných vzťahov, ktorá môže byť čo do rozsahu obmedzená.

2.1.6. Zákon by mal obsahovať výslovné ustanovenie o ujme, ktorá sa nenahradzuje. Ujma poškodeného, ktorá má svoj pôvod v protiprávnej činnosti, alebo tam, kde stratou je príjem z nezákonnej činnosti (v niektorých krajinách napr. strata zárobku prostitútky) sa nepriznáva.

2.1.7. Za ujmu treba považovať aj výdaje na zabránenie hroziacej škody, ktoré boli vynaložené dôvodne a v rozumnom rozsahu.

2.2. Príčinná súvislosť.

2.2.1. Zákon by mal obsahovať ustanovenia o príčinnej súvislosti – jednak zásady „condicio sine qua non“ ako pravidla pre určenie príčinnosti a tiež odchýliek od požiadavky kauzality v prípadoch konkurenčnej príčiny, alternatívnej príčiny, potencionalnej príčiny, neurčitej čiastočnej kauzality a prípadne aj o príčiny vo sfére poškodeného. Za vzor by mohli slúžiť ustanovenia PETL.

2.2.2. Moderná právna úprava zodpovednosti za škodu by mala obsahovať aj ustanovenia, ktoré zodpovednosť nezakladajú len na kauzalite javov, ale pričítanie škody konkrétnemu

subjektu podmieňujú ďalšími faktormi ako sú predvídateľnosť škody rozumnou osobou, povaha a hodnota chráneného záujmu, dôvod zodpovednosti, rozsah bežných životných rizík a ochranný účel normy, ktorá bola porušená. Najčastejšie využívaným faktorom je predvídateľnosť škody.

2.3. Dôvody zodpovednosti.

2.3.1 Dôvody zodpovednosti (pričítanie zodpovednosti) sa vymedzujú podľa toho, či ide o zodpovednosť za zavinenie, zodpovednosť bez zavinenia alebo zodpovednosť za tretie osoby.

2.3.1.1. Navrhuje sa zavinenie posudzovať ako porušenie požadovanej úrovne správania sa (pozri článok 4:102 PETL). Štandardom požadovanej úrovne je správanie sa rozumnej osoby v závislosti na povahe a hodnote chráneného záujmu, nebezpečnosti konania, skúsenostiach, ktoré sa u tejto osoby očakávajú a prípadne aj predvídateľnosti škody, vzťahov medzi osobami, ktorých sa to týka.

2.3.1.2. Osoba, ktorá dala najavo osobitnú znalosť alebo skúsenosť a tiež osoba, ktorá sa zaviazala k činnosti, ku ktorej je potrebná osobitná znalosť, skúsenosť alebo starostlivosť koná nedbanlivo, ak ju nevykazuje.

2.3.1.3. Upúšťa sa od spojenia “zavinené porušenie právnej povinnosti“. Pri skúmaní zavinenia sa prihliada predovšetkým na normy, ktoré prikazujú alebo zakazujú určité správanie a tým ustanovujú požadovanú úroveň správania .

2.3.1.4. Výslovne sa ustanovuje, že škodu nahrádza aj ten, kto ju spôsobil úmyselným konaním proti dobrým mravom.

2.3.1.5. Vzhľadom na tendencie (PETL, americké Restatements III, švajčiarsky OZ) sa navrhuje upraviť zodpovednosť podniku za zavinené spôsobenie škody. Platná právna úprava (§ 420) nerozlišuje pri zavinení subjekt zodpovednosti. Úprava v § 420a je už zodpovednosťou bez ohľadu na zavinenie, ktorá sa týka len škody spôsobenej prevádzkovou činnosťou.

2.3.1.6. Ustanovenia o zodpovednosti podniku sa vzťahujú na každého, kto prevádzkuje podnik na hospodársky alebo profesionálny účel a pri prevádzke využíva pomocníkov alebo technické vybavenie.

2.3.1.7. Zodpovednosť podniku by sa zakladala na povinnosti nahradiť ujmu spôsobenú poruchou podniku alebo jeho výrobku. Poruchou je akákoľvek odchýlka od štandardu, ktorý

možno rozumne očakávať od podniku alebo jeho výrobku, či služieb. Zodpovednosti sa možno zbaviť dôkazom, že podnik konal v súlade s požadovanou úrovňou správania sa.

2.3.2. Pri zodpovednosti bez ohľadu na zavinenie sa navrhuje upraviť generálnu klauzulu o zodpovednosti za škodu spôsobenú mimoriadne nebezpečnou činnosťou. Kto vykonáva mimoriadne nebezpečnú činnosť je povinný nahradiť škodu, ktorá je charakteristická pre nebezpečenstvo vyplývajúce z mimoriadne nebezpečnej činnosti.

2.3.2.1. Činnosť sa považuje za mimoriadne nebezpečnú, ak vytvára predvídateľné a mimoriadne nebezpečenstvo vzniku ujmy, a to aj vtedy, ak je pri prevádzke zachovaná najvyššia možná starostlivosť a zároveň nejde o predmet bežného užívania. Nebezpečenstvo môže byť významné vzhľadom na závažnosť ujmy alebo pravdepodobnosť jej vzniku.

2.3.2.2. Okrem generálnej klauzuly zákon upraví ďalšie prípady zodpovednosti bez zavinenia, kde pravdepodobnosť vzniku ujmy je vysoká, ale nedosahuje stupeň mimoriadne nebezpečnej činnosti.

2.3.2.3. Navrhuje sa výslovná úprava náhrady škody spôsobenej prevádzkou dopravných prostriedkov bez podstatných zásahov do súčasného znenia.

2.3.2.4. Navrhuje sa výslovná úprava náhrady škody spôsobenej zvieratám. Škodu nahrádza primárne vlastník, aj keď nemal zviera pod dohľadom. Spolu s vlastníkom nahradí škodu ten, kto v čase spôsobenia škody zviera chová alebo inak používa. Spoločná zodpovednosť postihuje aj toho, kto zviera vedome podráždil alebo poštval.

2.3.2.5. Navrhuje sa výslovná úprava povinnosti nahradiť škodu spôsobenú vecou. V rámci jej úpravy by sa mala postihovať aj škoda spôsobená pádom alebo vyhodnotením veci. Pod touto rubrikou má byť zaradená aj škoda spôsobená okolnosťou, ktorá má pôvod v povahe prístroja alebo veci (teraz § 421a) a nová povinnosť nahradiť škodu pri zrútení budovy alebo jej časti v dôsledku vady budovy alebo jej nedostatočnej údržby.

2.3.2.6. Navrhuje sa prevziať do OZ ustanovenia o škode spôsobenej vadným výrobkom.

2.3.2.7. Navrhuje sa prevziať ustanovenia o škode na prevzatej veci v súčasnom znení (§ 421 OZ).

2.3.2.8. Navrhuje sa prevziať ustanovenia o škode na vnesenej alebo odloženej veci v súčasnom znení (§ 433 a nasl.).

2.3.2.9. Ako osobitná skutková podstata sa obnovuje inštitút povinnosti nahradiť škodu spôsobenú informáciou alebo radou. Nositeľom povinnosti by mal byť každý, kto je príslušníkom určitého stavu, profesie alebo povolania a tiež každý, kto ako odborník

vystupuje. Tieto osoby majú hradiť škodu spôsobenú nesprávnou informáciou alebo radou poskytnutou za odmenu v rámci svojich znalostí alebo schopností. Iné osoby hradia škodu, ktorú poskytnutím rady alebo informácie spôsobili vedome.

2.3.2.10. V prípadoch náhrady škody spôsobenej jadrovou udalosťou, náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci a náhrady škody spôsobenej násilnými trestnými činmi sa neuvažuje o ich zaradení do Občianskeho zákonníka.

2.3.3. Úprava zodpovednosti za tretie osoby zahŕňa úpravu náhrady škody spôsobenej tými, ktorí nemôžu posúdiť následky svojho konania a osobitne zodpovednosť za pomocníkov.

2.3.3.1. Pri úprave náhrady škody spôsobenej tými, ktorí nemôžu posúdiť následky svojho konania sa prevezme úprava súčasného § 422 ods. 1., 2. a ustanovenie § 423 o zodpovednosti toho, kto sa vlastnou vinou uvedie ...

2.3.3.2. Zodpovednosť za pomocníkov je koncipovaná široko a vzťahuje sa na všetky prípady, kedy osoba použila pri svojej činnosti inú osobu (pomocníka) a tá porušením požadovanej úrovne správania sa spôsobila tretej osobe škodu. Pomocník nehradí škodu priamo poškodenému, ale škodcovi. (Pozn. odkaz na pracovnoprávnu zodpovednosť by viedol k reštriktívnemu chápaniu zodpovednosti).

2.3.3.3. Navrhuje sa výslovne upraviť, že splnomocnenec, ktorý je nezávislou zmluvnou stranou nie je považovaný za pomocníka pre účely tohto ustanovenia.

2.4. Zbavenie zodpovednosti.

2.4.1. Naďalej potrebná je úprava všeobecných dôvodov zbavenia zodpovednosti (doteraz literatúrou označované ako „okolnosti vylučujúce protiprávnosť“). Logickým sa javí zaradiť tieto ustanovenia až na normy, ktoré zodpovednosť určitej osobe pričítavajú. Systematicky treba oddeliť všeobecné dôvody, ktoré vylučujú zodpovednosť (napr. nutná obrana a krajná núdza) od dôvodov, ktoré sa vzťahujú len na určitý druh zodpovednosti.

2.4.2. Navrhuje sa ponechať úpravu nutnej obrany a krajnej núdze, bez podstatných zásahov do súčasného znenia. Medzi všeobecné dôvody zbavenia zodpovednosti by malo byť zaradené aj ustanovenie o svojpomoci, pre prípad, že pomoc orgánov nemohla byť vyžiadaná včas (pozri PETL, článok 7:101 ods. 1, písm. c).

2.4.3. Všeobecnými dôvodmi pre vylúčenie zodpovednosti má byť aj zákonná licencia a pri splnení určitých predpokladov aj súhlas poškodeného.

2.4.4. Vo výnimočných prípadoch sa osoba nemôže zbaviť zodpovednosti; jej zodpovednosť bude obmedzená.

2.4.5. Pri porušení povinnosti vyplývajúcej zo zmluvy je dôvodom pre vylúčenie zodpovednosti existencia prekážky, ktorá nastala nezávisle od vôle povinnej strany a bráni v splnení jej povinnosti, ak nemožno rozumne predpokladať, že by povinná strana túto prekážku alebo jej následky odvrátila alebo prekonala, a ďalej, že by v čase vzniku záväzku túto prekážku predvídala. Takúto formuláciu obsahuje súčasný Obchodný zákonník.

2.4.6. Dôvodom pre zbavenie zodpovednosti bez zavinenia je aj skutočnosť, že ujma bola spôsobená mimoriadnou, nepredvídateľnou a neodvrátiteľnou prírodnou silou – (tzv. vyššia moc) alebo správaním tretích osôb.

2.4.7. Navrhuje sa prevziať ustanovenia § 441 OZ o zavinení poškodeného.

2.5. Škoda spôsobená viacerými osobami.

Navrhuje sa prevziať úpravu o náhrade škody spôsobenej viacerými osobami (spoločná zodpovednosť podľa § 438 OZ), ako povinnosť spoločná a nerozdielna.

2.6. Spôsob a rozsah náhrady škody.

2.6.1. Primárnym spôsobom náhrady škody má byť peňažná náhrada. Ak to poškodený požiada a je to možné a zároveň to pre druhú stranu nepredstavuje príliš veľké bremeno, škoda sa uhradí uvedením do predošlého stavu. Ustanovením sa prihliada na súčasnú právnu úpravu, ktorá je v spôsobe náhrady škody zhodná napr. s PETL aj so znením holandského OZ. Opačný prístup (reštitúcia ako primárny spôsob náhrady) je vlastný návrhu českého OZ, rakúskej, nemeckej a talianskej právnej úprave.

2.6.2. Ustanovenia o náhrade škody by mali explicitne vyjadriť, že náhrada škody v peniazoch má navrátiť poškodeného do stavu, v ktorom by sa nachádzal, ak by nedošlo k škodnej udalosti.

2.6.3. Zásadne sa uhrádza skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk).

2.6.4. Výšku škody možno určiť, ak je to vhodné, aj abstraktne, odkazom na trhovú hodnotu (pozri čl. 10:201 PETL).

2.6.5. Ak škodca poškodil vec svojvoľne alebo zo škodoradosti musí nahradiť aj cenu osobitnej obľuby.

2.6.6. V prípade, že poškodený nemôže výšku ušlého zisku presne určiť, môže požadovať náhradu zisku dosahovaného spravidla za obdobných okolností v poctivom obchodnom styku.

2.6.7. Ponecháva sa ustanovenie o ujme spôsobenej úmyselným trestným činom (§ 442 ods. 4).

2.6.8. V zmysle súčasných trendov sa rozširuje chápanie osobnej ujmy, ktorá má zahrňovať vymedzené právom chránené záujmy, ako je hlavne ľudský život, telesná a duševná integrita, ľudská dôstojnosť a sloboda. Do tejto kategórie patria aj nároky na náhradu takej ujmy ako je napr. strata radosti z dovolenky (rozsudok Súdneho dvora z 12. marca 2002 Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co.KG.).

2.6.9. Pri nárokoch na náhradu osobnej ujmy majetkovej povahy sa predpokladá prevzatie doterajších inštitútov.

2.6.10. Navrhuje sa v OZ výslovne upraviť nárok na jednorazové vyrovnanie, dosiaľ upravený odkazom na predpisy o sociálnom poistení. Dôsledne treba špecifikovať okruh oprávnených osôb - oprávneným by mal byť nielen manžel, ale aj druh usmrteného a každé maloleté dieťa, voči ktorému mal usmrtený vyživovaciu povinnosť. V prípade usmrtenia maloletého dieťa by nárok na jednorazové vyrovnanie mal patriť každému z rodičov.

2.6.11. „Odškodňovať“ by sa mala aj strata počatého, ale nenarodeného dieťaťa.

2.6.12. Je potrebné zakotviť možnosť súdu na návrh zvýšiť zákonom vymedzenú výšku jednorazovej náhrady, ak sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa.

2.6.13. Pri nárokoch na náhradu osobnej ujmy nemajetkovej povahy sa hradí bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia.

2.6.14. Pri určení výšky náhrady bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia bude pri rozhodovaní súd vychádzať z počtu bodov určeného v lekárskom posudku.

2.6.15. Zvažuje sa zavedenie nároku na náhradu spôsobených duševných útrap (§ 2686 ods. 2 a § 2689 českého OZ).

2.6.16. Navrhuje sa ponechať ustanovenia o znížení náhrady škody v súčasnom znení (§ 450 OZ). Ustanovenie sa neaplikuje na prípady, ak škoda bola spôsobená úmyselne alebo ak škodu spôsobil ten, kto sa hlásil k odbornému výkonu ako príslušník určitého stavu alebo povolania a porušil požadovanú odbornú starostlivosť.

2.6.17. Treba zvážiť do akej miery, v akom rozsahu a akým spôsobom treba prevziať inštitúty dosiaľ upravené v Obchodnom zákonníku, ako sú nároky z porušenia ochrany mena

právnickej osoby, práv ohrozených alebo porušených nekalou súťažou atď. Prevláda názor, že celé súťažné právo by bolo upravené tak ako doteraz v osobitných predpisoch, pričom do OZ by boli zakotvené ustanovenia o porušení dobrého mena.

3. Bezdôvodné obohatenie (2. diel)

Súčasná úprava skutkových podstát **bezdôvodného obohatenia** nevykazuje potrebu podstatných zmien a pri určitej korekcii je možné prevziať všetky skutkové podstaty zakladajúce povinnosť vydať bezdôvodne získaný prospech.